DÖNEM : IX CİLT : 11 TOPLANTI : 2

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

Yirmi birinci Birleşim

24 . XII . 1951 Pazartesi

İçindekiler

	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	309:310
2. — Havale edilen kâğıtlar	310
3. — Yoklama	311
4. — Demeçler	311
1. — İçişleri Bakanı Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu'nun Kaman'da karakolda döğüldüğü iddia edilen kimseler hakkında demeci	311
5. — Başkanlık Divanının Kamutaya sunuşları	311
1. — Antalya Milletvekili Bürhanettin Onat'ın, Libya'nın istiklâline kavuşması münasebetiyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin iyi temennilerinin iblağ edilmesi hakkındaki önergesi (4/205)	311:312
2. — İstanbul Milletvekili Bedri Nedim Göknil'in, İş Kanununun 5518 sayılı Kanunla değiştirilen 2 nci maddesinin (A) fıkrasının yorumlanması hakkında önergesine dair Gümrük ve Tekel Komisyonu raporu (4/153)	312:320
6. — Sorular ve cevaplar	320
A — Sözlü sorular	*320*
1. — Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan'ın, İstanbul, Kırklareli ve Tekirdağ illerinin kereste, odun ve kömür olarak yıllık verimlerinin ne kadar olduğuna, orman kaynağı olmıyan Tekirdağ İli hududunun tashihi hakkındaki müracaatların neticesine, kental başına kanunsuz ve usulsüz alınan rüsumun mesnediyle alınan paraların iade edilip edilmiyeceğine, elde mevcut tomruk ve mamul kereste miktarına ve yeni Orman Kanunu tasarısı hakkında ne düşünüldüğüne dair sorusuna Tarım Bakanı Nedim Ökmen'in sözlü cevabı (6/484)	320:323
2. — Blıkesir Milletvekili Ali Fahri İşeri'nin, Tuzla'daki Teknik Bahçıvanlık Okulu ile Çayırova Çiftliğinin tesis tarihlerine ve binaların kaça mal olduğuna, senelik bütçesi ile arazisinin kaç dönümden ibaret bulunduğuna, kadrosu ile aylık ve yevmiye masraflarına, talebe miktarına, ziraat işlerinde kaç traktör ve makine kullanıldığına, büyük ve küçük baş hayvan miktarına dair sorusuna Tarım Bakanı Nedim Ökmen'in sözlü cevabı (6/497)	323:327
3. — Balıkesir Milletvekili Ali Fahri İşeri'nin, Manyas İlcesi ile köylerinde çalışan Toprak Tevzi komisyonlarının ne kadar zaman vazife gördüklerine ve kaç kişiden ibaret olduğuna, bunların aylık günlük ücretlerine ve şimdiye kadar hangi köylerde ne miktar toprak tevzi edildiğine dair sorusuna Tarım Bakanı Nedim Ökmen'in sözlü cevabı (6/498)	328

Sayfa

4. — Malatya Milletvekili Mehmet Kartal'ın, Türkiye Zirai Donatım Kurumu İdare Meclisi üyeliğine seçilen Turgut Nalcıoğ,lu'nun, tahsil derecesi hakkındaki sorusuna Tarım Bakanı Nedim Ökmen'in sözlü cevabı (6/499) 328:329

5. — Gümüşane Milletvekili Vasfi Mahir Kocatürk'ün, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü hakkında Millî Eğitim Bakanlığından sözlü sorusu (6/503) 329

6. — Çoruh Milletvekili Mecit Bumin'in, öğretmenlerin Yapı Sandığı işlerine, köy enstitülerine verilecek unvanla mezunlarının tâbi olacakları şartlara, ilkokulların teftişine, köy okullarına verilen bahçelere ve Millî Eğitim memurlarına birer yardımcı veya kâtip kadrosunun verilmesine dair sorusuna Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri'nin sözlü cevabı (6/504) 329:332

7. — Çoruh Milletvekili Mecit Bumin'in, Köy Grup Sağlık memurlarına ve ebelerine, Hükümet tabiplerine birer kâtip kadrosu verilmesine, Sıtma Mücadele teşkilâtiyle sağlık merkezlerine, kadroları tam olmıyan hastanelerle tam teşkilâtlı hastanelerin kadrolarına, röntgen cihazlarına Ankara Nümune Hastanesi kilinikle-

Sayfa

rindeki izdihamın sebeplerine, şimdiye kadar açılmış veya açılacak hastanelerdeki tabip, hemşire ve diğer müstahdem ihtiyacının ayarlanmasına ve aylardan beri Yusufeli İlçesine gitmiyen doktorlar hakkında ne muamele yapıldığına dair sorusuna Sağlık vae Sosyal yardım Bakanı Ekrem Hayri Üstündağ'ın sözlü cevabı (6/505) 332:337

B — Yazılı sorular *348*

1. — Kars Milletvekili Sırrı Atalay'ın, Kars İli dâhilindeki şoselerle bu ili Ardahan'a bağlıyan şoselerin yapılması veya tamiri için ne miktar yardım yapılacağına, Kars - Horasan demiryoluna, susuz köylere su getirilmesi, İğdır - Tuzluca ovalarının sulanması, Kelkit köprüsü ile (Arapkir - Başköy) Aras seddinin yapılmasının etüd edilip edilmediğine dair sorusuna Bayındırlık Bakanı Kemal Zeytinoğlu'nun yazılı cevabı (6/494) 348:350

7. — Görüşülen işler **338**

1. — 1951 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/1 ve A/2 işaretli cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Bütçe Komisyonu raporu (1/286) 338,338,348,351:354

2. — Seyhan Milletvekili Sinan Tekelioğlu'nun, Dilekçe Komisyonunun 7 . VII . 1950 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 77 sayılı Kararın Kamutayda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Komisyonu raporu (4/62) 338:348

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Birinci oturum

Erzurum Milletvekili Enver Karan'ın, Türk Kanunu Medenisinin 292 nci ve 310 ncu maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi, talebi üzerine geri verildi.

Gündemdeki sorulardan önce Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporunun görüşülmesi hakkındaki önerge, kabul olundu ve raporun müzakeresine geçildi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi ve bağlanıkları ile Millî Saraylar, kasırlar ve köşklerdeki eşya hakkında İçtüzüğün 177 nci maddesi gereğince Meclis soruşturması açılması ve bu soruşturmanın Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonunca yapılması, kabul edildi.

İzmir Milletvekili Abidin Tekön'ün, kimsesiz çocukları yetiştirme yurtlarının öğretmen ve idareci kadrolariyle korunan çocukların durum ve miktarına, mezkûr yurtların kanunun koyduğu esaslar dairesinde kurulup kurulmadığına ve korunma ilâmı almış olup da yurtlara yerleştirilmiyen çocukların miktarına dair sorusuna Millî Eğitim Bakanı cevap verdi.

İzmir Milletvekili Abidin Tekön'ün, İçşi Sendikaları teşkilâtının çalışma tarzı hakkında ne gibi tedbirlerin düşünüldüğüne dair sorusuna Çalışma Bakanı cevap verdi.

Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan'ın, İstanbul, Kırklareli ve Tekirdağ illerinin kereste, odun ve kömür olarak yıllık verimlerinin ne kadar olduğuna, orman kaynağı olmıyan Tekirdağ İli hududunun tashihi hakkındaki müracaatların neticesine, kental başına kanunsuz ve usulsüz alınan rüsumun mesnedi ile alınan paraların iade edilip edilmiyeceğine, elde mevcut tomruk ve mamul kereste miktarına ve yeni Orman Kanunu tasarısı hakkında ne düşünüldüğüne;

Balıkesir Milletvekili Ali Fahri İşeri'nin, Tuzla'daki Teknik Bahçivanlık Okulu ile Çayırova Çiftliğinin tesis tarihlerine ve binaların kaça malolduğuna, senelik bütçesi ile arazisinin kaç dönümden ibaret bulunduğuna, kadrosu ile aylık ve yevmiye masraflarına, talebe miktarına, ziraat işlerinde kaç traktör ve makine kullanıldığına, büyük ve küçük baş hayvan miktarına ve

Manyas İlcesi ile köylerinde çalışan Toprak Tevzi komisyonlarının ne kadar zaman vazife gördüklerine ve kaç kişiden ibaret olduğuna, bunların aylık, günlük ücretlerine ve şimdiye kadar hangi köylerde ne miktar toprak tevzi edildiğine dair olan soruları ile

Malatya Milletvekili Mehmet Kartal'ın, Türkiye Zirai Donatım Kurumu İdare Meclisi Üyeliğine seçilen Turgut Nalcıoğlu'nun tahsil derecesine dair sorusu, Tarım Bakanı oturumda hazır bulunmadığından gelecek Birleşime bırakıldı.

Kars Milletvekili Lâtif Aküzüm'ün, Horasan - Kızılçakçak arasındaki yolun daima işler bir halde bulundurulması için mezkûr mahalle kar temizleme makinesi gönderilmesi ve Kars - Kızılçakçak arasında işliyen katarlara her gün sefer yaptırılması hususunda ne düşünüldüğüne dair sorusuna Ulaştırma Bakanı cevap verdi.

Kars Milletvekili Lâtif Aküzüm'ün, Kars - Digor şosesinin 45 kilometre kadar temdidi ve ve Kars'la ilceleri arasındaki yollarda kar temizleme makinesi ve can kurtaran ekipleri bulundurulması hususunda ne düşünüldüğüne dair sorusuna Bayındırlık Bakanı cevap verdi.

İkinci Oturum

24 . XII . 1951 Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkanvekili	Kâtip
Ağrı Milletvekili	Tokad Milletvekili
C. Yardımcı	*M. Önal*

Kâtip
Çorum Milletvekili
S. Baran

Sorular

Sözlü sorular

Giresun Milletvekili Doğan Köymen'in, Doğu Karadeniz bölgesinde bulunan illerdeki topraksız köylü sayısına ve çiftçiliğe elverişli topraklarla mübadil ve mütegayyip eşhastan hazineye intikal etmiş olan gayrimenkullerin miktarına ve bunların teffiz suretiyle yapılan tevzilerinde takip edilen usule, bilfiil çiftçi olmıyan şahıslara

geçmiş köy, tarla ve mer'alara ve köy enstitüsü mezunlarına tahsis edilen topraklara dair sözlü soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir (6/510)

İzmir Milletvekili Pertev Arat'ın, neşren hakaret suçundan dolayı üç ay hapse mahkûm edilen Yeni Cephe Gazetesi sahibi Osman Hâmit Tad hakkındaki kesinleşmiş ilâmın infaz edilmemesi sebebine dair sözlü soru önergesi, Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. (6/511)

2. — HAVALE EDİLEN KÂĞITLAR

Tasarılar

1. — Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin Adalet Bakanlığı merkez kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı (1/289) (Adalet ve Bütçe komisyonlarına)

2. — Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne dair 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin Adalet Bakanlığı iller kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı (1/291) (Adalet ve Bütçe komisyonlarına)

3. — Temyiz Mahkemesi Teşkilâtına dair 1221 sayılı Kanunun 2020 sayılı Kanunla değişen 1 ve 5 nci ve 5458 sayılı Kanunla değişen 3 ncü maddelerinin değiştirilmesi ve 4 ncü maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun tasarısı (1/290) (Adalet ve Bütçe komisyonlarına)

4. — Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü 1946 yılı Kesinhesabı hakkında kanun tasarısı (1/292) (Sayıştay Komisyonuna)

5. — Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü 1946 yılı Kesinhesabı hakkında kanun tasarısı (1/293) (Sayıştay Komisyonuna)

6. — Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü 1946 yılı Kesinhesabı hakkında kanun tasarısı (1/294) (Sayıştay Komisyonuna);

7. — Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü 1946 yılı Kesinhesabı hakkında kanun tasarısı (1/295) (Sayıştay Komisyonuna);

8. — Posta, Telgraf ve Telefon İşletme Genel Müdürlüğü 1946 yılı Kesinhesabı hakkında kanun tasarısı (1/296) (Sayıştay Komisyonuna);

Teklif

9. — Konya Milletvekili Himmet Ölçmen'in, gezici yargıçlık teşkili ve görevleri hakkında kanun teklifi (2/316) (Adalet ve Bütçe Komisyonlarına);

Rapor

10. — Giresun Miletvekili Arif Hikmet Pamukoğlu'nun, II Numaralı Geçici Dilekçe Komisyonunun 1.XI.1951 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 1370 sayılı Kararın Kamutayda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Komisyonu raporu (4/192) (Gündeme).

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,07

BAŞKAN — Başkanvekili Fikri Apaydın (Kayseri).

KÂTİPLER : Sedat Baran (Çorum), Ömer Mart (Çanakkale).

3. — YOKLAMA

(Yoklama yapıldı).

BAŞKAN — Oturumu açıyorum.

4. — DEMEÇLER

1. — İçişleri Bakanı Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu'nun Kamanda karakolda döğüldüğü iddia edilen kimseler hakkındaki demeci.

BAŞKAN — Söz İçişleri Bakanındır.

İÇİŞLERİ BAKANI FEVZİ LÛTFİ KARAOSMANOĞLU (Manisa) — Muhterem arkadaşlar, geçen celselerin birinde bir dayak hâdisesinden bahsedilmişti. Bu meseleye vazıyed ettiğimizi arzetmiştim.

Kamanda üç vatandaş, öteden beri sarhoşluğu itiyat edinmişler, her gece içip, komşularını, yoldan gelip geçenleri rahatsız ettikleri mükerreren sabittir. Bunlar 8 - 9 Aralık gece saat 24 ten sonra, yine kendilerini bilmiyecek derecede içmişler, komşuları tarafından karakola şikâyet edilmişlerdir. Bunun üzerine karakoldan jandarma erleri gelerek bunları susturmak istemişlerse de sarhoşlar jandarmalara hücum etmişler ve aralarında kavga geçmiştir. Bunun üzerine yine karakoldan jandarma zâbiti gelerek bunları karakola götürmeye muvaffak olmuştur. İlk defa kanun hükümlerine riayet etmemek zâbita tarafından değil, karakola gitmemek suretiyle, bu üç vatandaş tarafından vâkı olmuştur.

Karakoldaki dayak hâdisesini de tahkik ettirdik. Hâdiseye Cumhuriyet Savcılığı el koymuştur. Cumhuriyet Savcılığı, evvelâ karakoldaki çavuş ve erlerin soruşturmalarının mevkufen yapılması için onları sorgu hâkimliğine göndermiştir. Fakat Asliye Ceza Yargıçlığı, muhakemenin mevkuf olarak değil, gayrimevkuf olarak yapılmasına karar vermiştir, muhakeme devam etmektedir.

Bu üç vatandaş da, sarhoşluktan mütevellit olarak mahkemeye verilmiştir. Bunlardan birisi, gayrimüeccel olarak 21 gün, diğerleri müeccel olarak beşer gün hapis cezasına mahkûm olmuşlardır.

Dayak meselesinin soruşturması ve muhakemesi devam etmektedir. (Teşekkür ederiz sesleri).

5. — BAŞKANLIK DİVANININ KAMUTAYA SUNUŞLARI

1. — Antalya Milletvekili Bürhanettin Onat'ın, Libya'nın istiklâline kavuşması münasebetiyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin iyi temennilerinin iblâğ edilmesi hakkındaki önergesi (4/205)

BAŞKAN — Bir önerge vardır, okutacağım.

B. M. M. Yüksek Başkanlığına

Aziz ve sevgili Libya'nın bugün istiklâle kavuşmasının Türkiye'de husule getirdiği sevince tercüman olarak hissiyat ve en iyi temennilerimizin kahraman kardeş millete telgrafla iblâğ edilmesini Yüksek Meclisin tasvibine arzederim.

Antalya Milletvekili
Dr. Burhanettin Onat

BAŞKAN — Burhanettin Onat.

BURHANETTİN ONAT (Antalya) — Muhterem arkadaşlar, bugün çok sevinçli bir günümüzü yaşamaktayız. Kardeş Libya milleti bugün

istiklâline kavuşmuş bulunmaktadır. Arkadaşlarım, bâzı sevinçler vardır ki, insanın içi neşe ile dolarken ince bir sızı aynı zamanda içini sızlatır ve gözlerinden yaş getirir. Bugünkü sevincimiz böyle bir sevinçtir. Çünkü Kanuni Sultan Süleyman devrinden beri İmparatorluğun en satvetli günlerinden en düşkün ânımıza, İmparatorluğumuzun inkirazı ânına kadar idaremiz altında bulunmuş ve bize her zaman sadakat göstermiş, bir müstemleke halkı gibi değil, bir kardeş gibi, o vatanın öz evlâdı olarak daima sadık kalmış ve bize en kara günlerimizde bu sadakati ve vefakârlığı esirgememiş bulunan bu kardeşlerimiz, binbir cefadan, binbir ıstıraptan sonra bugün istiklâllerine kavuşmuş bulunuyorlar.

Çok arzu ederdik ki, aramızdan seçilecek bir heyet onların bu sevinçli günlerinde, istiklâllerine kavuştukları bu ânda o memlekette bulunan ve onların bu sevinçlerine katılmak suretiyle onların istiklâl bayramını beraber tesit etsin. Hattâ arzu ederdim ki mümkün olsaydı da onların egemenliklerine işaret ve alem olan, bayrak direğine ilk çekecekleri istiklâl bayrağını biz kendi elimizle işleyip onlara hediye etseydik. Bunu yapamadık. Bari arzettiğim gibi bir telgrafla hissiyatımızı ifade edelim.

Bu milletin bize olan sadakatleri, sempatileri ve sevgilerinin en büyük nişanesi olarak, Pakis'tan, Yemen ve daha birçok islâm memleketlerinde olduğu gibi ,onlar da bayraklarında benim ay yıldızımı almış, bulunmaktadırlar.

Hepinizi hürmetle selâmlarım. (Alkışlar).

DIŞİŞLERİ BAKANI FUAD KÖPRÜLÜ (İstanbul) — Efendim; Libya'nın İstiklâli münasebetiyle, Devlet Reisi, Başbakan ve Dışişleri Bakanı tarafından icabeden tebrik telgrafları gönderilmiştir.

Yüksek Meclisin hissiyatına tercüman olarak, böyle bir telgrafın gönderilmesi hakkında Bürhanettin Onat arkadaşımızın teklifine bendeniz de tamamiyle iştirak ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Efendim; Meclisimizin izhar buyurduğu yüksek hissiyata tercüman olmak üzere Başkanlık Divanımız gereken muameleyi yapacaktır, arzederim. (Reye koyun sesleri).

BAŞKAN — Onat arkadaşımızın teklifini yüksek oyunuza arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... İttifakla kabul edilmiştir. (Alkışlar).

Gündeme devam ediyoruz.

2. — İstanbul Milletvekili Bedri Nedim Göknil'in, İş Kanununun 5518 sayılı Kanunla değiştirilen 2 nci maddesinin (A) fıkrasının yorumlanması hakkında önergesine dair Gümrük ve Tekel Komisyonu raporu (4/153)

BAŞKAN — Gümrük ve Tekel Komisyoniyle Adalet Komisyonu arasında bir ihtilâf vardır. Bu itibarla Gümrük ve Tekel Komisyonunun raporunu okuyacağız.

(Rapor okundu)

Yüksek Başkanlığa

İstanbul Milletvekili Bedri Nedim Göknil'in 3008 sayılı İş Kanununun 5518 sayılı Kanunla değişen 2 nci maddesinin A fıkrasının yorumlanması hakkındaki yorum teklifinin komisyonumuzdaki müzakeresi sırasında, teklif mevzuunun yorum konusu olup olmıyacağına dair mütalâalar serdedilmiş ve bu noktadan tereddüt hâsıl olmuş bulunduğundan, munhasıran bu cihet hakkında Adalet Komisyonundan mütalâa alınmasına karar verilmiş ve İçtüzüğün 28 nci maddesinin 1 nci fıkrası gereğince işin Adalet Komisyonuna havale edilmesi 30 . XI . 1951 gün ve E : 4/153 K. 6 sayılı kararla yüksek başkanlığa arzedilmişti.

Adalet Komisyonuna havale tdilen iş bu kararımız gereğince Adalet Komisyonunun müspet veya menfi mütalâasını bildirmesi lâzımgelirken, Adalet Komisyonu meselenin tamamı tezekkür tdilmeksizin, sadece yorumun kabul edilip edilemiyeceği hakkında karar vermeye yetkili olmadığı esbabı mucibesiyle, mütalâa beyan etmeksizin dosyayı komisyonumuza iade etmiştir.

Durumu yeniden müzakere eden komisyonumuz Adalet Komisyonunun iş bu kararını İçtüzüğe aykırı görmüş olmakla evvel emirde bu usulî meselenin hallî için yine İçtüzüğün 28 nci maddesinin 4 ncü fıkrası gereğince meselenin, Kamutayda görüşme yolu ile çözülmesi için, keyfiyetin Büyük Millet Meclisi Başkanlığına arzına karar vermiştir.

Yüksek Başkanlığa sunulur.

Gümrük ve Tekel Ko.

Başkanı

Trabzon Mahmut Goloğlu

Afyon Karahisar B. Oynaganlı

Afyon Karahisar	Burdur	Çoruh
A. Tan	M. Erkazancı	M. Bumin
Hatay	Kırşehir	Samsun
A. Cilli	E. Kaman	H. Uzer
Tokad		Yozgad
M. Özdemir		H. Üçöz

BAŞKAN — Mahmut Goloğlu.

GÜMRÜK VE TEKEL Ko. BAŞKANI MAHMUT GOLOĞLU (Trabzon) — Muhterem arkadaşlar, hâdiseyi kısaca arzedeyim:

İstanbul Milletvekili Bedri Nedim Göknil arkadaşımız 3008 sayılı İş Kanununun 5518 sayılı Kanunla değiştirilen ikinci maddesinin (A) fıkrasının bankalarla ve sigorta şirketleri gibi müesseselere de şümulü olup olmadığında, yani banka ve sigorta şirketleri gibi yerlerin de (iş yeri) addedilip oradaki müstahdemlerin İş Kanununun şümulüne girip girmiyeceği hususunda tereddüt hâsıl olduğundan bahisle mezkûr fıkranın yorumlanması hakkındaki teklifini yapmış bulunmaktadır.

İşbu yorum teklifi Yüksek Başkanlıkça komisyonumuza havale edilmiştir. Yapılan tetkikatta üç safha nazarı dikkati celbetmiş bulunmaktadır.

Birinci safha, Türkiye İş, Osmanlı, Selânik ve sair birtakım bankalar 1937 yılında, iş dairesi İstanbul Bölgesi Müdürlüğü tarafından İş Kanununun 2 nci maddesinin (A) fıkrasına göre iş yeri olarak kabul edilmiştir. Bunun üzerine bu müesseseler Danıştay'a başvurarak kendilerinin İş Kanunu şümulüne girmedikleri iddiasiyle karar verilmesini istemişler. Danıştay Dâva daireleri Genel kurulu da bankaların İş Kanunu şümulüne girmediği yolunda karar vermiştir. Bu 1939 yılında vâkı olmuştur.

10 sene sonra bâzı sigorta şirketleri yine İş Kanunu şümulü dâhiline alınmış, bunlar da aynı şekilde Danıştay'a başvurarak dâva açmışlar, yine aynı Dâva daireleri genel kurulu toplanarak işi incelemiş ve bu defa içtihadı birleştirme yoliyle sigorta şirketlerinin İş Kanunu şümulüne dâhil olduğuna karar vermiştir. Böylece birbirine zıt iki karar meydana gelmiştir.

Üçüncü safhaya gelince; evvelce 1939 yılında verilmiş olan Danıştay kararı kesbi katiyet etmiş ve kaziyei muhkeme haline gelmiş olduğundan o karar içinde bulunan banka ve sigorta şirketleri gibi bâzı müesseseler bu ikinci karar karşısında tekrar Danıştaya müracaat etmişler, ilk defa verilen kararın kesbi katiyet ettiği ve kaziyei muhkeme haline geldiği, yeni kararla birinci kararın iptal edilemiyeceği ve bu karar gereğince İş Kanunu şümulü dâhilinde olamıyacaklarını iddia eylemişlerdir. Bu defa da Danıştay, 1939 yılında karar almış olanların ikinci kararа rağmen İş Kanunu haricinde kalacaklarına karar vermiştir.

Böylece üç ayrı karar ile tatbikatta iki türlü yol hâsıl olmuştur. Bugün banka sigorta ve mümasili şirketlerden bir kısmı yani 1939 yılında karar almış olanlar İş Kanunu şümulüne girmemekte, bu kanuna tâbi tutulmamaktadırlar. Fakat aynı mahiyette olan sair müesseseler İş Kanunu şümulüne girmektedirler.

Bu vaziyeti gören Bedri Nedim Göknil arkadaşımız İş Kanununun ikinci maddesinin A fıkrasının bu iş yerlerini, yani bankaları şümulüne alıp almıyacağının, ve bankada çalışan müstahdeminin de İş Kanunu şümulüne giren işçilerden olup olmıyacağının yorum yolu ile belli edilmesi için bir teklifte bulunmuştur.

Komisyonumuz bu meseleyi müzakere ettiği sırada bir usul meselesi mevzuubahis olmuştur. Bu şekilde bir hâdise, ve hukuki bir ihtilâf bir yorum mevzuu olur mu, olmaz mı demiştir. Çünkü 1939 yılında Danıştay Umumi Heyetinin kararı munhasıran bir kısım banka ve mümasili müesseselerin İş Kanunu şümulüne giremiyeceği hakkındadır ve 1949 yılında Danıştay Dâva Daireleri Umumi Heyeti tarafından verilen içtihadı birleştirme kararı, kaziyei muhkeme kesbetmiş olan kararı değiştirmemektedir. Şu vaziyet karşısında işin bir yorum mevzuu mu, yoksa yorum mevzuu değil de bir tadil tasarısı ile gelinmesi lâzımgelen bir mevzu mu olduğunu komisyonumuz müzakere ettiği sırada, komisyonumuz işin mühim bir hukuki mevzu olduğunu nazarı itibara alarak, bu hususta, evvel beevvel, bu hususta Adalet Komisyonunun fikrinin alınmasına karar vermiş ve İçtüzüğün 28 nci maddesinin 1 nci fıkrasına istinat etmiştir. Bu 1 nci fıkrada deniliyor ki: «Bir komisyon kendisine havale edilmiş olan tasarı veya teklif ve yahut her hangi bir mesele için bir başka komisyonun mütalâasını isteyebilir. Binaenayeyh İçtüzük teklifin, tasarının tamamen değil, her hangi bir meselesi hususunda

dahi bu mütalâayı alabilmek hakkını komisyonumuza vermiş bulunuyor. Biz buna dayanarak Adalet Komisyonuna dosyasını aynen Başkanlığa havale ettirmek suretiyle evvelâ bir yorum mevzuu olup olmadığının bildirilmesine karar verdik ve dosya oraya havale edildi. Adalet Komisyonu işi müzakere etti ve şu kanaatle geldi. Yorumun istinat ettiği kanun hangi komisyonlardan geçmiş ise yorumlar da aynı komisyonlardan geçer. Binaenaleyh bu yorum hakkında bir karar vermek yetkisi sizin komisyona aittir, bizim komisyona ait değildir ve bu mütalâa ile dosyayı iade etti. Halbuki arkadaşlar, bizim bu yorumun nerelerden geçeceği hususunda, bir ihtilâfımız yoktur. Biz, bizim komisyonumuzun buna yetkisi var mıdır, yok mudur diye de sormadık. Ancak bu gibi usul meselelerinde Adalet Komisyonunun bizden daha mütehassıs ve daha bilgili olduğuna kanaat getirerek tenevvür etmek için kendilerinden mütalâa istedik. Kendileri de böyle bir teamülün mevcut olmadığını beyan ettiler ve zaten kendileri de kararlarını altı muhalife karşı on birle vermiş bulunuyorlar.

28 nci maddenin 4 ncü fıkrası gereğince iki komisyon arasında uyuşmazlık çıkarsa Başkanlık Meclisi Âliye bildirir ve görüşme yoliyle ihtilâf çözülür. Yüksek Heyetiniz bu hususta bir teamülün doğmasına imkân verecektir. İçtüzük sarihtir. Dosyanın içinde bulunan bütün evrakı tetkik etmek suretiyle ve fakat ancak tefsir mevzuu üzerinde mütalâa beyan etmek üzere oradan mütalâa istedik. Kanaatimizce Adalet Komisyonu bu mütalâayı bizim komisyona bildirmekle mükelleftir. Yüksek Heyetinizin kararı bu noktayı aydınlatacaktır.

BAŞKAN — Fuad Hulûsi Demirelli.

ADALET KOMİSYONU ADINA FUAD HULÛSİ DEMİRELLİ (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, Gümrük ve Tekel Komisyonu Başkanının noktai nazarını dinlediniz. Kendileri İçtüzüğün 28 nci maddesine istinat etmektedir. Evvelemirde şunu arzedeyim ki, İçtüzüğün bu 28 nci maddesi çok tatbik görmüştür. Fakat tefsir ayrı bir prosedüre tâbi olduğu için tefsir hakkında, tefsire salâhiyetli olan komisyonun bu salâhiyeti haiz olmıyan bir komisyondan mütalâa sorduğu ilk defa vâkı oluyor. Emsali olmadığı için biraz tafsilât arzedersem mazur görmenizi rica ederim. Emsal olmayınca, bunu komisyonda etraflı surette düşünmek icabetti. Hakikaten Muhterem Gologlu arkadaşımızın dediği gibi, burada şimdi bir prensip vâz'edilmiş olacaktır ve bu, bir emsal teşkil edecektir. Çünkü şimdiye kadar böyle bir emsal mevcut değildi. Onun için Adalet Komisyonu işi iyice tetkik etmek, etraflı düşünmek icabettiği kanaatinde bulundu ve raporunda izah ettiği neticeye vardı. Şimdi Yüksek Heyetinize kendi noktai nazarımızı arzetmek mevkiindeyiz. Hakem yine Heyeti Celileniz olacaktır.

28 nci maddede de filhakika bir komisyon her hangi bir mesele için diğer komisyonun mütalâasını sorabilir deniyor. Fakat yine 28 nci maddede bir anlaşmazlık ihtimali nazarı itibara alınmıştır ki, Yüksek Heyetinize arzı icabediyor. Şu halde bir komisyon kendisini vazifeli görmezse bunu ifade etmek mecburiyetindedir.

Tefsire gelince; tefsir hakkındaki prosedür yine İçtüzüğümüzün 124 ncü maddesinde ayrı olarak ve hususi bir şekilde vazı ve tedvin edilmiştir.

Müsaadenizle geçende de okundu idi, huzurunuzda bu maddeyi tekrar okuyayım :

«Yüz yirmi dördüncü madde — Bir kanunun yorumlanması gerektikte, yorum istemi ile bunun gerekçelerini gösteren tezkere yahut önerge, o kanunu ilk defa görüşmüş olan komisyonlara havale olunur.»

Şimdi bu 3008 sayılı İş Kanununun ikinci maddesi 5518 sayılı Kanunla tadile uğramıştır. Tefsir talebi yüksek Riyaset tarafından evvelâ 3008 sayılı Kanunu komisyonlarında tetkik etmiş bulunan Ekonomi, Gümrük ve Tekel, ve Ticaret komisyonlarına bir de 5518 sayılı tadili tetkik etmiş, rapora bağlamış olan Çalışma Komisyonuna havale buyurulmuştur. Bunlardan Ekonomi Komisyonu tefsire girişmiş, gerek kanunun ibarelerini, gerek tatbikatı her iki ciheti de tetkik edip bir neticeye bağlamış ve tefsir raporunu da vermiştir. Meselenin tefsir mevzuu olduğu bu suretle de anlaşılmış bulunuyor. Çünkü Ekonomi Komisyonu tefsir müzakeresi yapmıştır ve neticeyi bir karara bağlamıştır. Müsaade ederseniz kararlarını da hulâsaten arzedeyim.

«Bu tefsiri istenen ikinci maddenin A fıkrasında, işin mahiyeti itibariyle yolunda işliyebilmesi için gerekli işçi adedi 10 ve daha ziyade ise... ilâh.»

Bunu Hükümet adına gelen memur da şöyle izah ediyor : «Bir işin mahiyeti 10 işçiyi gerektirirse ve fakat İş Kanunu hükmünden hariç kalmak istiyen iş veren 9 işçi ile bu işi tedvir edecek olursa, İş Kanunu haricinde kalacak mıdır, kalmıyacak mıdır. Meselesini halletmek için ve bu gibiler de İş Kanununa tâbi olsun diyerekten, biz bu kaydı koyduk, diyor. Demekki işin mahiyeti itibariyle 10 ve daha ziyade işçi istihdamını gerektirmesi lâzımgelir. Şimdi Ekonomi Komisyonu diyor ki; sigortacılık, bankacılık mahiyeti itibariyle 10 veya daha ziyade işçi istihdamını müstelzim işler değildir.

Şu halde bunların vaziyeti bu maddeye tevafuk etmez. Çünkü bankacılık mahiyeti itibariyle işçi istihamını müstelzim değildir. Meselc galiba daha ziyade kaloriferde çalışan işçiler ve sair müstahdemlere taallûk etmektedir. Ekonomi Komisyonu böyle bir kanaata vararak bu raporu vermiş bulunuyor. Şimdi müsaadenizle Adalet Komisyonundan sorulan şey nedir. Onu arzedeyim : Tefsirde istedikleri şey; evvelâ Danıştayın ait olduğu daire bir karar veriyor. Bu kararda bâzı bankalarla sigorta şirketlerini İş Kanunu haricinde bırakmıştır. Yani bu yolda karar veriyor. Bundan sonra da Çalışma Bakanlığı o gibi bâzı müesseselere kanunen haiz olduğu salâhiyete binaen, İş Kanununa tâbi olacaksınız diye tebligat yapmış ve fakat alâkalılar buna itiraz etmişler. Danıştay bu sefer onların İş Kanunu hükümlerine tâbi olmaları lâzımgelir demiş ve o yolda kararını vermiştir. Şimdi olmuş birbirine mübayin iki karar. Bu iki kararın içtihadın tevhidi yolu ile heyeti umumiyede müzakeresi yapılmış, içtihadın tevhidine gidilerek bunlar İş Kanununun hükmüne tâbi olması lâzımdır, denmiş. Bunun üzerine, evvelce Danıştay tarafından İş Kanununun hükmü haricinde bırakılmış olanlar gelmişler demişler ki; bu tevhidi içtihat âtiye mâtuftur, makable şâmil olamaz, bizim elimizde bir kaziyei muhkeme vardır, İş Kanunu hükmünden hariç bırakılmışızdır, bu tevhidi içtihadın bize şâmil olmaması lâzımgelir. Danıştay Heyeti Umumiyesi de : Filhakika bir tevhidi içtihat yaptık fakat tevhidi içtihat bir tefsir mahiyetindedir, kaziyei muhkemelere teşmili caiz olamaz demişler. Tevhidi içtihat olsun, tefsir olsun elbette emsali hâdiselerde muteber olur. Ama kaziyei muhkem hâsıl etmiş olanlara müessir olmaz. Yani muhkem kaziye hükümlerini ihlâl etmez.

Şimdi, tatbikata bakarak, bu tefsir mevzuu olur mu, olmaz mı?. Diyorlar. Efendim, tatbikata bakarak bu tefsir mevzuu olur mu, olmaz mı diyemeyiz. Yalnız tefsire mahal olup olmadığı araştırılacaktır. Ekonomi Komisyonunun dediği gibi, kanun sarih midir, müphem midir? Sarihse tefsire mahal yoktur, müphemse tefsire mahal vardır. Bu noktanın tetkiki ancak evvelce bu kanunla meşğul olan, o işi bilen, bu hususta mazbatalar yazmış olan komisyonlara ait olmasını İçtüzüğümüz kabul etmiştir. Bunların haricindeki bir komisyonun tefsir hususunda bir vazife ve salâhiyeti mevcut değildir. arzettiğim gibi tefsir mevzuu olması tefsirin gerekmesiyledir. O da komisyonlardan birisinin esasen tefsire mübaşeret etmesiyle sabit olmuş bir şeydir. Adalet Komisyonu şimdi başka türlü bir mütalâa beyan ederse müsaadeleriyle, aflarına mağruren arzedeyim ki, kendi komisyonlarının salâhiyetine tecavüz gibi bir şey olacaktır. Daha fenası Ekonomi Komisyonunun bunu tefsir mevzuu olarak ele almış neticede tefsire mahal yoktur demiş iken o komisyonunun bu hususiaki raporunu tâlil etmiş olacaktır.

O raporu tenkit etmek, tetkik etmek ve icabında tâlil etmek veya onu kabul etmek mevkiine gelecektir. Bu da elbette ki komisyonların salâhiyetleri ile kabili telif olamaz. Yani Adalet Komisyonu, bu suretle diğer komisyonların salâhiyetlerine taarruz ve tecavüzde bulunmuş olacaktır. Esasen bir şeyin, tefsir mevzuu olması muhtacı tetkik bir keyfiyet değil, yalnız tefsire mahal var mıdır, yok mudur mesele budur. Çünkü tefsir, kanunun mânası nedir, bunu tâyin etmektir. Bunu da arzettiğim gibi, İçtüzüğümüzün 124 ncü maddesi evvelce kanunlarla meşgul olan komisyonlara bırakmıştır. Bu hususta hasren tatbikata bakın demek doğru olmaz. Tatbikata bakıp da ne olacak? Tevhidi içtihat kararı verilmiş ve Danıştayda tevhidi içtihat kararının muhkem kaziyeleri iptal edilmiyeceğini bildirmiştir. Bunun, bir maddenin tefsiri mevzuubahis olup olmamasına hiçbir tesiri yoktur. Ama, neyi tefsir edecektir? Bir tereddüdü izaleye kâfi bir sarahat varsa, tatbikatçılara bunu izah eden ve tefsire mahal yoktur der veyahut kanunun mânasını tâyin edip bir tefsir yapar. Bu ise Adalet Komisyonunun vazifesi haricinde oldu-

ğu için, arkadaşımızın şikâyet ettiği ve fakat memnun olması lâzımgelen kararı komisyonumuzun ekseriyetiyle vermiş bulunuyoruz. Takdir Yüksek Heyetinizindir.

BAŞKAN — Mahmut Goloğlu.

GÜMRÜK VE TEKEL KOMİSYONU BAŞKANI MAHMUT GOLOĞLU (Trabzon) — Muhterem arkadaşlarım; evvelâ muhterem üstadımız, meselenin esasına geçer gibi oldular. Meselenin esasında salâhiyet meselesi mevzuubahistir, dediler. Salâhiyetli olan Yüksek Heyetinizdir. İhtısas komisyonlarının vazifesi meseleyi olgun bir halde kendilerine arzetmektir. Bu kanun, çıkmazdan evvel bâzı muayyen komisyonlardan geçmiştir. O muayyen komisyonlar isteseydiler diğer bir komisyonun mütalâasını alamaz mı idiler? Alırlardı. Şu halde ötekinin yetkisi vardı, berikinin yoktu gibi şeyler mevzuubahis olamazdı. Kanunun esası hakkında, havale edilmemiş olan bir komisyondan ihtısasına binaen mütalâasını almak mümkündür de, yorum hakkında mütalâasını almak neden mümkün olmasın? Benim yetkim vardır, senin yoktur, gibi mütalâalar, af buyurusunlar buraya girmez.

Sonra, İçtüzük sarihtir. Bir tasarı demekle kalmamış, mutlak olarak her hangi bir mesele için mütalâa alabilir, demiştir. Biz Adalet Komisyonundan, bizim gibi yetkili gördüğümüz için veya orta yerde bir yetki meselesi olduğu için mütalâa istemedik. Mütehassıs olduğu için istedik. Komisyonumuzdaki müzakereyi dinlemekte olan ve oy hakkı olmıyan bir arkadaş bulunsaydı ve bir mütalâa dermeyan etseydi onu da dinlerdik. Binaenaleyh biz vereceğimiz kararda mesnedimizi daha iyi tutabilmek için ihtısas komisyonu olması dolayısiyle Adalet Komisyonunun mütalâasını istedik.

Burada bir nokta daha vardır: Evet tefsire muhtaç değildir, diyebilirdik. Mademki kanun sarih değildir şu halde kanun maddesi itirazı halledebilecek durumda değildir, binaenaleyh tefsire gidilecektir. Fakat tefsir de ihtilâfı halle kâfi gelmiyebilir. O zaman 29 ncu maddeye göre bir başka muamele yapılacaktır. 29 ncu maddemiz diyor ki; «Komisyonlar kendilerine havale edilenleri incelemekten başka bir şey ile uğraşamazlar, fakat kendisinden istenen bir tefsir isteğini kanun şekline sokabilirler.» Bunun bir tefsir mevzuu olmadığını düşündüğümüz takdirde o komisyonun vereceği mütalâa ile de kendi kanaatimizi takviye etmiş olursak belki de bu yol ile ihtilâfı halletmek için bunu bir tadil teklifi haline sokmak istiyecektik. Binaenaleyh, ortada bir yetki meselesi mevzuubahis değildir ve komisyon yetkisi mevzuubahis olmadan diğer bir komisyonun her hangi bir husus hakkında istediği mütalâayı vermeye İçtüzük gereğince mecbur olduğu kanaatindeyiz.

Takdir Yüksek Heyetinizindir.

BAŞKAN — Cevdet Soydan!

CEVDET SOYDAN (Ankara) — Efendim, müzakerelerden edindiğimiz intibaa göre, bâzı sigorta şirketleriyle, millî sermaye ile veyahut ecnebi sermayesi ile teşekkül etmiş bankaların İş Kanunu hükmüne girip girmedikleri hususunda bir tefsir istemekte, yahut bundan evvel alınmış bir tevhidi içtihat kararı veya kaziyei muhkeme haline gelmiş Danıştay kararları üzerine, anladığımıza göre, İşçi Sigortaları Kanunundan kaçınmak için Büyük Millet Meclisinden bir tefsir kararı elde etmek yolu tutulmaktadır. İki komisyonun arasında ihtilâfa sebep olan mesele, ise, bir tevhidi içtihat kararı, ondan evvel bir kaziyei muhkeme kararı mevcut olduğuna göre, bir kanun hükmünü içtihat kararlarının olmasına rağmen tefsir edip edememek hususunda, tereddüdün izalesi hususunda Tekel Komisyonunun Adalet Komisyonundan mütalâa istemiş olması ve Adalet Komisyonunun da buna cevap vermemek yolunu tutmuş olmasıdır.

Tekel Komisyonunun hakkı vardır. Zira Adalet Komisyonundan gelecek cevaba göre bir karar verecektir. Yani tenvir edilmesini istemektedir. Fakat Adalet Komisyonunun bundan kaçınmasına bendeniz bir sebep görmemekteyim. Böyle bir tefsir kararı verilsin veya verilmesin, Adalet Komisyonunun bir mütalâa dermeyan etmek vazifesi icabıdır.

Adalet Komisyonunun bundan içtinap etmiş olması aşağı yukarı işi bilmemezlik değil de, vazifesini yapmış olma gibi telâkki edilmelidir. Bunun mucip sebebini arzedeyim arkadaşlar.

Abdülhamit terekesi hakkında Yargıtayın bir tevhidi içtihat kararı vardır. Ahmet Remzi Yüregir isminde bir milletvekilinin takriri üzerine, bu tevhidi içtihat kararına rağmen Büyük Millet Meclisi bir tefsir kararı çıkarmıştır. Demek ki, tevhidi içtihat kararı, müesses hükümler

ve kaziyei muhkeme halini almış ilâmlara rağmen gene Büyük Millet Meclisi, vâzıı kanunun iktidaen iradesinin ne şekilde tecelli ettiğini bilinmesi gerektiğini tefsir kararını vermek suretiyle göstermiştir. Bu bir vakıadır. Buna rağmen bugün aynı kanunun tefsirine kanaatimce, hiç mütalâa almadan Tekel Komisyonu da bir karar verebilir ve heyeti muhtereme de neticeyi halledebilir efendim.

BAŞKAN — Feridun Fikri Düşünsel.

FERİDUN FİKRİ DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Efendim, 124 ncü madde «bir kanunun tefsiri o kanun hangi komisyonlardan geçmişse yine o komisyonlara havale olunur» diyor. Bu hüküm 28 nci maddedeki hükümle tezat halinde değildir. Kendisine havale edilmiş bir husus hakkında başka bir komisyondan mütalâa almak istiyor. Bu, her komisyonun hakkıdır. Adalet Komisyonunun da bu nazik noktada diğer komisyonları tenvir etmesi vazifesi cümlesindendir. (Bravo sesleri) Çünkü ihtısas komisyonu olmak itibariyle, diğer komisyonlara bilgi vermesi, bir veya birçok noktada kanaat izhar etmesi, mütalâa yürütmesi, yani bir konsültasyon yapması gereken Meclisteki başlıca merci Adalet Komisyonudur. Bu itibarla tasvir edilen hâdisenin içinden çıkılabilinmesi için Adalet Komisyonu noktai nazarında ısrar etmemeli, arkadaşlarımıza bilgi vermelidir.

Bakınız tasvir ettikleri durum nedir: Evvelâ Danıştaydan bir karar çıkmış, sonra heyeti umumiyeden bir içtihatları birleştirme kararı çıkmış, nihayet son bir kararla evvelki kararların kaziyei muhkeme oldukları hakkında bir karar çıkmış. Filhakika şahsi kanaatimce; tefsir üzerine bu mütalâanın bir müessiriyeti mutasavver değildir. Tefsir yapılırken kanun vâzıı hâdise üzerinde durmaz.Kanun vâzıının tefsirdeki maksadı nedir? Onu esas komisyon bilecektir.

Tatbikat gerek kazai, gerekse idari organlarda şu şekildedir: Bu, tefsir müessesesini takyit etmez. Bütün bunları fennî bir komisyon olan Tekel Komisyonundan dinledik. Adalet Komisyonunun da tenvir ederek kendilerine ışık vermesinde fayda mülâhaza ederim. 124 ncü maddenin 28 nci maddeye aykırı düşen bir tarafı yoktur.

İkincisi, maddenin hükmü her ne şekilde olursa olsun, mütalâa istemekten ibarettir. Tekel Komisyonunun Adalet Komisyonundan bu şekilde tefsir istemeye hakkı derkârdır.

REŞAD GÜÇLÜ (Seyhan) — Muhterem arkadaşlarım, mevzu hakkında karara varmazdan evvel yorum müessesesinin ne demek olduğunu düşünmemiz şarttır. Yorum, yeni bir hüküm koymaz. Yorum, sadece vâzıı kanunun düşündüğü, kasdettiği halde, kanun metnindeki cümlelerin vuzuhsuzluğu dolayısiyle ifade edemediği bir takım hükümleri meydana çıkarır. O halde arkadaşlarım, bir yorum istendiğine göre, bunu daha geniş şekilde ifade edersek, vâzıı kanun şu şu müesseseleri de İş Kanunu hükümlerine tâbi tutmak istemiş midir, istememiş midir keyfiyetini Adalet Komisyonu bilmez. Vâzıı kanunun ne kasdettiğini kanunun ilk tasarısını müzakere eden ve bu yolda fikir beyan eden komisyon ve komisyon âzaları bilir. Vâzıı kanunun kasdettiğini, ne düşündüğünü Adalet Komisyonunun da bilebilmesi için Adalet Komisyonunun yeni baştan bütün bu meseleyi tetkik etmesi ve elde mevcut ve o kanun komisyonlarda müzakere edildiği vakit tutulan zabıtları yeni baştan okuması, üzerinde fikir beyan etmesi, kendi aralarında münakaşa etmesi icabeder. Binaenaleyh ortada Adalet Komisyonunun fikir beyan etmesine esasen maddi imkân yoktur. Adalet Komisyonu ne diyebilecek? Bu yorum yapılabilir veya yapılamaz. Zaten hâdisat söylemiştir ki yorum lâzımgelmektedir. Çünki Danıştay iki tane ve birbirinin aksi karar vermiştir. En yüksek idari kaza mercii bir defasında böyle demiştir, diğer defasında şöyle demiştir. O halde vâzıı kanun ne demiştir? Bunu en iyi bilecek olan bu kanunun aslını müzakere etmiş bulunan komisyonlardır. Ben de Adalet Komisyonunda olsaydım aynı şekilde kanaat beyan edecektim. Adalet Komisyonu mutalâa beyan etmiyorum demiş. Bu da hatadır. Fikir beyan edemem demesi lâzımdı. Adalet Komisyonunun bunun üzerinde mütalâa beyan etmeye, hattâ, salâhiyeti yoktur. Kendisinde o salâhiyeti göremez.

Mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Hâmid Şevket İnce.

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Ankara) — Muhterem arkadaşlar, bu mevzu önümüze geldiği zaman aklımızın erdiği kadar aramızda tartıştık. Mahalli tefsir midir, sebebi tesis midir, diye düşündük. Fakat yaptığımız uzun tartışmalardan sonra dedik ki; her sorulan süale biz cevap ver-

mek mevkiinde değiliz. Kanunu yapan Meclistir, ama onun her konuya göre birer şubei ihtisası olduğuna göre, biz bu hususta ne diyeceğiz? Tefsire mahal yoktur desek, neden diyecekler? Tesis icabeder desek neden diyecekler. Biz bu nedenlere cevap verdiğimiz vakit, her iki şıkta dahi, tefsiri yapan Adalet Komisyonu olacaktır.

Biz şunu düşündük: Mutahassıs encümen tartışmış, düşünmüş, bize göndermiş, biz bunu aynen febiha alalım derlerde alırlarsa, o halde biz kendilerinin sıfatını deruhte etmiş olacağız ki, bu, doğru olmaz. Fuad Hulûsi Beyin buyurduğu gibi, izharı kanaat ve içtihad etmiş olacağız. Biz ittifakla şu kanaate vardık ve dedik ki: Komisyonumuzdan geçmiyen kanun mefhumlarını biz, yetkili olanlardan daha iyi anlıyamayız.

Elbette yetkili komisyon, meselâ Divanı Muhasebat Komisyonu bir karar vermiş, bunun mânasını tabiî divancılar daha iyi bilirler.

Tekelden bir iş hakkında bir karar çıkmışsa, bunun mefhumunu bizden daha iyi orası bilir. Biz burada mucip sebeplerine vakıf olmadığımız; nereden kopup geldiğini ve maksadının neye mâtuf bulunduğunu bilmediğimiz bir kanun karşısında lâalettayin bir maddenin, bir fıkranın, bir kelimenin tefsirine tasaddi etmeyi kendi salâhiyetimiz haricinde gördük. Anladığımız mânada yazsaydık, veya o fıkrayı kısaca tefsir etseydik (neden) suali mukadderi karşısında kalacaktık. Bütün bunlara mahal kalmamak için sayın üstadımızın izah buyurdukları gibi tüzük hükmüne dayanarak onların salâhiyetlerine taarruz etmedik.

Şurasını da arzedeyim ki, benim güzide arkadaşım Goloğlu, oranın sözcüsüdür, bizim kadar bu işi, kendileri de bilirler. Dilerse bizlerin şahsi kanaatlerimizi toplıyabilir. Fakat bir komisyonun imzasını muhtevi bir mazbata almaya kalkışırlarsa vaziyette değişiklik hâsıl olur. Gelsin şahsi kanaatimi sorsun, söyliyeyim. Hattâ biz 27 kişiyiz, 27 mizi bulsun kanaatlerimizi ayrı ayrı toplasın bu olur. Bunu bilâhare kendilerine mal edebilirler. Fakat mazbata halinde böyle bir vazifeye davet edilmemiz, bizim için salâhiyet harici görülmüştür. Çünkü yazıp verdik mi bu bir karar mahiyetinde olacaktır.

Biz imtina etmedik, vazifeden kaçınmadık, gece gündüz çalışmaktayız. Tüzüğümüze yani hususi kanunumuza hürmet ettik ve bu kararı verdik.

ABBAS ÇETİN (Kars) — Arkadaşlar; Goloğlu arkadaşımız iki defaki konuşmasında da : Adalet Komisyonu mütalâa vermeye mecbur iken bu mütalâayı vermekten hatta vazife ifasından kaçınmıştır şeklinde beyanda bulundular.

NİHAT İYRİBOZ (Çanakkale) — Öyle demedi.

ABBAS ÇETİN (Devamla) — Fena maksatla değil tabiî. İçtüzüğümüzün 28 nci maddesi; bir komisyonun diğer bir komisyondan her hangi bir mesele hakkında mütalâa sormasına yetkisini verdiği gibi, kendisinden mütalâa sorulan komisyona da mütalâada bulunup bulunmama yetkisini vermiştir. İhtilâf olduğu takdirde Heyeti Umumiyeye gelir. Binaenaleyh geliş doğrudur. Kaldıki Adalet Komisyonunun mütalası verdiği raporla bildirmiş olduğu mütalâa merkezindedir. Bu meseleyi böylece geçtikten sonra işin esasına gireceğim.

Mesele, ne zaman tefsir yapılır, ne zaman yapılmaz meselesi değildir. Vâzıı kanunun maksadı ile tatbikat bir birinin aynı olmazsa, tatbikat vâzıı kanunun maksadından ayrılırsa ozaman bir tefsir yolu düşünülebilir. Bu umumi bir kaidedir. Bize gelen muayyen ve müşahhas mesele tefsir lâzım mıdır, değil midir meselesidir. Yani vâzıı kanunun mutlak fikri Adalet Komisyonunca bilinmemektedir. Çünkü kanun bidayeten kendisinden çıkmamıştır. Tatbikatı kendisi yapmamıştır, yani kendisinin mütenazırı bulunduğu Adalet Bakanlığının bu hususta bir tatbikatı olmadığı gibi bu onunla ilgili bir tatbikat da değildir. Binaenaleyh ne bidayeten vâzıı kanunun maksadını bilir, ne tatbikattaki şeklini ve ne de tatbikatla kanun hükmü arasında aykırılık olduğundan haberdardır. Bu kadar bilgisizlik içinde olan Adalet Komisyonuna mütehassıs komisyonun, mutlaka mütalâa vereceksin diye ısrarda bulunması bizi sağlam bir neticeye götürmez. Çünkü bu Adalet Komisyonundaki arkadaşlar, meselâ hâkimlikten gelen bir zat bankanın umumi işleyişini bilebilir mi? Bilir, bilir ama, mütehassıs olarak bilmez. Onun arayacağı İş Kanununa girer mi, girmez mi?

Bu itibarla Adalet Komisyonunun kararı, İçtüzüğe ve hâdiseye tamamen uygundur. Adalet

Komisyonunun, tefsire lüzum vardır diyebilmesi için işin tatbikatına girmesi lâzımdır. Halbuki Tekel Komisyonu vâzıı kanunun maksadını biliyor. Çünkü kanun kendisinden çıkmıştır, tatbikatın mahiyetini biliyor, onun mütehassıs komisyonudur. İçtüzüğe göre kendimizi salâhiyetli görmedik. Kârarımızın doğru olduğuna kaniiz.

BAŞKAN — Mehmet Daim Süalp.

MEHMET DAİM SÜALP (Siird) — Muhterem arkadaşlar, meselenin esası sarih olarak vaz'edilmediği için müphem kalmaktadır. Şimdi tefsir için bilinen mâna da şudur: Müphem bir hükmü mânalândırmak, kanun vâzının maksadını açıklamaktır. Tekel Komisyonunun istediği mütalâada böyle bir hükmü mânalandırma yoktur. Bu hususta tefsire gidilir mi, gidilmez mi? Şeklinde bir tefsir isteseydi o zaman Adalet Komisyonu bu kanunu ben yapmadım, binaenaleyh onun ruh ve maksadını senin kadar bilmediğim için bu hususta mütalâa veremem diyebilirdi. Fakat vaziyet öyle değildir.

Danıştayda bu mevzu hakkında birbirini nakzeden üç karar verilmiştir. Bu vaziyet karşısında hukuki bakımdan Tekel Komisyonu tereddüde düşmüştür. «Eğer, diyor, tefsire gidecek olursam, şu bu dersem acaba hukuki bir hata yapar mıyım, yapmaz mıyım? Acaba Danıştayın birbirini nakzeden bu kararları muvacehesinde, esas hükme hiç temas edilmeden, ister tefsire gidilsin ister gidilmesin, tefsir talep edilebilir mi? Bunu mânalândırmak bakımından Danıştayın mütaaddit kararları muvacehesinde, ben bir tefsire gidebilir miyim diye hukuk zaviyesinden bir müşkülâta uğramaktayım bu hususta siz bir karar değil bu hususta bana mütalâa beyan eder misiniz?» Adalet Komisyonundan sorulması halinde Adalet Komisyonunun salâhiyetsizlik beyan etmesi doğru değildi. Çünkü kendilerinden bir tefsir istenmiyor.

Bir misal; meselâ Gümrük Tekel Kanunu yapıldığı zaman komisyon bir tereddüde düşerse diğer komisyondan bir mütalâa talep edemez mi? Elbetteki ister ve o da mütalâasını bildirir. Eğer ben tefsire gidersem bir hata işler miyim işlemez miyim demesi yerinde değildir. Bu itibarla Gümrük ve Tekel Komisyonun talebi yerindedir. Mezkûr talebin tekrar Adalet Komisyonuna gönderilmesi ve mütalâasının alınması ricasiyle huzurunuzdan ayrılıyorum.

GÜMRÜK VE TEKEL KOMİSYONU BAŞKANI MAHMUT GOLOĞLU (Trabzon) — Gayet kısa arzedeceğim. Hâmit Şevket Bey arkadaşımız ile Abbas Çetin arkadaşımızın mütalâalarının bu yolda olması lâzımgeldiği esasen belli idi. Çünkü ikisi de bu karara imza koyan iki arkadaşımızdırlar. Yalnız dediler ki, her soruya cevap vermek mecburiyetindemiyiz? Her hangi bir komisyon diğer bir komisyondan bir hususu sorarsa, müsaadenizle arzedeyim, bu komisyon cevap vermek mecburiyetindedirler.

Yine diyorlar ki, esas hakkında vereceğimiz karar esası halleder, niçin bizden mütalâa istiyorlar da o mütalâayı kendileri vermiyorlar? Çünkü İçtüzük müsaade etmiştir, biz esasında müphemiyete düşersek bunun hakkında da kendilerinden yine mütalâa almak hakkımızdır, bu mütalâaya uymak kadar uymamak da hakkımızdır. (Reye reye sesleri).

FUAD HULÛSİ DEMİRELLİ (İstanbul) — Efendim, fazla tasdi etmiyeceğim. Yalnız Daim Süalp arkadaşımız bir misal verdiler. Bir kanunda, meselâ Gümrük ve Tekel kanununda, kaçakçılık kanununda olduğu gibi cezai maddeler olduğu zaman bu Adalet Komisyonunu alâkadar eder, o takdirde ihtisas komisyonu o tasarıyı Adalet Komisyonuna sevkeder ve mütalâa sorar. Fakat bu öyle değildir, bir tefsir mevzuudur. Adalet Komisyonu kanunu tetkik etmeden, ibaresini incelemeden...

MAHMUT GOLOĞLU (Trabzon) — Tetkik edin efendim.

FUAD HULÛSİ DEMİRELLİ (Devamla) — Yalnız tatbikata göre bu hususta mütalâa beyan etmek mümkün değildir. Tatbikata gelince, halen zıt içtihatlar Danıştay Genel Kurulunca birleştirilmiş bulunmaktadır. Ondan sonraki karar ise tevhidi içtihat kararının, âti için muteber olduğu ve evvelki kaziyei muhkemelere müessir olmadığı merkezindedir. Bunu biz tetkik etmek salâhiyetini haiz değiliz. Çünkü nihayet Danıştayın, bir kaza merciinin kararını hiçbir vakit tetkik ve tahlil yahut tasvip edemeyiz. Esasen burada tefsir mevzuubahis olmuştur. Bu dört komisyona havale edilmiş, komisyonun biri tefsir müzakeresine girişmiş, tefsire mahal olmadığını raporunda beyan etmiştir. Gümrük ve

Tekel Komisyonundan sonra yorum teklifi Ticaret Komisyonuna gidecek, Çalışma Komisyonuna gidecek; onlar da görüşeceklerdir. Onlar da ya tefsire mahal vardır veya yoktur diyeceklerdir. Fakat bir tefsir mevzuu ortada mevcut iken tefsir mevzuu olur mu, olmaz mı, tefsire mahal var mı, yok mu meselesi tamamiyle birbirine bağlı meselelerdir. Bunlar birbirinden ayrılamaz. Adalet Komisyonu tefsire lüzum var mı, yok mu söylesin ondan sonra diğer komisyonlara gitsin, böyle şey olmaz arkadaşlar. Bunların birbirinden ayrılmasına imkân yoktur. Ortada tefsir mevzuu olup olmadığını gene o komisyonlar halletmek yetkisindedirler. Bu meseleleri tefrik ederek tefsir mevzuu mudur, değil midir diye bir komisyonun mütalâasının alınması emsali sebketmiş bir şey değildir. Bunlar arzettiğim gibi blok halinde halledilecek meselelerdir, tefrikına imkân yoktur. Binaenaleyh çok rica ederim, fazla tafsil etmiyorum, Adalet Komisyonunun bu yoldaki vazifesizlik kararını tasvip buyurunuz.

Arada Gümrük ve Tekel Komisyonundan sonra bu meseleleri tetkik edecek daha iki komisyon vardır. Bu meseleleri halletmek iktidarını haiz olan arkadaşlar o komisyonlarda mevcuttur.

BAŞKAN — Gümrük ve Tekel Komisyonunun istediği mütalâayı Adalet Komisyonunun vermesi lâzım mıdır, değil midir hususunu yüksek oyunuza arzediyorum. «Bu meselede Adalet Komisyonunun mütalâası lâzımdır» şeklini kabul edenler lûtfen işaret buyursunlar... Aksini iltizam edenler işaret buyursunlar... Reyler «Adalet Komisyonu mütalâasını dermeyan etmesi lâzımdır» şeklinde tecelli etmiştir. (Alkışlar).

Bir önerge var okutuyorum:

Yüksek Başkanlığa

Kanunların sözlü sorulardan önce götüşülmesini arz ve teklif ederim.

Konya Milletvekili
Murad Âli Ülgen

BAŞKAN — Tasvip buyuranlar... Etmiyenler... Bu teklif reddedilmiştir.

6. — SORULAR VE CEVAPLAR

A — SÖZLÜ SORULAR

1. — Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan'ın, İstanbul, Kırklareli ve Tekirdağ illerinin kereste, odun ve kömür olarak yıllık verimlerinin ne kadar olduğuna, orman kaynağı olmıyan Tekirdağ İli hududunun tashihi hakkındaki müracaatların neticesine, kental başına kanunsuz ve usulsüz alınan rüsumun mesnediyle alınan paraların iade edilip edilmiyeceğine, elde mevcut tomruk ve mamul kereste miktarına ve yeni Orman Kanunu tasarısı hakkında ne düşünüldüğüne dair sorusuna Tarım Bakanı Nedim Ökmen'in sözlü cevabı (6/484)

T. B. M. Meclisi Yüksek Başkanlığına

Aşağıdaki suallerimin Tarım Bakanı tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasını rica ederim.

1. İstanbul ve Kırklareli, illerinin senelik orman verimleri, orman plânları ve ruhsatları gereğince; kereste, odun, kömür olarak ne kadardır? Buna mukabil Tekirdağ İlinin senelik verimi ne kadardır.?

2. Tekirdağ İlinin Saray İlcesi çalılığından başka orman kaynağı olmadığına ve diğer illere nazaran istihsal mahrumiyeti Şimal hududunda hâli sahada yapılacak ufak bir hudut tashihi ile bugünkü acı duruma nihayet vermek mümkün iken bu konuda şimdiye kadar müracatlarımızı Orman Genel Müdürlüğü il ihtiyacı olarak etüd etmiyerek iki köy durumu şeklinde bildirmesindeki maksat hakkında Bakan ne düşünür?

3. İlişik noterden musaddak zabıtlardan ve Tekirdağ İli orman teşkilâtının cümlesine halk namına ikame ettiğim ceza dâvası dilekçesi ve dâva tahkikatından anlaşılacağı üzere Hükümetin kentalde 30 kuruş indirdiği rüsum hiç bir mesnedi olmadan 125 kuruş olarak halktan tahsil edilmesinin sebebi nedir? (İlişik zabıtları ve dilekçenin Yüksek Meclis huzurunda okunmasını diliyorum; durum eskisinden acıdır.).

4. Tekirdağ İli hudutları içindeki Orman maktaları plânları gereğince, odundan başka birşey olmadığına ve köylüye 1950 - 1951 pazar satışı için verilen maktalar odun maktaı olarak teslim edildiğine nazaran istihsalin bir kısmından Hükümet resminden dört misli fazla para tahsili kanuna, ölçüye ve evsafa göre midir? Yoksa kullanılacak maksada göre rüsum ismiyle hudutsuz vergi tahsil etmek Orman Müdürlüğünün keyfî mesnedine göre midir?

5. Kanunsuz tahsil edilen paralar sahiplerine faizleriyle iade edilecek midir? Mücrimler hakkında ve cürmün haksız avukatlığını yaparak hilâfı hakikat rapor veren orman müfettisi hakkında ne muamele yapılmıstır.

6. İsletmeler elinde nakledilmis veya edilmemis veya ormanlarda kesik olarak ne kadar tomruk ve mamul kereste vardır?

7. En büyük inkilâbın icra organı Hükümetimiz: ilk programında menfi neticeleri meyanındaki: elyevm yürürlükte olan orman fâciası hakkında; aynen ve harfiyen (bugünkü orman rejimine son vereceğiz) seklinde millete acık, sarih, katî, müstacel bir borc senedi vermistik. İki senedir tehiri icraya uğrıyan bu seent: Geçici Komisyondaki Tarım Bakanlığının getirdiği orman tasarısının sekli ile ve orman müdürünün: bakanın izahatına ve Devlet teminatına: sırf komisyon zabıtlarındaki cabalamalariyle: inkilâp teminatına uygun olarak orman rejimine son mu vermektedir? Yoksa bugünkü menfi orman sivasetinin noksan taraflarını ikmal ederek tesdit mi etmektedir? Bakanın fikrini açıklamasını rica ederim.

Tekirdağ Milletvekii
Şevket Mocan

Tekirdağ Savcılığına
Tekirdağ

İlimiz dâhilinde Orman İdaresi Ceza Kanununun 240 ncı maddesindeki cürmü, mükerreren mütemadiyen işlemiştir. İl hudutları dâhilinde hilkatı âlemden beri odun evsafında bile tek ağaç veya köküne tesadüf edilmezken, hükümetin vatandaşlara radyolarla ilân ettiği odunun kentalindeki 30 kuruş yerine keyfî, indî evsafa göre hiçbir mevzua istinat etmeksizin Saray İlcesi (Mertek) ismiyle maksada göre kullanılmak ihtimali ile vatandaştan kentalde 125 kuruş tahsil etmiştir. Makam salâhiyetini kanunsuz kullanarak bir devlet idaresinin kendi milletine bu suretle haksızlıkta örnek olarak kanunsuz para toplamasının eşine de hilkatı âlemden beri tesadüf edilemez, tekmil vesikaları miktarları odun evsafında bile olmıyan bastonları köylünün yegâne inşaat malzemesi odunlardan nümuneleri Büyük Millet Meclisi kürsüsüne götürmek üzere Ankara'ya gönderdim. Bu hususu incelemek üzere gelen Orman Müfettişi Süreyya hakikatı meydana çıkarmaktan ziyade güneşi balçıkla sıvar gibi mütaassıp bir tarikatın avukatlığını ve suç ortaklığını yapmıştır.

240 ncı madde mücrimlerinin tahkik ve tecziyelerini diliyorum.

Tekirdağ Milletvekili
Şevket Mocan

TARIM BAKANI NEDİM ÖKMEN (Maraş) — Muhterem arkadaslarım, Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan arkadaşımızın bu sözlü sorusu 7 suali ihtiva etmektedir.

Birinci suali : İstanbul, Kırklareli illerinin senelik orman verimleri, orman plânları ve ruhsatları gereğince kereste, odun, kömür olarak ne kadardır? Buna mukabil Tekirdağ İlinin senelik verimi ne kadardır?

İstanbul Vilâyetinin ormanlık sahası 264 852 hektardır. Senelik verimi 5035 metre küb kerestelik ağaç ve maden direği ile 2 148 750 kental odundur.

Kırklareli Vilâyetinin ormanları 216 065 hektarlık bir sahayı kaplar. Senelik verimi 45 000 metre küb kerestelik ağaç ve maden direği ile 2 341 537 kental odundur.

Tekirdağ Vilâyetinin ise 68 800 hektar ormanı vardır. Senevi verimi 15 bin metre küb kerestelik ağaç ve maden direği ile 24 953 kental odundur.

İkinci sual : Saray ve Çatalca kazalarının mülki hudutlarının tashihine dairdir. Malûm olduğu üzere bu iş iki vilâyetin ve İçişleri Bakanlığının vazife ve salâhiyetleri cümlesindedir.

Üçüncü, dördüncü ve beşinci sualler fazla orman resmi veya tarife bedeli tahsil edildiğine dairdir. Fazla para tahsil edilmekte olduğunu zannetmiyorum. Mamafih hâdise tetkik

edilmektedir. Neticede kanuni icaplar yerine getirilecektir.

Altıncı sualleri, işletmeler elinde ne miktar stok kereste ve tomruk vardır sualidir.

Depolarda stok tomruk ve kereste yoktur. Yalnız rampalarda ve kesim yapılan sahalarda yağmurlar yüzünden naklinde müşkülât çekilmiş, yüz bin metre küb kereste vardır. Bunlar da peyderpey depolara nakledilmektedir.

Yedinci sualleri, muhtelit komisyonda müzakere edilen kanun tadilinin esas prensiplerine dairdir.

Bu kanun tasarısının anahtarlarını ve esas prensiplerini komisyonda bizzat kendilerine de arzetmiştim. Tasarı yakında Yüksek Huzurunuza gelecek ve tasvibinize arzolunacaktır.

BAŞKAN — Şevket Mocan.

ŞEVKET MOCAN (Tekirdağ) — Muhterem arkadaşlarım, 7 maddeyi ihtiva eden suallerimin ilk altısı elyevm değişmemiş orman rejiminin halk üzerindeki menfi çok acı neticelerinin hâdisat ve vakayi ile huzurunuza getirmek için arzetmiş bulunuyorum ve bunları arzederken bu faciaın bir iktidarı devirmiş, yerine getirdiği iktidardan (orman rejimine son vereceğiz) va'dini almıştır. Bizim iktidarımızın mânası işte budur. Bu iktidara mensup naçiz bir milletvekili olduğumu unutmıyarak arzediyorum:

Birinci sualim; Tekirdağ mahrukat ihtiyacına ait idi ki; şimdi karşımda, samiin arasında, taaa Tekirdağ'dan buraya kadar zahmet edip gelmiş olan müntehiplerim beni dinliyorlar. Buraya kadar bu işin neticesine intizar etmek üzere geliyorlar. (Ha anlaşıldı mesele, seçmenler sesleri ve gülüşmeler)

Onlar da dinliyorlar, bunun neticesine intizaren buraya gelmiş bulunuyorlar. Arzettiğim şu vaka, rakamlarla ifade buyurdukları gibi, İstanbul Vilâyetinin senelik istihsali 2 800 000 kentaldir. Kırklareli'nin ise 2 208 341 kentaldir. Buna karşı Tekirdağ'ın yalnız 24 000 kentaldir. Görüyorsunuz ki milyonların yanında 24 000 . . . ihtiyacı mukayese edebilirsiniz. Bu vilâyet halkı değil mahrukatını temin etmek; ekmeğini bile pişirmekten âcizdir.

ZEKİ ERATAMAN (Tekirdağ) — Ayrık yakıyorlar..

ŞEVKET MOCAN (Devamla) — Evet ayrık ve ot yakmak mecburiyetinde kaliyorlar, vilâyetin şimalinde ufak bir hudut tashihi yaparak acı vaziyete nihayet vermek üzere bir sene evvel Tekirdağ Milletvekilleriyle Bakana ricada bulunduk. Va'dedildi, tetkika heyet gönderildi, fakat maalesef orman müdüriyeti denen teşekkül, bir türlü kendisine lüzumlu telgrafları ve şahitleri bulmak için bir köy lehine gayritabiî vaziyeti kullanmakta olduğu için, onları dağıtmamak hususunda her hangi bir tashihi bir türlü yapmamıştır. 24 bin miktarın kâfi bir durum olduğunu ifade ediyor zannederim. Bunu tekrar tetkik etmesini Bakandan rica ederim.

İkinci sorum, Tekirdağ ilinin 24 bin kentali içinde odun evsafında bile ağaç olmamasına rağmen ara seçimlerinden biraz evvel, Hükümetimizin 30 kuruşa indirdiğini ilân ettiği rüsumu, odun evsafında olmıyan ve noterden tasdikli zabıtlarla cürmü meşhutları mülki idare âmirleri ve jandarma kumandanlariyle tesbit ettirdiğim şu vesikaya istinaden arzediyorum ki, Hükümetin 30 kuruşa indirdiği rüsumu, Orman İdaresince, bütçe açığını kapatmak için 125 kuruş üzerinden hiçbir mesnede istinat etmeden, maksada göre ve keyfî olarak tahsil edilmiştir.

Orman İadresinin tahsilât yaptığı müntehiplerimin isimleri ve alınan para miktarına ait tekmil cetvel elimdedir. Cürüm sabit olduğundan Tekirdağ Savcılığı lüzumu muhakeme kararı vermiştir.

NACİ BERKMAN (Samsun) — Kimin hakkında Şevket Bey?.

ŞEVKET MOCAN (Devamla) — Tekirdağ orman teşkilâtına mensup, usulsüz, hiçbir mesnede istinat etmeden halktan, Hükümetin indirdiği 30 kuruşa mukabil dört misli para tahsil eden kimseler hakkında...

ERCÜMENT DAMALI (Sivas) — Ceplerine mi girmiş?.

BAŞKAN — Müsaade buyurun, ceplerine mi girmiştir diyorlar, siz devam buyurun.

ŞEVKET MOCAN (Devamla) — Makbuz mukabilinde almışlar. Hiçbir zaman huzurunuzda edebiyat yaparak konuşmadım, daima hâdisleri ve vakaları konuşturdum. Her vakit burada, aksi çıkması ihtimalini müdrik olarak konuşuyorum.

Cebe girmemiştir. Fakat 30 kuruş olan bu resim niçin dört misli tahsil edilmiştir?. Bunun sebebi, bilirsiniz bu idarenin 75 milyon liralık, bizim murakabemizden hariç, döner sermayesi vardır. Geçen senenin bütçe müzakerelerini çok

iyi hatırlarsınız, 1,5 milyon liralık işletme açıkları yel üfürdü, su götürdü kabîlinden Orman Müdürünün imzasiyle kapanmıştır. Rüsum otuz kuruşa inince, döner sermayeden bir kısım açılmıştı. İşte bu indirim dolayısiyle açılan rahneyi kapatmak için böyle keyfî olarak dört misli rüsum almışlardır. Evet cebe girmemiştir. Fakat bir Hükümet müdüriyetinin kendi milletinden, hiçbir hakka dayanmadan keyfî olarak para alması ne şekilde tefsir edilebilir?. Ve alınan para bir evsaf ve ölçüye istinat etmemiştir. Odun evsafı almıyan ağaçlara, sen bunu yakacak mısın?. Mertek olarak kullanacak mısın denmiş, keyfe göre alınmış, lûtfen zabıtlar okunsun. Maksada göre para alınmaz. Bir insan un alır ister ekmek yapar, ister başka şey. Hayır, sen bunu tatlı yapacaksın diye un zamma tâbi tutulur mu?. Ya kerestelik ağaçtır veyahut odundur. Keyfî olarak vatandaşlardan para almak bilmem ne derecede kadar kanuna uygundur?. Bu hususta takdir yüksek heyetindir. Orman bekçisi diye tanılan teşkilâtın, elindeki mevzuatın ne kadar kötüye kullandığını ispat ederim. Bugünkü Orman Muhafaza Teşkilâtı ormanı korumaz, onlardan ormanı korumak lâzımdır.

Bunlar üzerinde hassasiyetle duran ve bilhassa bunları düzeltecek bir arkadaş olarak bu mesuliyeti deruhde etmiş olan bakandan bu hususları dikkatle incelemesini çok rica ediyorum.

6 ncı sualim de şudur : Stoklar meselesini biliyorum. Kendi iddiaları gibi 100 bin metre olsa da bugünkü sistemde pahalıya maloimuş, satılamamış, duruyor demektir. Hem memleket ihtiyacının beşte birini karşılamıyan ormanlar ihtiyaç karşısında bitiyordu. Neden geçen senenin yüz bin metre mikâbı elde duruyor? Türk ormanlarının senelik verimi 800 bin metre mikâbıdır. Bunun üç kısmı, iki misli, yani 1 600 000 metre mikâbıdır. Bugün göçmenlere 216 liradan aldığımız ecnebi kerestesinden çok daha fevkında işe yarar. Bunlardan bir metre dahi istihsal edilmediği için tamamiyle çürümüştür. Üç kısımlarla çok ucuza göçmen ihtiyaçları kat kat fazlasiyle karşılanabilir. Bugünkü sistemin menfi neticelerinden bir misal olarak bunu da arzediyorum.

Sualimin asıl ruhuna gelince : 7 nci madde ki, asıl iktidarımızın va'di de buradadır. O gece hepimizin sesleri vaitten kısılarak buraya gelmiştik. Orman rejimine son verileceği va'dini hatırlarsınız. Ben de bu va'di hatırlıyan âciz bir milletvekili olduğumu düşünerek, bu hususdaki mütalâamı Grup Başkanına bugün verdim. Bu hususdaki mütalâamı yarın Grupta arzedeceğim. (Biz de dinliyelim sesleri). Gruptan Heyeti Umumiyeye geldiği zaman herkes dinler.

2. — Balıkesir Milletvekili Ali Fahri İşeri'nin, Tuzla'daki Teknik Bahçıvanlık Okulu ile Çayırova Çiftliğinin tesis tarihlerine ve binaların kaça mal olduğuna, senelik bütçesi ile arazisinin kaç dönümden ibaret bulunduğuna, kadrosu ile aylık ve yevmiye masraflarına, talebe miktarına, ziraat işlerinde kaç traktör ve makine kullanıldığına, büyük ve küçük baş hayvan miktarına dair sorusuna Tarım Bakanı Nedim Ökmen'in sözlü cevabı (6/497)

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Tuzla'da Teknik Bahçıvanlık Okulu ve Çayırova Çiftliği ismiyle mâruf olan bu çiftlik ve okul kaç senesi tesis edilmiş ve senelik bütçesi nedir? Arazi miktarı kaç dönümdür? Bugüne kadar binalara kaç bin lira sarfedilmiş, yekûn tutarı, yani devlete ve millete kaça malolmuştur? Halihazırda kaç aded maaşlı ve kaç aded ücretli memur ve müstahdem vardır? Aylık tutarları ve günlük yevmiye ve masrafları nedir? Bugüne kadar memlekete maddi ve mânevi ne fayda temin etmiştir? Kaç talebesi vardır ve kaç sene burada tahsil görmektedirler? Çiftlik arazisi Hazineye ait midir? Yoksa istimlâk suretiyle mi temin edilmiştir? Devlete ait olanı ve istimlâk miktarlarının ayrı ayrı bildirilmesi, istimlâk edilen arazi sahipleriyle hükümet arasında mahkemeler devam etmiş midir ve kaç sene sürmüştür? Hükümet istimlâk edilen yerlerin tamamen bedellerini ödeyip tapusunu almış mıdır?

Ziraat işlerinde kaç traktör vardır ve makine olarak nelerden müteşekkildir? Büyük ve küçük kaç baş hayvan vardır? Bunların mahsulleri nerelerde kullanılır? Harice satılır mı? Memurlar da bunlardan faydalanır mı? Faydalanırsa rayiç fiyatlara göre mi yoksa çiftlikte aralarında takdir edilen fiyatlar üzerinden mi faydalanırlar?

Sözlü olarak sayın Tarım Bakanından, Bü-

yük Millet Meclisi kürsüsünden cevaplandırılmasını rica ederim.

Balıkesir Milletvekili
Ali Fahri İşeri

TARIM BAKANI NEDİM ÖKMEN (Maraş) — Çayırova, Teknik, Tarım Okulu hakkındaki sözlü soruyu 18 süal halinde tesbit ettim ve cevaplarını kısaca arzediyorum.

1. Çayırova Teknik Tarım Okulu hangi sene tesis edilmiştir?

1944 senesinde tesis edilmiş, 1945 de tedrisata başlamıştır.

2. Senelik bütçesi nedir?

1951 tahsisatı 375 bin liradır.

3. Arazi miktarı kaç dönümdür?

4027 dönümdür.

4. Bu güne kadar binalara kaç bin lira sarfedilmiştir?

2 milyon 115 bin 605 lira.

5. Kaç aded maaşlı memur, kaç aded ücretli ve müstahdem vardır?

24 maaşlı memur, beş stajyer; 49 müstahdem vardır.

6. Aylık tutarları ve günlük yevmiye ve maaşları nedir?

Senelik tutarı 155 bin 340 liradır.

7. — Mektep, memlekete ne fayda temin etmiştir?

8. Kaç talebesi vardır, kaç sene tahsil görmektedirler?

325 talebesi vardır, iki yıl ders ve bir yıl tatbikat olmak üzere üç senedir.

9. Çiftlik arazisi Hazineye mi aittir, yoksa istimlâk suretiyle mi temin edilmiştir?

773 dönümü istimlâk edilmiştir.

10. Devlete ait olan ve istimlâk edilen arazinin miktarlarının ayrı ayrı gösterilmesi?

3257 dönümü Hazinenin, 770 dönümü istimlâk edilen kısımdır.

11. İstimlâk işi kaç sene sürmüştür, iş mahkemeye intikal etmiş midir?

1943 de başlamıştır. Birisi müstesna diğerleri en geç 1949 da hükme bağlanmıştır, ikisinin mahkemesi devam etmektedir.

12. İstimlâk bedelleri ödenmiş midir? Tapuları alınmış mıdır?

Ödenmiş ve karara bağlananların tapuları alınmıştır.

13. Ziraat makinelerinin miktarı nedri ve çeşitleri?

31 adeddir. Pulluk, traktör, biçer döğer, biçer bağlar, ve sairedir.

14. Büyük ve küçük kaç baş hayvan vardır?

31 büyük baş, 173 küçük baş hayvan vardır.

15. Bunların mahsulleri nerelerde kullanılır?

Mahsuller satışa arzedilmektedir.

16. Harice satılır mı? Evet.

17. Memurlar da bu mahsullerden faydalanır mı, faydalanırsa reyiç fiyatları nedir?

Evet, 4486 sayılı Kanunun 10 ncu maddesi gereğince rayiç fiyat üzerinden.

18. Bu mahsullere aralarında bir fiyat mı takdir ederler?

Hayır.

BAŞKAN — Ali Fahri İşeri.

ALİ FAHRİ İŞERİ (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlar, Tuzla'da Çayırova çiftliği var, diğer ismi de (Tuzla Bahçıvanlık Teknik Okulu) dur. Bu ve emsali çiftliklerin ne maksatla kurulduğu isminden de anlaşılmaktadır. Fakat 1943 senesinde kurulan bu çiftlik ve okulun bugüne kadar memlekete ne gibi menfaatler temin ettiğine ve bütçeye de ne gibi külfetler yüklediğine dair Yüksek Meclisinize, ufak da olsa, bir bilgi vermek isterim. Bu gibi müesseseler bütçeyi kemirmekten ve müteaddit şef yetiştirmekten ve şef beslemekten başka memlekete ne maddi ve ne de mânevi hiçbir menfaat temin etmemektedir. Bizzat gözümle gördüğüm ve içini tamamen dolaşıp gezdiğim için edindiğim malûmatı Yüksek Meclisinize de arzediyorum.

Çayırova Çiftliği; 1943 yılında Gebzeli Ragıp Konman'dan, Çetin Güler'den Ali Güler'den ve ölü İffet hanım vereselerinden zorla istimlâk edilmiştir, yedi senedir mahkemesi sürmektedir. Hükümet, bugüne kadar tamamen tapusunu almış ve mahkemelerden kurtulmuş vaziyette değildir. Hükümet tarafından bu beş hisseye verilmek istenilen meblâğ, cüz'i bir para olduğu ve hakiki değeri verilmediği için arazi sahipleri buna itiraz ederek mahkemeye müracaat etmişlerdir. Bu para da (41 097) lira tutmaktadır.

Mehkemesiz olanlar yine başkadır. Bu arazi Tuzla Nahiyesi halkının elinden zorla alınmış ve kendilerine cüzi bir para verilmiştir. Bu köylülerin de birçokları İstanbul'da hamallık etmekte,

bir kısmı da balıkçılık ve kayıkçılık ile maişetlerini temin etmektedirler.

Çayırova Çiftliği bu suretle köylülerin ellerinden zorla alınmış, birçok yetimleri ağlatmış, dulları, ihtiyarları ve vârisleri süründürmüş, ah ile kurulmuş ve elân sekiz senedir sahiplerinin bir kısmı daha paralarını bile alamamışlardır. Zaten cebren istimlâk edilmiş, pırasa fiyatına göz yaşlariyle alınmış, böyle mülkten hayır olur mu? Devlet olarak insan haklarına tecavüz edilir mi? Evet eski iktidar bunları yapmış, memlekete fayda için değil, adamlarını kayırmak ve buralarda birçok şefler yetiştirmek bunları da millete besletmek için tesis etmişlerdir. Fakat bu vaziyet bugün de devam ediyor, bunlar, saltanattan ve imtiyazdan başka bir şey değildir. Bu müesseseler; bu milleti sülük gibi emmek ve bu milletin kanını bitirmek ve kendileri de safa sürmek için kurulmuş şeylerdir. Devrisabık yaratmıyacağız sözlerimizle icraatımız birbirini tutmıyor.

İnkılâplar ne için yapılır? Her inkılâp bir yenilik ile başlar. Millete ve memlekete faydalı olmıyan ve bütçeye yük olan bu gibi müesseselerin derhal tasfiyesi lâzımdır. 8 - 9 senedir memlekete ne gibi menfaatler temin etmiştir? Yetiştirdiği fennî bahçıvanlar nerelerde ve ne gibi yenilikler ihdas etmişlerdir? Sayın Tarım Bakanı bunların isimlerini ve eserlerini bizlere ve Yüksek Meclisinize arzederlerse kendilerine çok teşekkür ederim. Ben de aksini ispata hazırım. Keza buradan çıkan kızlar da nerelerde ve ne hizmetlerde ve ne gibi yenilikler icat etmektedirler? Onlar hakkında da Meclisimizi tenvir ederlerse, onun için de ayrıca teşekkür ederim.

Çayırova Çiftliğinde yalnız (14) aded şef vardır. Enginar şefi, lahana şefi, pırasa şefi, domates şefi, meyve şefi, bağcı şefi, fidan şefi, ziraat şefi, tavuk şefi, arı şefi, tavşan şefi, futbol şefi, sinema şefi, süs ve çiçek şefi.

Bu millet en büyük şefi tasfiye etti. Hâlâ yavru şefleri tasfiye edememiştir.

Eğer bu millet lahana, pırasa ve domates yetiştiremiyecek kadar bahçıvan yetiştirmedi ise yazıklar olsun bize. Hayır arkadaşlar; ben çekirdeksiz domates yetiştiren İstanbul'da Gülhane Hastanesinin yanında bir bahçıvan gördüm ve bugüne kadar da hep yediğimiz, eski tecrübeli bahçıvanların yetiştirdikleri mahsullerdir. Sayın Bakandan rica ediyorum. Memlekete daha hayırlı, daha faydalı işler, müesseseler kursunlar. Bunları derhal tasfiye etsinler.

Gebze'nin, Drıca'nın mütaaddit köylerini dolaştım, tetkiklerimi aynen izah ediyorum. Bu okula ve çiftliğe, etraf köylerden ilk mektebi bitirmiş talebelerden alırlar, üç sene burada bahçıvanlık öğretirler, ondan sonra okuldan çıkarken bunlara 300 veya 400 lira kıymetinde küçük pulluk, bağ tulumbası, aşı bıçağı, bağ bıçağı, makas, kazma, kürek gibi eşyalar da verirler, bunlar ikramiye olarak bedava verilir. Fakat bir taraftan alırlar, diğer taraftan yarı fiyatla derhal satarlar, evlerine ve köylerine döndükleri zaman hiçbir iş sahibi olamazlar. Çünkü rahata, zevke, safaya, sinemaya hulâsa asri hayata alışmışlar. Artık köylerini beğenmezler, çünkü dişili erkekli bir rada çalıştıkları ve yaşadıkları için genç yaşında ahlâkları da bozuluyor. Analarına da babalarına da faydaları olmıyor. Hattâ cemiyete de zararları dokunuyor. Çünkü bunlar, sanat öğretmek için değil, çocukların ahlâklarını bozmak için vaktiyle kurulmuş, bugün de devam eden ve yaşıyan müesseselerdir.

(Çayırova) Çiftliğine; iki milyon sekiz yüz küsur bin lira, yalnız binalarına safedilmiş, bir buçuk milyonu yalnız şeflere lojman için sarfedilmiştir. Yazlık sahil kenarında sahil lojmanı ve kışlık lojmanlar ayrı ayrı. Zavallı millet cefa içinde, şefler de safa içinde.

Arkadaşlar; ben padişahlar devrinde bu derece saltanat görmedim. Sadrazamlar bile kendi konaklarında ve kendi evlerinde otururlardı. Cumhuriyet devrinde vali evleri, kaymakam evleri, şeflere mahsus küçük küçük saraylar; yeni isimleri de lojmanlar; en küçüğü elli bin lirayı geçmektedir.

Şimdi müsaadenizle miktarlarını da, tutarlarını da arzedeceğim :

Çayırova Teknik Bahçıvanlık Okulu için yapılan binalar :

Aded		Lira
1	Üç sınıflı dershane 1944 senesinde	41 804,43
1	Üç sınıflı dershane 1944 senesinde	41 521,70
1	Dört sınıflı dershane 1944 senesinde	54 194,99

Aded		Lira
1	Atelye	36 975,93
1	Küçük tip iki daireli lojman 1944 senesinde	30 746,39
1	Küçük tip iki daireli lojman 1944 senesinde	29 702,23
1	Sahil lojmanı hususi	29 921,91
1	İdare binası 1945 senesinde	101 261,58
1	Bekâr öğretmen paviyonu 1945 senesinde	147 719,79
1	Yemekhane ve mutfak 1945 senesinde	165 375,59
1	Müstahdem paviyonu 1945 senesinde	105 444,62
1	Yemekhane binası 300 öğrenci için	227 441,44
1	Umumi halâ	25 163,90
1	Büyük tip iki daireli lojman	61 550,33
1	Ahır 25 ineklik	39 383,84
15		
1	Ahır 25 beygirlik	36 445,37
1	Koyun ağılı	8 643,21
6	Kümes (6) aded	9 262,92
1	Elektrik Santrali	13 810,07
		68 201,57
2	Çiçek seri ve yeri	14 615,52
1	Yatakhane 300 öğrencilik	175 950,79
1	Kız öğrenci paviyonu	119 790,95
1	Köy el San. Atelyesi	79 350,80
		457 909,70
1	Çamaşırhane	65 264,68
1	Büyük tip 2 daireli lojman	55 011 32
1	» » » » »	54 488,83
1	» » » » »	55 133,52
1	Süt evi	43 086,20
1	Umumi helâ	20 857,67
1	Sebzecilik işi binası	47 750,63
1	Öğrenci reviri	143 967,06
1	Tavşan yetiştirme evi	5 622,11
		949 091,72
1	Açık kömürlük	1 262,43
2	Tavuk kümesi	2 321,64
6	Çift bölmeli kömürlük lojmanlar için	9 795,66
1	Küçük işletme köy evi	15 000,—
38	Toplam	283 797,—

Çayırova memur kadrosu maaşlı ve ücretli

Aded	
88	Bunlar üzerinde esaslı rakam alamadım. Çünkü birer birer kabil olup sayamadım. Toplama suretiyle bu kadarını tesbit edebildim.

Çayırova Çiftliğinin diğer masrafları :

Lira	
6 000	Okullara alınacak ilâveten makine ve araçlar karşılığı.
1 500	Kurslara ecza ve ilâçlar parası
43 700	Yatılı makinist kursları giderleri
928	Kurslar geçici görev yolluğu
11 000	Kurslar mevcut makine ve araçlar onarılması
63 128	

Bir de Mersin'de bunun gibi Alâta Bahçıvanlık Teknik Okulu varmış.

Çayırova : Bütçesi 391 600 liradır.

Talebe miktarı 150 aded, birinci ve ikinci sınıf
» » 80 » ikinci ve üçüncü sınıf
» » 32 » geçen sene üçüncü sınıf

272 Yekûn

Bunlar, buralarda fennî şekilde bahçivanlık öğreneceklermiş, köylerine gitikten sonra aynen tatbik edeceklermiş. Kızlar da çiçek yetiştirme, süs, çelenkler ve sair şeyler öğreneceklermiş.

Çayırova'da hayvan, makine, motör mevcudu :

Aded	Cinsi
7	Traktör maa teferruat
1	Biçerdöver
1	Çapa makinesi
2	Tohum ekme makinesi
1	Diskare pulluk, ikileme erkleri

Aded	Cinsi
	Hayvanlar :
200	Koyun bu adedler daima değişir.
24	İnek
1	Boğa
4	At

Atları ziraat işlerinden ziyade kendilerine, binmek ve eğlenmek için kullanırlar. İneklerin sütlerinden, koyunların da etlerinden ve sütlerinden ve kuzularından istifade ederler. Sütü 20 kuruşa, eti 70 kuruşa, yumurtayı yüz paraya yahut beş kuruşa, tavuğu bir liraya, hulâsa daima çok ucuz fiyatlara yerler. Hem, istedikleri zaman koyunların en körpesini en iyisini keserler,

Diğer sınıf memurlar da piyasada rayiç fiyatlara, pahalıya yerler. İşte, arkadaşlar, ucuz etler, ucuz sütler, parasız sebzeler ve meyvalar bedava evler, ne alâ şeyler. Sen çalış ben yiyeyim işte buna derler.

Tam bir komünist yatağı (Gürültüler) Kuruluşunda adalet ve müsavat yok.

Asıl üzerinde durulacak ve tasfiyesi yapılacak işler bunlardır.

Bugün bir çiftçi veya çiftlik sahibi bir adam 20 kuruşa sütü, 70 kuruşa eti kendine maledemez. Bir hayvanın yemi, samanı, adamı hesap edilirse bir kilo süt 40 kuruşu geçer. Fakat bunlar için, yani devlet çiftliklerinde bunu hesap eden yok. Çünkü arkadasında devlet hazinesi vardır. Bu fakir milletin paralariyle bu çiftlikler idare olunuyor, işte beyefendiler de bol bol faydalanıyor. Kendileri inek beslesinler de 20 kuruşa sütü ve yoğurdu yesinler görelim, zavallı millet süte hasret ve aç, hizmetindekiler tok.

Buraya alınan talebeler umumiyetle köy çocuklarıdır. Hayvan, tavuk, koyun içinde büyümüş ve yetişmişlerdir. Bu hayvanlardan çocuklara bir şey öğretecekler değil, kendileri faydalanmak için bu çeşitli hayvanları bulundurmaktadırlar. Bu milletin çektiği hep münevverlerden ve bu gibi açık gözlerdendir ve bunlara göz yumanlardandır. Memleketi ve milleti seven adamların buna vicdanları razı gelmez ve onlar bu gibi yerlerde de kendilerini besletmezler, daha hayırlı ve daha faydalı hizmetler ve eserler icat ederler, bu suretle aldıkları parayı da hak ederler.

Yeni gelen göçmen kardeşlerimizi şehir, kasaba, nahiye ve köylerimize taksim etmek suretiyle iskân etmeye uğraşıyoruz. Fakat kendilerine yeter derecede toprağı olmıyan ve hayvanlarını otlatacak ve doyuracak kadar meraları bulunmıyan köylere de göçmen veriyoruz, haklı olarak feryat ediyorlar. Arkadaşlar, Türk Milleti kadar feragatli, onun kadar şefkatli ve merhametli bir millet kıyas edilemez. Ben şahit oldum, bir vatandaş; öküzünün bir tekini satıp teberru etmiştir, bu millet bir avuç toprağını kıskanmaz, fakat olmayınca ne yapsın? Hükümet vazifesini hakkiyle yapsin, devlete ait bunun gibi birçok çiftlikler vardır. Milletin malını millete hakiki sahibine versin. Hem devlet bütçesinden tasarruf edilmiş olur, hem de muhacir kardeşlerimizi ve topraksız vatandaşlarımızı da sevindirmiş olur, diğer köylerin de yükünü hafifletmiş oluruz. Bu hepimizi alâkadar eder. Bu çiftlik 100 hanelik köy olur, hane başına 40 dönüm toprak düşer. Çayırova 1944 senesinde tesis edilmiştir.

Arazi miktarı; tarla olarak 1780 dönüm, bağ 170 dönüm, meyva bahçesi 395 dönüm, sebze bahçesi 225 dönüm, fidanlık ve süs bitkileri 230 dönüm, bina sahaları 220 dönüm, diğer küçük ehlî hayvanlar sahası 23 dönüm, çayır ve mera 724 dönüm, küçük köylü işletmeleri sahası beşer kişilik grup halinde çalışanlara 200 dönüm, mecmuu 4027 dönümdür.

İstimlâk edilen arazinin miktarı; tam yüz hanelik bir köy olur. Çünki burada bağ, bahçe ve meyva çok boldur. Çeşitli mahsul eker, senede iki mahsul alır. İstanbul da çok yakın olduğu için bunları İstanbul piyasasına kolaylıkla sürebilir. Buraya yerleştirilecek vatandaşlar 15 dönümle fevkalâde geçinirler. Binaenaleyh benim ricam, bu gibi çiftliklerin göçmenlere tevzi edilmesidir.

(Mektebi kapasınlar mı sesleri)

Orada Halkalı Ziraat Mektebi var, ne kadar mükemmel ve çok talebe yetiştiriyor. Memlekette dünya kadar ziraatçi var, ne yapıyorlar sanki!

Memlekette doktor çok, hasta ondan daha çok. Dünya kadar baytar var fakat iş yok... (Gülüşmeler)

3. — Balıkesir Milletvekili Ali Fahri İşeri'nin, Manyas İlcesi ile köylerinde çalışan Toprak Tevzi komisyonlarının ne kadar zaman vazife gördüklerine ve kaç kişiden ibaret olduğuna, bunların aylık, günlük ücretlerine ve şimdiye kadar hangi köylerde ne miktar toprak tevzi edildiğine dair sorusuna Tarım Bakanı Nedim Ökmen'in sözlü cevabı (6/498)

BAŞKAN — Soruyu okuyoruz.

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Manyas İlcesinde ve köylerinde Toprak Tevzii komisyonları bu havalide kaç yıl veya kaç ay kalmışlardır ve kaç kişiden ibarettir. Aylık maaşları ve günlük yevmiye masrafları nedir? Bakanlıkça hizmetlerine tahsis edilen vesait var mıdır? Nelerden ibarettir? Kaç köyde ve hangi köylerde ve ne kadar toprak tevziatı yapılmıştır? Kaç defa şikâyetler yapılmış ve kaç aded müfettiş gönderilmiş ve müfettişler kaçar gün kalmışlardır ve ne kadar harcırah ve masraf yapılmış ve müfettişlerin raporları hakkında köylülere malûmat verilip verilmediğine dair sözlü olarak Sayın Tarım Bakanından Büyük Millet Meclisi kürsüsünden cevaplandırılmasını rica ederim.

Balıkesir Milletvekili
Ali Fahri İşeri

TARIM BAKANI NEDİM ÖKMEN (Maraş) — Ali Fahri İşeri arkadaşımız bu sualini yanlış makama tevcih buyurmuşlardır. Malûmunuz olduğu üzere bir kanunla bu işler Başbakanlığa verilmiştir. Lûtfen suallerini Başbakanlığa tevcih buyursunlar.

4. — Malatya Milletvekili Mehmet Kartal'ın, Türkiye Zirai Donatım Kurumu İdare Meclisi üyeliğine seçilen Turgut Nalcıoğlu'nun tahsil derecesi hakkındaki sorusuna Tarım Bakanı Nedim Ökmen'in sözlü cevabı (6/499)

T. B. M. M. Yüksek Başkanlığına

İçtüzüğün 149 ncu maddesi gereğince aşağıdaki yazılı sorularımın Tarım Bakanı tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına delâletinizi rica ederim.

Malatya Milletvekili
Mehmet Kartal

1. Türkiye Zirai Donatım Kurumu İdare Meclisi Üyeliğine seçilen Turgut Nalcıoğlu hangi sene ve hangi fakülteden mezun olmuştur?

2. Zirai Donatım Kurumu ve Tarım Bakanlığında mevcut olması icabeden dosyasındaki diplomasının tarih ve numarası nedir?

3. — Yüksek tahsil yapmamış ise hangi sebep ve kanun hükmüne göre bu vazifeye seçilmiştir?

TARIM BAKANI NEDİM ÖKMEN (Maraş) — Malatya Milletvekili Mehmet Kartal arkadaşımızın sözlü sorusu bakanlığa geldikten sonra meseleyi tetkik ettim, arkadaşımızın haklı olduğunu gördüm. Ortada bir hata vardır, bu hata tashih edilmiştir. Yani bu arkadaş Zirai Donatımdan istifa etmiştir.

BAŞKAN — Mehmet Kartal!

MEHMET KARTAL (Malatya) — Muhterem arkadaşlar, mesele, bakanın izah ettiği şekilde basit olsaydı ben kendisine teşekkür etmekle iktifa edecektim .İş maalesef böyle değildir. Müsaade buyurunuz evvelâ kanunun maddelerini ve ondan sonra bildiklerimi arzedeyim. (Halledildi sesleri). Sorumun mevzuu ile alâkası dolayisiyle İktisadi Devlet Teşekkülleri ile Zirai Donatım Kurumu hakkındaki kanunların birkaç maddesini okumama müsaadenizi rica ederim:

Sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilmek suretiyle kurulan iktisadi teşekküllerin teşkilâtı ile idare ve murakabeleri hakkındaki 3460 sayılı Kanunun birinci maddesinde sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilmek suretiyle kurulan ve bu kanun hükümlerine tâbi tutulması kendi kanunlarında yazılı bulunan İktisadi Devlet Teşekküllerinin teşkilâtiyle idare ve murakabeleri bu kanuna göre tanzim ve icra olunur. Aynı kanunun 15 nci maddesinde ise idare meclisleri reis ve âzasının teşekküllerin hususi kanunlarında yazılı vasıflardan başka yüksek tahsil görmüş ve vazifelerini muvaffakiyetle başarmak için muktazi meslekî, hukuki, malî, iktisadi ve teknik bilgiyi haiz ve tecrübe sahibi olmaları şarttır, denilmektedir.

4604 sayılı Türkiye Zirai Donatım Kurumu Kanununun birinci maddesinde Türkiye ziraatinin teknik istihsal vasıtalarına olan ihtiyacını karşılamak ve 3460 sayılı Kanun hükümlerine tâbi ve Ziraat Vekâletine bağlı bulunmak ve hükmi şahsiyeti haiz olmak üzere (Türkiye Zirai Donatım Kurumu) tesis edilmiştir. Aynı kanunun kurumun idare meclisinden bahseden 8 nci maddesinde de idare meclisi reis ve âzalarının

3460 sayılı Kanunun 15 nci maddesinde yazılı vasıflardan mâda bu kurumun iş mevzuları üzerinde ihtısas sahibi olmaları şarttır, denilmektedir.

Bu kanun maddelerini yüksek huzurunuza arzettikten sonra şunu ifade etmek isterim : Kanunların çiğnenmesi pahasına da olsa kanuni vasıflardan mahrum bulunan bâzı parti mensuplarını tatmin etmek için devlet hizmetlerinde kullanmak yolunu tutmuş bulunmaktadır. Bu sorunun mevzuu olan Turgut Naleıoğlu bilindiği gibi Demokrat Partinin Erzincan İl İdare Kurulu Başkanı idi. Milletvekili seçimlerinde Demokrat Partinin namzedi bulunan bu zat yüksek tahsil yapmamış olduğu halde Zirai Donatım Kurumu İdare Meclisi üyeliğine tâyin edilmiştir. Bu tâyin muamelesi üzerine meselenin dedikodusu yapıldı. Mahiyetini öğrenmek maksadiyle bir soru vermek üzere iken ve Demokrat Parti Grupuna mensup bir milletvekili arkadaşımın aynı mealde bir soru önergesi vererek Tarım Bakanından yazılı izahat talebettiğini öğrendim. Mütaakiben bu arkadaşım tarafından cevap beklenmeden 18 . IV . 1951 tarihli bulunan önergesini geri aldığını duydum ki, bu önerge 20 . IV . 1951 de Tarım Bakanına tebliğ edilmiş ve sahibi tarafından 30 . IV . 1951 de geri alınmıştır. Hükümetin hatasını takdir edip tamiri yoluna gideceğini düşünerek bekledim. Aradan sekiz ay gibi uzun bir zaman geçmiş olmasına rağmen bugüne kadar hatadan dönmek yolunun ihtiyar edildiğine şahit olmadan... (Tarım Bakanı söyledi sesleri). Arkadaşlar; ben sizleri dinliyorum. Şimdi kürsüde benim, siz de beni dinleyiniz. Hiç hata yapmamak elbette ki mümkün değildir. Fakat bir hükümetin icraatında müdebbir olduğunu iddia edebilmesi için hatalarının haddi asgaride olması ve gene bir hükümetin kararlarında hüsnüniyet sahibi olduğunu iddia edebilmesi için de hatasının mevcudiyetine muttali olduğu anda bu hatasından dönmesi ile mümkündür. Hatada ısrar eden kimse hüsnüniyetten bahsedemez. Kanunları çiğniyerek adam kayıran bir bakanın demokrasi ve kanun hâkimiyetinden bahsetmeye hakkı yoktur. Buna benzer hâdiseler birbirini takip ettiği müddetçe vatandaşın kanun ve adalete karşı güveninin za'fa uğrıyacağı tabiîdir.

Muhterem arkadaşlar, meselenin ehemmiyetli bir tarafı da İktidar Partisi Grupu içinden birçok arkadaşların bu hataya yakînen vâkıf oldukları halde sükût etmesi ve yukarda arzettiğim önergeyi veren arkadaşımın bu önergesini geri almış olmasıdır.

Arkadaşlar, milletvekili olarak vazifemiz, millet ve memleket hayrına olduğuna kaani bulunduğumuz kanunları yapmak ve bu kanunların harfiyen tatbik edildiğini murakabe etmektir. İcra mevkiindeki hükümet hangi partiye mensup olursa olsun her milletvekili bu vazifesini yapmak mecburiyetindedir. İktidar Partisi mensubu milletvekili arkadaşlarımın dahi bu mevzuda hassasiyet gösterdiklerine şahit olmadıkça memlekette demokrasi ve kanun hâkimiyeti prensibinin yerleşmekte olduğunu kabul etmek mümkün değildir.

MÜZAFFER ÖNAL (Tokad) — O kadar değil Mehmet Bey. O kadar ileri gitmemen lâzımdır.

MEHMET KARTAL (Malatya) — Benim görüşüm.

MUZAFFER ÖNAL (Tokad) — Senin görüşün ama, içinde sakla. Burada söylenmez.

5. — Gümüşane Milletvekili Vasfi Mahir Kocatürk'ün, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü hakkında Millî Eğitim Bakanlığından sözlü sorusu (6/503)

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI TEVFİK İLERİ (Samsun) — Soruya taallûk eden bâzı hususları İstanbul teşkilâtından sorduk. Henüz cevap alamadık. Çarşamba günkü toplantıda arzedeceğim. Müsaadelerinizi rica ederim.

BAŞKAN — Çarşambaya tehir edilmiştir.

6. — Çoruh Milletvekili Mecit Bumin'in, öğretmenlerin Yapı Sandığı işlerine, köy enstitülerine verilecek unvanla mezunlarının tâbi olacakları şartlara, ilkokulların teftişine, köy okullarına verilen bahçelere ve Millî Eğitim memurlarına birer yardımcı veya kâtip kadrosunun verilmesine dair sorusuna Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri'nin sözlü cevabı (6/504)

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Aşağıda arzedilen sorularımın Millî Eğitim Bakanlığından sözlü olarak cevaplandırılmasını saygı ile istirham ederim.

Çoruh Milletvekili
Mecit Bumin

1. Öğretmenlerin Yapı Sandığı işini Millî Eğitim Bakanlığı ıslah edeceğini vâdettiği halde bugüne kadar ıslah edilmeyişinin sebebi nedir? Islahı mı, yoksa ilgâsı mı düşünülmektedir?

2. Köy enstitülerine öğretmen okulu unvanı henüz verilmemiştir. Bu unvan verilecek midir? Verilecekse ne zaman verilecektir? Bu unvan verildiği takdirde enstitü mezunu öğretmenlere, öğretmen okulu mezunu öğretmeni bilgisine yerleştirilmiş gibi kabul edilecek midir, yoksa yeniden bir kursa tâbi tutulacaklar mıdır?

3. İlkokulları teftiş eden gezici başöğretmen, denetmen ve müfettişler mevcuttur. Bu üç nevi teftiş organını birleştirmek daha uygun olmaz mı, bu hususta ne düşünülür?

4. Köy okullarına nümune bitkisi yetiştirmek maksadiyle 2 - 10 dönüm arasında birer uygulama bahçesi verilmiştir. Bugüne kadar ekseriyetle bu arazide buğday, arpa ve mısır gibi bitkilerden başka bir şey yetiştirilemediğine göre birçok mıntakalarda da arazi mahdut olduğundan ancak 5 - 10 aileden zorla alınarak bu kadar dönüm temin edilmiştir. Gayesine hizmet edemiyen bu bahçelerin sahiplerine iadesi düşünülmekte midir?

5. Köy okul sayısı gitgide artmakta olduğundan Millî Eğitim memurlarının vazifeleri çoğalmıştır. Millî eğitim memurluklarına bağlı okul sayısı göz önüne alınarak birer yardımcı veya kâtip kadrolarının verilmesi düşünülmekte midir?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI TEVFİK İLERİ (Samsun) — Arkadaşımın sözlü sorularına madde madde cevap arzediyorum:

1. Yapı Sandığı ilkokul öğretmenlerinden, sayıları 15 bini aşan bir kısmının, mesken sahibi olmalarını sağlamak amaciyle kurulmuş, bakanlığımızın, murakabesi altında işliyen, tamamen iktisadi mahiyette hükmi şahsiyeti haiz bir müessesedir.

Bu sandık üzerindeki çalışmalara daha 1950 Ekim ayında, memleketimizin tanınmış iktisatçılarından, bankacılarından, müessesenin yönetim kurulu başkanı ile bir üyesinden ve Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Birliğinin temsilcisinden müteşekkil bir komisyonun kurulması ile başlanmış ve ilk olarak sandığın malî durumunu açıklıyan ve bu sandığa verilmesi iktiza eden, istikameti belirten bir rapor alınmıştır.

Bu incelemeler ve çalışmalardan edinilen kanaat, her şeyden önce 8 milyon liraya baliğ olan bir serveti cemetmiş bir müessesenin ilgasının memleket ekonomisi için küçümsenmiyecek bir zarar, teşkil edeceği merkezindedir. Fakat bu mühim meblâğı bir araya getirmiş olmasına rağmen, müessese ihtiyaçlara cevap vermekten, tatmin edici, hattâ teselli verici bir şekilde işleyişten uzak kalmıştır. Sandık, öğretmenlerin rey ve mütalâası alınmadan kurulmuştur ve aidat aylıklardan mecburi olarak kesilmiştir. Bu tarz öğretmenler üzerinde menfi akisler yapmıştır. Esasen başını sokacak bir yeri olanlara yapı kredisi de açılamadığından, bu gibiler sadece aidatı ödemek ve her hangi bir menfaat beklememek mevkiindedirler. Bu durum içinde, nihayet öğretmenlerden mühim bir kısmı aidatı, ödememeğe başlamışlar ve bu yolu tutan ortakların sayısı kısa zamanda büyük bir hızla artmıştır. Fakat 1949 yılında toplanan genel kurul, Yapı Sandığının lâğvını, ittifaka yaklaşan bir ekseriyetle reddetmiş, kanunda gerekli tadiller yapılıncıya ve müessese daha iyi işler bir hale getirilinciye kadar ikrazda bulunulmaması da karar altına alınmıştır.

Bu umumi manzarasına rağmen bugün dahi öğretmenlerin büyük ekseriyetinden gelen istek, işliyen bir sandığın idamesi istikametindedir. Bu durum karşısında yapı sandığının bir tutum ve yapı sandığı haline getirilmesi üyeliğinin - ihtiyari olmakla beraber - her tahsil kademesindeki öğretmenlere teşmili, belirli şartlarla kısa vâdeli küçük ikrazlar yapılabilmesi, haricî kredi sağlanarak sandığın malî takatinin artırılması, esaslarını ihtiva eden bir kanun tasarısı hazırlanmış bulunmaktadır. Bu tsarı Bakanlıkların mütalâasına sunulmuştur.

2. Köy enstitüleri üzerindeki çlışmalarımıza bir yıl kadar önce, ilgililer arasında bir anket açmakla başlanmış, muhtelif müesseselerde, bu mevzular üzerinde toplantılar yapılmış, anketlerin cevapları tasnif edilmiş, ayrıca bir heyet marifetiyle de bütün köy enstitüleri ve öğretmen okulları tetkik ettirilerek durumları tesbit ettirilmiştir. Yaz aylarında, uzun yıllar öğretmen yetiştiren müesseselerde çalışmış bu-

lunan ve ilkokul öğretmenlerinin çalışmalarını yakından takip etmiş, bu itibarla da ihtiyacı, içinde yaşıyarak hissetmiş kimselerden müteşekkil büyük bir komisyon kurulmuş, bu komisyondan bir rapor alınmıştır. Bu raporda yalnız köy enstitülerinde değil, öğretmen okullarına da verilmesi gereken istikamet, ilgili kanunlar, yönetmelikler ve programlardan yapılması gereken değişiklikler ve bu değişikliklere esas teşkil edecek ana prensipler belirtilmiştir. Daha sonra çalışmalara devam eden bir komisyon da bu tetkiklere dayanılarak kanun tasarısı hazırlamıştır. Talim ve Terbiye Kurulumuz da, bu tasarı üzerindeki çalışmalarını ikmal etmiştir. Ve tasarı Bakanlıkların mütalâasına sunulmak üzeredir. Bu meyanda köy enstitülerinin, ilkokula dayanan ve tahsil süresi en az altı yıl olan ilköğretmen okulları haline getirilmesi derpiş edilmiştir.

Öğretmenlik, her meslek ve sanat gibi devamlı terakkiler kaydeden ve mensuplarının bu terakkilerden zamanında haberdar edilmesini gerekli kılan bir meslektir. Bu itibarla köy enstitüsü mezunu öğretmenlerin bir plân dâhilinde kurslarda yetiştirilmesi kararlaştırılmıştır. Ve bundan büyük faydalar umulmaktadır. Bu tasarı ile hâsıl olacak yeni durum dolayısiyle öğretmen okullarında uygulanacak proğram ve yönetmelikler üzerindeki çalışmalar da devam etmektedir.

3. 30 Mayıs 1938 tarihli ve 3407 sayılı Kanunun 3 ncü maddesi, bu kanunun meriyete girdiği tarihten itibaren, ilk öğretim müfettişliğine tâyin edilecek olanların Gazi Eğitim Enstitüsünden veya yabancı memleketlerin mümasil tahsil müesseselerinden mezun olmalarını şart kılmıştır. Fakat adı geçen müessesenin pedagoji şubesinden mezun olanların sayıları, her yıl artan öğretmen ve okul sayısı ile ölçülü olarak çoğaltılamamıştır.

İhtiyaç 3803 sayılı Kanuna bağlı cetvelde gösterilen denetmen kadrolarından faydalanılarak kapatılmak istenmiş ve belirli birtakım şartları haiz öğretmenler bu vzifelere tâyin edilerek ilköğretim müfettişleri gibi çalıştırılmışlardır. Fakat hukukan farklı durumda olan ve ayrı kadro unvanı taşıyan denetmenlerden müfettişler derecesinde istifade edilememiştir. Bu durum karşısında Bakanlığımızca alınması düşünülen tedbirler hazırlanan ve bakanlıklara sevkedilmek üzere bulunan «Öğretmenlerin tâyin, nakil, terfi ve tecziyeleri hakkındaki kanun» tasarısında ifade edilmiştir. Bu tasarı kanuniyet kazandığı takdirde, mesleke bağlılıkları, bilgi tecrübe, görgü ve başarıları ile temayüz etmiş ilkokul öğretmenleri arasından ilköğretim müfettişleri doğrudan doğruya seçilecek ve müktesep hakları mahfuz kalmak şartiyle ve hususi surette yetiştirileceklerdir. Esasen ilkokul öğretmenleri arasından seçilmiş olan denetmenler de bu imkândan faydalanarak müfettiş olabileceklerdir. Bu itibarla, sözlü soruda da işaret edildiği gibi teftişle vzifeli elemanlar aynı kadro unvanını taşıyabileceklerdir.

Geçici başöğretmenlik denetmenlikten farklıdır. Bu vazife, eğitmenlikle beraber ihdas edilmiştir. Eğitmenlerin sayısı 1950 yılına kadar her yıl beş yüz kadar olmak üzere azaltılmıştır. 1951 den itibaren ise biner biner azaltılmaları kararlaştırılmıştır. Gezici başöğretmenlerin sayıları da buna muvazi olarak azalacak ve nihayet tamamı ortadan kalkacaktır.

Denetlemenler gibi gezici başöğretmenler arasından başarılı olanlara da müfettiş olmak imkânı verilecektir.

4. Malûm olduğu üzere uygulama bahçeleri öğrencilerin öğretmenleriyle birlikte mahallî istihsal nevilerine göre ziraat tatbikatı yapılması ve köy çocuklarına bu hususta amelî bilgiler verilmesi için düşünülmüştür. Fikir bakımından çok yerinde ve isabetlidir. Bugün uygulama bahçelerinin bir kısmından yukarda arzolunan gayelerine uygun olarak gereği gibi istifade tdilemediği doğrudur. Bunun sebepleri arasında öğretmenlerin bu hususta rehberlik yapabilecek kadar iyi yetiştirilmemis olmaları, bâzılarının vazifelerinin ağır oluşu ve ziraat teşkilâtı ile iş birliği yapılmamış olması zikredilebilir.

Bakanlığımız bu ve bunun gibi sebepler üzerinde durmakta ve noksanların telâfisi ile uygulama arazisinden köylerde öğretici en mühim bir vasıta olarak istifade etmeyi zaruri görmektedir.

Bu itibarla bu arazinin tasfiyesi ve sahiplerine iadesi düşünülmemektedir. Esasen bu arazi 5129 sayılı Kanunun 2 nci maddesine göre köy okullarının bitişiğinde veya yakınında bulunması öğretmen ve öğrenci sayısı ve mahallî şartlara en uygun genişlikte en az iki, en

çok on dekarlık olmasını gerektirir ki, bu kadarcık bir sahanın köye veya sahiplerine iadesinin de köyün iktisadi durumu üzerinde bir tesiri olacağı düşünülemez. Köylerdeki bu arazinin çoğu Devlete ait araziden, köyün ortak mallarından ayrılmış bulunmaktadır. Arazisi dar olan yerlerde ihtiyaçtan fazla arazi istimlâk edilmiş ise bu gibilerin tetkik edilerek iadeleri mümkündür.

5. İlçelerde Millî Eğitim memurluğu ve aynı zamanda bir ilkokulda başöğretmenlik vazifesini yapmakta olan öğretmenlerimizin işleri hakikaten ağırdır. Ve günden güne de ağırlaşmaktadır. Fakat bir taraftan da okul çağında bulunan çocukların hemen, hemen yarısı okul dışında bulunduğundan bunlara öğretmen yetiştirmek zorundayız. Diğer taraftan şehir ve köy okullarında bir öğretmene düşen öğrenci sayısı çok fazladır. Bütün bunların ıslahı ve bu meyanda Millî Eğitim memurlarına birer yardımcı verilmesi bütçe imkânlariyle mukayyettir.

İmkân elverdiği takdirde bilhassa büyük kazalarda Millî Eğitim memurlarının yanına birer yardımcı verilmesi bakanlığımızca uygun görülmektedir. Bununla beraber bugünkü şartlar altında iş hacmi çok geniş olan ilçelerde imkân nispetinde hafifletici tedbirler alınmaktadır.

MECİT BUMİN (Çoruh) — Sayın Millî Eğitim Bakanının verdiği cevap beni tatmin ettiğinden teşekkürü borç bilirim.

7. — Çoruh Milletvekili Mecit Bumin'in, Köy Grup Sağlık memurlarına ve ebelerine, Hükümet tabiplerine birer kâtip kadrosu verilmesine, Sıtma Mücadele teşkilâtiyle sağlık merkezlerine, kadroları tam olmıyan hastanelerle tam teşkilâtlı hastanelerin kadrolarına, röntgen cihazlarına Ankara Nümune Hastanesi kliniklerindeki izdihamın sebeplerine, şimdiye kadar açılmış veya açılacak hastanelerdeki tabip, hemşire ve diğer müstahdem ihtiyacının ayarlanmasına ve aylardan beri Yusufeli İlçesine gitmiyen doktorlar hakkında ne muamele yapıldığına dair sorusuna Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Ekrem Hayri Üstündağ'ın sözlü cevabı (6/505)

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Aşağıda arzedilen sorularımın Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığından sözlü olarak cevaplandırılmasını saygı ile istirham ederim.

Çoruh Milletvekili
Mecit Bumin

1. Köy Gurup Sağlık memurları alabildiğine çoğaltılmakta mıdır? Yoksa nüfus gözönüne alınarak bunlar bir hükümet tabibinin ihtiyacına göre ilçe merkezlerinde seyyar sağlık memuru vazifesinde kullanılacaklar mıdır?...

2. Köy Grup Sağlık memurlarından daha ziyade ihtiyaç gösteren köy grup ebeleri yetiştirilmesi düşünülmekte midir? Özel idare ve belediyelerce bucak ilçe ve il ebe ihtiyaçlarının temininе çalışılmakta mıdır? Yoksa anneler yine iptidai usullerle doğuma terkedilecekler mi?

3. Hükümet tabipleri çeşitli sağlık vazifelerinden daha çok kırtasiyecilikle meşgul olacaklar mıdır? Hükümet tabiplerini tam meslekleri ile meşgul edebilmek için bunlara birer kâtip kadrosu verilmesi düşünülmekte midir?

4. Sıtma mücadele teşkilâtına aynı ölçüde lüzum kalmış mıdır? Bu teşkilâta ne şekil verilecektir?

5. Muayene ve tedavi evleri mevzuu terkedilerek sağlık merkezlerine devam edilecekmi? Yoksa muayene ve tedavi evlerine de sağlık merkezleri şekli verilecek midir?

6. İki ve daha fazla mütehassıslı hastanelerin kadroları tam mıdır? Tam olmıyanlara kolay tabip bulundurmak için neler düşünülüyor?

7. Tam teşkilâtlı hastanelerin mütehassıs ve personel kadroları tamam mıdır? Noksan ise ne şekilde tamamlanacaktır?

8. Röntgen cihazı bulunan hastanelere uzman ve lâborant kadrolarının verilmediği anlaşılmaktadır. Bu kadroların verilmesi düşünülmekte midir?

9. Röntgen sathı ve derin tedavisi tababette büyük fayda temin ettiği halde memleketimizde İstanbul ve Ankara'dan başka bir yerde bu cihazların konmadığı bir hakikattır. Bu cihazların hiç olmazsa tam teşekküllü veya mıntakavî hastanelerde konulmasının düşünülüp düşünülmediği?

10. Ankara Nümune Hastanesi kliniklerinin izdihamına sebepler tetkik edilmiş midir? Bu izdihamın sebeplerinin izalesi düşünülmekte midir?

11. Tabip kadrolarının bâzı yerlere sıkıştırıldığı, bâzı yerlerde ise ihtiyaca kâfi gelmedi-

ği karşısında bir ayarlama düşünülmekte midir?

12. Şimdiye kadar açılmış ve açılacak hastanelerin tabip, hemşire, lâborant ve lâboratuvar ihtiyaçlara uygun şekilde ayarlanmaktamıdır? Yoksa hastaneler eksik kadrolarla çalışmakta mıdır? Ayarlanması için tedbir alınmakta mıdır?

13. 8 aydan beri Hükümet doktoru bulunmıyan Yusufeli İlcesine gitmiyen doktorlar hakkında ne gibi muamele yapılmıştır? En son olarak tâyin edilen doktor deprem psikozuna yakalandığı halde Yusufeli'nde huzur ile çalışacağı nasıl anlaşılmıştır? Bu doktorun Yusufeli'nden daha iyi bir yere tâyini hususu uygun olmaz mı?

SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANI Dr. EKREM HAYRİ ÜSTÜNDAĞ (İzmir) — Sayın arkadaşımız Çoruh Milletvekili Mecit Bumin, çok yüklü bir önerge ile, Sağlık Bakanını huzurunuza çıkarmış bulunuyor.

Bu önerge ile arkadaşımız memleketin sağlık durumu hakkında Yüksek Meclise izahat vermek fırsatını bendenize verdikleri için kendilerine teşekkür ederim.

Arkadaşımız bu önergesi ile 13 sual sormaktadır, bu suallerine tatmin edici cevaplar arzedeceğim:

Sual 1. Köy sağlık memurları alabildiğine çoğaltılacak mıdır? Yoksa nüfus göz önüne alınarak bir hükümet tabibinin ihtiyacına göre ilce merkezlerinde seyyar sağlık memuru vazifesinde kullanılacaklar mıdır?

Köy enstitüleri öğrencileri arasından bir kısmının köy sağlık memuru olarak yetiştirilmesine 1943 senesinde başlanmıştır. 1951 yılına kadar bu mektepten çıkan köy sağlık memurlarının sayısı 1584 e baliğ olmuştur. Bunların kendi köy muhitlerinde vazife görmeleri icabettiğinden her 10 köye bir memur isabet etmek üzere tâyinleri yapılmıştır.

Ancak 1945 yılından 1951 yılına kadar geçen 6 senelik bir tecrübe neticesinde bunların mesaisinden ümit edilen fayda temin edilemediği görüldüğünden, 1951 senesinde bu mekteplerde sağlık tedrisatına son verilmiştir.

Bunlardan fayda temin edilememesinin başlıca sebebi de ilk seneler zarfında sıhhi tedrisat yapan enstitülerin şehirlerden uzak hastanesiz ve kliniksiz yerlerde tesis edilmiş bulunması ve tıbbi tedrisat elemanının da keyfiyet ve kemiyet bakımından kifayetsiz olmasıdır.

Bunun tabiî bir neticesi olarak matlûba muvafık derecede ehliyet sahibi eleman da yetişmemiştir.

Diğer taraftan da bidayette bu memurlar, 20 lira gibi az bir ücretle çalıştırılmış ve aynı zamanda kendi geçimini temin için zirai işlerle de meşgul olmak mecburiyetinde bulundurulmuştur.

Bu sebepler dolayısiyle ümit edilen randımanı verememişlerdir. Bunun üzerine 5479 sayılı Kanun gereğince muayyen müddetlerini doldıranların maaşa geçirilmesi kararlıtırılmış ve böylece memur vasfını iktisap eden bu sağlık memurları diğer Bakanlık sağlık memurları gibi seyyar hizmetler görmek üzere köy gruplarında görevlendirilmişlerdir.

1951 senesinde geçici görev yolluğunun kifayetsizliğinden dolayı bizzarure bunların köy devirleri, talimatname tâdil edilerek, bir haftaya indirilmek zarureti hâsıl olmuştur. Hazırlanan bir kanun tasarısı ile bunların da diğer sağlık memurları gibi 20 gün köylerde gezmesi sağlanacaktır. 1950 yılı Bütçesinden tahsisatın yetmemesi dolayisiyle 60 - 70 bin lirasının da bu memurlara verilecek geçici görev yolluğundan borçlu bulunmaktayız.

Sual 2. Köy sağlık memurlarından daha ziyade ihtiyaç gösteren köy grup ebeleri yetiştirilmesi düşünülmekte midir?

Özel idare ve belediyelerce bucak, ilçe ve il ebe ihtiyaçlarının teminine çalışılmakta mıdır? Yoksa anneler yine ibtidai usullerle doğuma terkedilecekler mi?

Cevap 2. Konya ve Balıkesir doğum evlerine mülhak bakanlığın iki köy ebe mektebi mevcuttur. 1950 yılına kadar bu mekteplerden mezun olup tâyin edilenlerin sayılı 800 dür. Ve bunlar kâmilen köy gruplarına tevzi edilmiş bulunmaktadır.

Şu halde halen 8000 köyümüzün doğum vaziyeti bu ebeler vasıtasiyle kontrol edilmektedir. Bugün elimizde 400 e yakın kadrosuzluk yüzünden tâyin edilememiş köy ebesi vardır.

Bunların stajyer olarak istihdamlarına da 2919 sayılı Kanunun hükmüne göre cevaz evrilmediğinden bu ebeler iki seneden beri kadrosuzluk yüzünden tâyin edilememişlerdir.

Halkın hissettiği şiddetli ihtiyaca tercüman olarak hükümet ve vilâyet erkânının ve sayın milletvekillerimizin köy ebeleri gönderilmesi hakkındaki sayısız talepleri, elimizde halen daha 4000 köyün ihtiyacını karşılıyacak sayıda ebe mevcut olmasına rağmen, maalesef bu istekler yerine getirilememiş ve ebelerimiz de iş bulamamaktan mütevellit büyük bir yese kapılmışlardır.

Bu durum karşısında bakanlığın faaliyette bulunan bu iki mektebi muvakkaten tâtil etmeye mecbur olmuştur.

Bir meslek mektebi olan bu köy ebe okulları mezunlarının da 2919 sayılı Kanunun hükümlerine uyularak kadro alınıncıya kadar stajyer olarak istihdamlarını Bakanlığımız mümkün görmektedir ve bu kanaatle Yüksek Meclisinizden yorum ricasında bulunulmuştur. Bu dileğimiz henüz Bütçe Komisyonundadır. Yüksek huzurunuza geldiğinde verilecek müspet karara göre derhal tâyinleri yapılacaktır.

Elbette bu şartlar dâhilinde soru sahibi arkadaşımızın haklı olarak dediği gibi, birçok annelerimizin yine iptidai usullerle doğurmak mecburiyetinde kaldıkları bir hakikattir. Köy ebelerinin halk sağlığı bakımından faydalı bir unsur olduklarına bakanlığımız kaanidir.

Sual : 3.

Hükümet tabipleri çeşitli vazifelerinden daha çok kırtasiyecilikle meşgul olacaklar mı dır? Hükümet tabiplerini tam meslekleriyle meşgul edebilmek için bunlara birer kâtip kadrosu verilmesi düşünülmekte midir?

Cevap : 3.

Bugün için bütün vilâyetler sağlık teşkilâtına tahsis edilen kâtip kadrosu 63 vilâyet için ancak 186 tanedir. Nüfusu kalabalık olan bâzı büyük vilâyetler sağlık müdürleri maiyetine birkaç kâtip vermek mecburiyeti olduğundan beş yüz ilce ile mahdut sayıdaki bucak tabiplerinin büyük bir kısmına kâtip vermek imkânı bulunamamıştır. Bu takdirde Hükümet tabibine Kanunun tahmil ettiği çeşitli ve ağır sağlık hizmetlerini yapmakla beraber, muhaberatı ve istatistikleri tertiplemek gibi mühim bir mevzuu da bizzat tedvir etmesinde zaruret hâsıl olmaktadır.

Görülüyor ki, bugünkü şartlar devam ettiği müddetçe Hükümet tabipleri kendi çeşitli sağlık vazifeleriyle beraber ayrıca büro işleriyle de meşgul olmak mecburiyetinde kalacaklardır.

Hattâ bâzı Hükümet tabipleri odacıları bulunmadığından bürolarını kendileri süpürmekte sobalarını kendileri yakmak mecburiyetinde kalmaktadırlar. Bu bakımdan kâtip kadrosuna ihtiyacımız vardır.

Her gün müracaat eden hastaları muayene ve tedavi etmek icabında evlerine gitmek, kendi mıntakası dâhilinde olan memur ve ailelerini muayene ve tedavi etmek, mekteplerin hastalık ve umumi hıfzıssıhha bakımından kontrölünü yapmak, raporlarını tanzim etmek, hapishane ve jandarmadan hasta olanların muayeneleri, ilcelerin en hücra köylerine kadar zuhur eden bulaşıcı hastalıkların mahallinde tetkik ve mücadelesini, aşı, D. D. taj gibi işlerini yapmak. Bundan maada bütün ilce dâhilindeki adlî vakaları tetkik etmek ve icabında otopsi yapmak ve mecruhların âcil tedavisini yapmak ve ilâhiri..

Sual 4 : Sıtma mücadele teşkilâtına aynı ölçüde lüzum kalmış mıdır? Bu teşkilâta ne şekil verilecektir?.

Cevap 4 : Sıtma mücadele teşkilâtını aynı ölçüde ve hattâ daha büyük bir hızla bir müddet daha devam edilmek zarureti vardır. Nitekim gelecek yıllarda mücadele vasıtalarımızı artırmak suretiyle savaşı bütün topraklarımıza daha kuvvetli bir şekilde teşmil etmek için icabeden tedbirler şimdiden alınmış bulunmaktadır.

Neden dolayı buna lüzum gördük?.

Yüksek malûmları olduğu veçhile sıtma, diğer bulaşıcı hastalıkların bir kısmı gibi tam muafiyet vermiyen müzmin ve içtimai bir hastalıktır.

Hattâ sıtması selim bir safhaya girmiş bölgelerde bile her hangi fevkalâde şartlar dâhilinde geniş ölçüde yeniden epidemiler zuhur edebilir. Bilhassa sıtması azalmış olan yerlerde intan geçirenlerin bu hastalığa karşı evvelce kazandıkları toleransı azalır. Eğer böyle bir durumda bulunan halk her hangi bir sebep ve suretle yeniden mükerrer bir intana mâruz kalırsa bu sefer hastalık eskisinden çok daha tehlikeli ve öldürücü olarak meydana çıkar. Bu, fennen ve tecrübe ile sabit olmuş bir hakikattir.

Nitekim İkinci Cihan Harbi dolayısiyle gerek civar memleketlerde meselâ Yunanistan,

İtalya, Mısır, Suriye gibi komşularımızda ve bu meyanda yurdumuzda kıtaatın sık sık yer değiştirmeleri ve cenup illerimizden Tropika parazitini de hâmilen gelmeleri ve meteorolojik hâdiselerin de desteklemesi dolayısiyle o zamana kadar hattâ hiç sıtması olmıyan veya musap adedi çok azalmış olan yerlerde geniş ve tehlikeli epidemiler vâkı olmuştur.

Meselâ İtalya'da yarım asırdan beri metodlu bir şekilde sıtma mücadelesine devam edilmesine rağmen bu fevkalâde vaziyetler - (harb veya tuğyanlar) - dolayısiyle bütün bu uzun süren mücadelenin neticelerini zayıflatmış ve yeniden mühlik epidemilere sebebiyet vermiştir. Bunun içindir ki, bu memlekette esaslı bir şekilde mücadeleye hâlâ devam olunmaktadır. Memleketimizde ise su ve bataklık vaziyeti henüz fennî bir kontrol altına alınmamıştır. D. D. T. nin mücadelede gösterdiği müspet role rağmen bu sıtma savaşına bir müddet daha aynı şekilde devam etmek zarureti vardır.

Sual 5 : Muayene ve tedavi evleri mevzuu terkedilerek sağlık merkezlerine devam edilecek mi? Yoksa muayene ve tedavi evlerine de sağlık merkezleri şekli verilecek midir?

Cevap 5 : Mevcut muayene ve tedavi evleri yerlerine sağlık merkezleri ikame edilinceye kadar devam edilecektir ve yeniden sağlık merkezi tesis edilen mahallerdeki muayene ve tedavi evleri buralardan kaldırılarak şimdiye kadar böyle bir tesis bulunmıyan ilce merkezlerine naklolunmaktadır. Muayene ve tedavi evleri sağlık merkezi şekline ifrağ edilemez. Zira bunların gerek kadroları ve gerek gördükleri vazifeler arasında farklar vardır.

S. 6. İki ve daha fazla mütehassıslı hastanelerin mütehassıs kadroları tamam mıdır? Tam olmıyan kadrolara, kolay tabip bulmak için neler düşünülüyor?

C. 6. İki ve daha fazla mütehassıslı hastanelerin kadroları tam sayılmaz.

Bir hastanenin bölgesi için randımanlı olarak çalışabilmesi bakımından hiç olmazsa, dahiliye, hariciye, göz, (Kulak, boğaz, burun) nisaiye, bakteriyoloji mütehassıslarının bulunması lâzımdır.

Bakanlığımıza bağlı Devlet hastanelerinden bâzıları kadro noksanlığından dolayı bu mütehassıslardan mahrumdur. Ancak bu sene bu hastanelerden bâzılarının en mübrem ihtisas şubelerini ihdas etmek üzere bütçe imkânları göz önünde bulundurularak, lüzumlu mütehassıs kadroları istenmiştir.

Bir taraftan da mevcut asistan kadrolarımızla mütehassıs yetiştirilmekte ve asistan kadrosunun tezyidi elde edilecek malî imkânlara göre göz önünde bulundurulacaktır.

S. 7. Tam teşkilâtlı hastanelerin mütehassıs ve personel kadroları tamam mıdır? Noksan ise ne şekilde tamamlanacaktır?

C. 7. Biraz evvel izah ettiğim gibi 1952 Bütçesinin temin edeceği mütehassıs kadrolarından tam teşkilâtlı hastanelerin noksanları tamamlanacktır.

S. 8. Röntgen cihazı bulunan hastanelere mütehassıs ve lâborant kadrolarının verilmediği anlaşılmaktadır. Bu kadroların verilmesi düşünülmekte midir?

C. 8. 1951 ve daha evvelki senelerde mütehassıs ve lâborant kadroları alınamamış olduğundan dolayı mütehassıs ve lâborant verilememiştir. 1952 senesi Bütçemizde teklif edilen mütehassıs kadrolarından on beşi röntgen için ayrılacaktır.

Buna rağmen röntgen mütehassıslarımızın mevcudu az olduğundan ve bunlar da her yere rağbet göstermediklerinden dolayı bütün ihtiyacı kısa bir zamanda karşılamaya imkân görmemekteyim.

Bu ihtısas şubesinde fazla eleman yetiştirmek için mecburi hizmete tâbi olan doktorların dahi bu hizmetlerini tehir ederek bir an evvel mütehassıs yetiştirmeye çalışılmaktadır. Aynı usul bakteriyoloji, deri ve frengi ihtisasları yapacaklar için de tatbik olunmaktadır.

S 9. Röntgen sathi ve derin tedavisi tababette büyük fayda temin ettiği halde memleketimizde İstanbul ve Ankara'dan başka bir yerde bu cihazların konulmadığı bir hakikattır.

Bu cihazların hiç olmazsa tam teşekküllü veya mıntakavi hastanelere de konulmasının düşünülüp düşünülmediği.

C 9. Şimdiye kadar röntgen sathi ve derin tedavisi cihazlariyle beraber diğer büyük cihazlar için bütçeye malî imkânsızlıklar sebebiyle ayrıca bir ödenek konulmuş değildir. Bu gibi cihazlar ancak hasta başına isabet eden ve miktarı 230 kuruş gibi günlük pek mahdut genel giderden ayrılabildiği takdirde her yıl bir iki hasta-

neye alınabilmektedir. Bu cümleden olmak üzere 1951 Bütçesi genel giderden ayrılan 57 400 liraya Diyarbakır Nümune Hastanesi için bir derin tedavi cihazı alınmaktadır. Halen bu cihazın ihalesi yapılmış olup yılı içinde de monte edilecektir.

S 10. Ankara Nümune Hastanesinin izdihamının sebepleri tetkik edilmiş midir? Bu sebeplerin izalesi düşünülmekte midir?

C 10. Ankara nüfusunun son seneler zarfında büyük bir artış göstermesi ve aynı zamanda gerek bu ilin mülhakatından ve gerek yurdun yakın ve uzak illerinden gelen hastaların artması ve ayrıca bu hastanenin ilmî ve fennî kıymetinin de inzimamı bu izdihamın sebebini teşkil etmektedir. Bunun önlenmesi ise gerek Ankara'da ve gerek yurdun muhtelif yerlerinde diğer hastanelerin açılması veya mevcutlarına yatak ilâvesi suretiyle mümkün olabilecektir.

Meselâ Ankara Nümune Hastanesinde halen veremlilerin işgal ettikleri yataklar bu hastaneden alınarak yeni yapılan verem paviyonuna nakledilecek ve önümüzdeki yılın ilk aylarında tamamlanması beklenen 250 yataklı Keçiören Verem Hastanesi de açılarak bu izdihma kısmen azalmış bulunacaktır.

Ayrıca Keskin'de bir Devlet Hastanesi faaliyete geçirilmek üzeredir. 1953 senesinde inşaatı hitam bulacak olan Cebeci'deki Kızılay'dan bakanlığımıza intikal eden büyük hastane açılınca gerek polikinlik ve gerek yatak bakımından bu izdiham daha ziyade tahaffüf edecektir. Bundan maada bu seneki bütçe ile de Ankara Nümune Hastanesine yeni bir intaniye paviyonunun ilâvesi teklif olunmuştur.

S 11. Tabip kadrolarının bâzı yerlerde sıkıştırıldığı, bâzı yerlerde ihtiyaca kâfi gelmemesi karşısında bir ayarlama düşünülmekte midir?

C. 11. Hükümet tababeti kadroları bütün mevcut ilçe teşkilâtına göre ayarlanmış ve fazla olarak 64 bucağa da Hükümet tabibi kadrosu verilmiştir. Ancak pek mahdut ilçelerde Hükümet tabibinin bulunmaması kadrosunun mevcut olmamasından değil halen elde mecburi hizmete tâbi doktor bulunmamasından veya bu vazifeler teklif edilen serbest tabiplerin o yerlere gitmemesinden ileri gelmektedir. Mecburi hizmetli tabipler geldikçe bu münhaller de doldurulacaktır.

S. 12. Şimdiye kadar açılmış ve açılacak hastanelerin tabip, hemşire, laborant ve lâboratuvar ihtiyaçları uygun şekilde ayarlanmakta mıdır, yoksa hastaneler eksik kadrolarla çalışmakta mıdır, ayarlanması için tedbir alınmakta mıdır?

C. 12. Bakanlığımız hasta yatak sayılarına ve hastanenin evsaf ve hususiyetlerine göre kadrolarını tesbit etmiş bulunmaktadır. Ancak ihtiyacı karşılıyacak bir şekilde ayarlanması yeniden teklif edilen kadroların alınmasına vâbestedir.

Lâboratuvar ve hemşire ihtiyacına gelince :

Elimizde halen mevcut 3 hemşire ve lâborant okulu ile Kızılay Hemşire Okulunda mevcut talebe kadroları memleketin büyük ihtiyacını karşılamıya müsait olmadığı için bu bakımdan hemşire ve lâborant noksanımız mevcuttur. 1952 senesi Bütçemizde yeniden iki hemşire okulu açılması için gerekli ödenek konulmuştur. Bunların dahi inzimamiyle yetişecek olan hemşirelrin memleket ihtiyacını karşılıyamıyacağı ve bunların adedinin daha da artırılmasının lâzımgeleceği bir hakikattır.

S. 13. Aylardan beri Hükümet doktoru bulunmıyan Yusufeli ilçesine gitmiyen doktorlar hakkında ne gibi muamele yapılmıştır. En son tâyin edilen doktor deprem pisikozine yakalandığı halde huzur ile çalışacağı nasıl anlaşılmıştır. Bu doktorun Yusufeli'nden daha iyi bir yere tâyini mümkün olamaz mı?

C. 13. Bu münhallere tâyin olunan ve mecburi hizmete tâbi bulunan tabip bu vazifeyi kabul etmediğinden kendisine yapılan yurt masrafı ödettirilmiş ve böylece gereken kanuni muamele yapılmıştır. Bundan sonra tâyin olunan tabibin ise sonradan aldığı sıhhi kurul raporu gereğince Yusufeli'ne gönderilmesi mümkün olamamıştır.

Üçüncü defa olarak tâyin edilen Çerkeş Sıtma tabibi deprem korkusu dolayısiyle Çerkeş'te kalamıyacağını bildirmiş ve neresi olursa olsun başka bir yere tahvilini istemiştir. Elinde psikoza müptelâ olduğuna dair bir rapor yoktur. Ve Yusufeli'ne biraz evvel bahsettiğim veçhile tâyin edilen tabiplerin bâzı kanuni sebepler dolayısiyle gitmemiş olmalarından ve elimizde de mecburi hizmetli tabip bugün için mevcut bulunmadığından bu ilçenin daha uzun müddet tabipsiz kalmaması nazarı dikkate alınmış ve bu tabip oraya tâyin edilerek 5 .

12 . 1951 tarihinde yeni memuriyet mahalline gitmek üzere eski vazifesinden ayrılmış bulunmaktadır.

MECİT BUMİN (Çoruh) — Muhterem arkadaşlar, Sayın Bakan bâzı sorularıma cevap vermekle beni tatmin etmiş, birçoklarında da tatmin etmemiştir. Onun için tatmin etmedikleri suallerimi bir daha açıklamama müsaadenizi istirham ederim.

Köy grup sağlık memurları köy enstitülerinden çıkarlar. 3 sene çalıştıktan sonra aylıkları artar ve asıl maaşa geçerler. Bunların vazifeleri sırf çiçek aşısı, ve D. D. T. tatbik etmektir, bunlar Hükümet doktorlarından uzak olarak çalışmaktadırlar. Bunun için bu sağlık memurlarının, seyyar sağlık memurları gibi, doktorların etrafında toplanması çok yerinde olur. Bu suretle hem vazifelerinde muvaffak olurlar ve hem de ihtiyaçları sağlanmış olur. Onun için Bakandan rica ediyorum, bu sağlık memurlarını köy grupları sağlık memurluğu şeklinden çıkarıp, kazalarda doktorların etrafında toplansınlar. Sağlık memurları, yanlarında doktor olmadıkça, köylerde faydalı olamıyorlar.

İkincisi, ebe meselesidir; buyurdular ki, 400 ebe vardır, fakat kadrosuzluk yüzünden tâyinlerini yapamıyoruz. Ama bir koca sene geçmiş, kendileri bir kadro talebinde bulunmamışlardır. (Kadro veriliyor sesleri) Şimdi veriliyor mu bilmem, fakat kadroya ihtiyaç olduğu aşikârdır ve kendileri de ifade ediyorlar.

Diğer mühim bir işte hastanelerin kadrolarıdır. Hastanelerde asistan kadrosu müsait değildir. Çünkü herkes asistan olamıyor; asistanların seçim imtihanları Üniversitede Jüri huzurunda yapılmaktadır. Yani Üniversite jüri heyeti huzurunda imtihan vererek asistan olacak, ondan sonra hastanelere tâyin edilecek ve hastanelerden mütehassıs olarak çıkacak. Yani birbirini nakzeden fikirler var. Üniversite jüri heyeti üstün bir heyet ise mütehassıslar da Üniversite jüri heyetinde imtihan vermelidir. Hakikaten üstün değilse asistanlar, Sıhhat Vekâletinin resmî hastanelerinde jüri heyeti huzurunda imtihan olmalıdır. Hattâ öyle zıd işler vardır ki, Ankara Üniversitesi jürisi tâlip olduğu branşında imtihan eder, İstanbul Üniversitesi jürisinde bulunanlar salâhiyetleri dâhilinde olan derslerden sorar ve her ders için numara verir ve bu numaraların vasatisi alınarak neticede muvaffak olur veya olmaz. Her dersten yedi, sekiz numaradan aşağı not alınmıyacağına göre ekseriya muvaffak da olmaz. Yani bütün derslerin vasatisi alınmak demek, muvaffak olmamak demektir. Meselâ dâhiliye branşına girecek bir gence, İstanbul jürisinde bulunanlar, dâhiliyeci, çocukçu ve röntgenci iseler dâhiliyeden, çocuk kısmından, röntgenden sorular sorulacak, bunlara verilen cevapların notlarının vasatisi alınarak bu vasati ile muvaffak olunacaktır. Şayet mütehassıslara ihtiyaç varsa bu talimatnamenin ayarlanmasına da ihtiyaç vardır. Sonra sathi ve derin tedaviler için Diyarbakır hastanesinde bu yıl tesis kuracaklarını ifade buyurdular. Bu ihtiyacın karşılanmış olması bakımından memnun oldum. Hakikaten bu bir derttir. Bugüne kadar ilim alanında sathi ve derin tedavilere lâyıki veçhile önem verilmemektedir. Diyarbakır'da böyle bir ilk hamlenin yapılmasından memnun oldum. İnşaallah diğer tam teşkilâtlı hastanelerde de kurulur, bunu istirham ederim.

Röntgen mütehassısları mevzuuna gelince : Bu röntgen mütehassıslarına bir rüçhan hakkı tanımak elzemdir. Bunlar daima röntgen şualarına mâruz kalmaktadırlar. Bu bakımdan bunların çalışma müddetleri ile tekaüt müddetlerinin kısa olması lâzımdır. Röntgen branşını bu şekilde sevilir şekle sokmalıdır. Bu bahiste bana izahat verdilerse de beni tatbikat bakımından, yani verim temin etmek bakımından tatmin edemediler. Onun için kadrolarda yapılacak tedbirleri de açıklarlarsa memnun kalırım.

BAŞKAN — Sağlık Bakanı!

SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANI EKREM HAYRİ ÜSTÜNDAĞ (İzmir) — Sayın arkadaşımız galiba verdiğim cevapları iyi ihata edemediler. Kendilerini tatmin edilmemiş buluyorlar. Bendeniz kaniim ki, verdiğim cevapları zabıt ceridelerinde bir daha okurlarsa mükemmel surette tatmin edilmiş olacaklar ve kendilerinin sordukları soruların cevaplarının hepsini orada bulacaklardır.

BAŞKAN — Gündemin bir defa görüşülecek maddeler kısmına geçiyoruz.

7. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — 1951 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/1 ve A/2 işaretli cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Bütçe Komisyonu raporu (1/286) [1]

BAŞKAN — Bu tasarının öncelikle görüşülmesi komisyonun yazılı raporunda teklif edilmektedir.

Tasarının öncelikle görüşülmesini reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümü hakkında mütalâa var mı? (Yok sesleri) Maddelere geçilmesini reyinize arzediyorum. Kabul buyuranlar... Etmiyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

1951 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/1 ve A/2 işaretli cetvellerde değişiklik yapılması hakkında Kanun

MADDE 1. — 1951 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/2 işaretli cetvelin Jandarma Genel Komutanlığı kısmının 901 nci (Onarma işleri) bölümünden 75 000 lira indirilerek aynı kanuna bağlı A/1 işaretli cetvelin İçişleri Bakanlığı kısmının 307 nci (Yolluklar) bölümünün 1 nci (Sürekli görev yolluğu) maddesine aktarılmıştır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen yoktur. Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanunu Maliye Bakanı yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü açık oyunuza arzediyorum.

2. — Seyhan Milletvekili Sinan Tekelioğlu'nun, Dilekçe Komisyonunun 7 . VII . 1950 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 77 sayılı Kararın Kamutayda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Komisyonu raporu (4/62) [1]

(Rapor okundu.)

BAŞKAN — Rapor hakkında söz istiyen var mı?.

SİNAN TEKELİOĞLU (Seyhan) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

Oylarını kullanmıyan arkadaşlar lûtfen oylarını istimal etsinler. Oy toplama muamelesi bitmiştir.

SİNAN TEKELİOĞLU (Seyhan) — Sayın arkadaşlar; şayanı teessürdür ki bu dâva aşağı yukarı tam 28 seneden beri Büyük Millet Meclisi tarafından görülmektedir. Bazen Büyük Millet Meclisi bunu kabul etmiş kesbi katiyet etmiş, ondan sonraki gelen komisyon başka bir mütalâa yürüterek müruruzaman var demiş; diğer bir komisyon Anayasaya aykırı demiş, salâhiyetsizlikten bahsederek kendisini bu dâvaya bakmaktan çekinser görmüştür.

Arkadaşlar; ben bu meseleyi Büyük Millet Meclisine getireli tam bir buçuk sene oluyor. Benim oturduğum apartmanın üst katına bu zat senelerden beri gelir gider. Acaba niçin gelip gidiyor?. Bunun derdi ne?. Maraş'tan kalkıp buraya geliyor. Alacağı parayı 28 senden beri mâafaiz tamamiyle yollarda yedi. Arkadaşlar B. M. Meclisi hangi dâvaları rüyet eder, hangilerini etmez?. Elimizde buna dair esaslı bir madde ve bölüm yoktur. Yalnız B. M. Meclisinin yapacağı işler arasında nelerin mevcut olduğu hangilerini yapamıyacağı musarrahtır. Kesbi katiyet etmiş olan mahkeme kararlarına karşı Meclis bir karar vermez; veremez değil, vermez. Şimdi bendenizin itiraz ettiğim şey şudur.Evvelâ meseleyi izah edeyim : Meclis 1948 tarihinde bu zat hakkında bir karar veriyor. Mesele henüz anlaşılmış değildir. Muğlak birçok tâbirlerle önümüze bir rapor gelmiştir. Karmakarışık safhalar geçirmiş olan bu mesele hakkında kanaat hâsıl etmek için Türkçe konuşmak icabediyor. (Gürültüler) Arapça lügat fazla karıştırılıyor. Onun için bu işin içinden çıkmaya imkân yoktur demek istiyorum.

---

[1] *23 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.*

[1] *12 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.*

Bu adam bir ermeniden 190 lirasını peşin vermek suretiyle bir ev satınalmış ve biraz borcu kalmış. Tapusunu alacağı sırada ermenilerin Maraş'ta yapmış oldukları kötülüklerden korkmaları dolayısiyle memleket hududu haricine çıkmaları yüzünden bu adam tapusunu alamamış. Dâva açmış, fakat bu mallar eşhası mütegayyibeden metruk olduğu için, bu binaya Maliye sahip çıkmış. Fakat bu adamın da ev üzerindeki hakkı mahkemece kararlaştırılmış. Adam 400 lira masraf ve saire etmiş ve neticede bu eve sahip olmuş. Fakat Maliye bunu biraz zararlı çıkarmak istemiş. Hak sahibi sağa, sola gitmiş, nihayet eline bir kanun geçmiş. Bu kanun Tasfiyei Düyûn Kanunudur. Maliye bu kanunun yedinci maddesine eylûl 1331 Vergi Kanununa göre bu evin kıymeti 62,5 liradır demiş ve 62,5 altını bu adama 7 liradan vermiş, bu suretle işi bitirmiş. Halbuki Maliye bedelini 62,5 altınla ödediği bu evi bilâhara 267 altın lira kıymetle bir muhacire teffiz etmiş.

Demekki, o zaman yani kendi borcunu verirken Maliye 62,5 altın lira ile bu evi aldığı halde 267 altın lira ile bir muhacire teffiz etmiş oluyor.

Bu zat B. M. Meclisine müracaat etmiş. B. M. Meclisi bunun dâvasını 1941 tarihinde reddetmiştir.

İkinci bir defa mahkemeye müracaat etmiş, tesbiti delâil ettirmiş ve bu defa kendisinin 400 lira Devletten alacaklı olduğuna dair bir ilâm verilmiş. Bu ilâm da kesbi katiyet etmiş. Büyük Millet Meclisine tekrar müracaat etmiş; yapılan son tahkikat ve tetkikat neticesinde meclis bu adamı haklı çıkarmış ve bu adama maliyenin 267 lira ödemesi lâzımgelir, diye karar vermiş, bu da kesbi katiyet etmiş.

Adam müracaat etmiş icra dairesine, icra dairesi müruruzamandan bahsetmiş, bunun hakkını vermemiş. Maliye de bundan istifade etmiş. Adam tekrar Dilekçe Komisyonuna müracaat etmiş. Dilekçe Komisyonu bunu mütalâa ederek demiş ki; bu verilen karar, adalet icrası vasıtasiyle infaz edilemez. Bu, Büyük Millet Meclisi kararıdır. Bu parayı maliyenin takibat yapmadan vermesi lâzımgelir, yani icra dairesine müracaata lüzum yoktur, demiş.

Sonra yine maliyenin yapmış olduğu itiraza göre, bu adamın bu binaya birçok paralar sarfederek şeklini değiştirmiş olduğu ve eskiden 62,5 lira değerinde olan binanın bu adamın yapmış olduğu masraflarla kıymeti 400 liraya çıkmıştır.

Binaenaleyh şimdi bu arkadaşın yaptığı masraflar bu şekilde sabit olduğuna göre Temlik Kanununun cari olması lâzımgelmez, yani bu kanun bu işte yürümez. Çünkü bu alacak Temlik Kanunundan mütevellit bir alacak değildir.

BAHADIR DÜLGER (Erzurum) — Mahkemeye gidebilir.

SİNAN TEKELİOĞLU (Devamla) — Canım her şeyi mahkemeye gönderirsiniz, o halde bizim işimiz de burada kalmaz. Mahkemenin yapacağı iş var, Meclisin yapacağı iş var. Ben de hukukçuyum ...

SUAT BAŞOL (Zonguldak) — Mahkemeye, mahkemeye ...

SİNAN TEKELİOĞLU (Devamla) — Ben de okumasını ve yazmasını bilirim. Mahkemeye bu komisyonun reisi gidecek. Yani arkadaşlar, ben burada bir hakkın müdafaasını yapıyorum.

AHMET BAŞIBÜYÜK (Çorum) — Esasını mecelleden almıştır.

SİNAN TEKELİOĞLU (Devamla) — Sayın sözcü, hakkın esasını Mecelle'den almış olduğunu söylüyor. Biz de ondan bahsediyoruz esasen.

BAŞKAN — Rica ederim muhavere etmeyiniz.

SİNAN TEKELİOĞLU (Devamla) — Arkadaşlar, bu adam mahkemeye müracaat ettikten sonra maliye buna altının kıymetini 7,5 liradan ödüyor. Bir de Temyiz Mahkemesinin tevhidi içtihat kararı var, o da; 1948 de bir altının kıymeti 45 lira idi, diyor. Bunun üzerine bu adam hakkını almak için tekrar Meclise müracaat ediyor. Altının değerini 45 liradan vermeleri lâzımgelirken bana 7,5 liradan verdiler, diyor. Meclis bu sefer; müruruzamana uğramıştır diye bu talebi reddediyor. Bendenizin itiraz etmiş olduğum şekil budur. Fakat bu defa yeni komisyon ikinci bir karara daha varıyor. Acaba o karara mı itiraz etsem, yoksa evvelki karara mı? Bundan evvelki komisyonun vermiş olduğu karara cevap vermek mecburiyetinde olan yeni komisyon bu sefer, kesbi katiyet etmiş olan hükümleri kaldırıyor, mahkemeye gidin, deniyor. Allah, Allah... Senden evvelki Meclis karar verdi, kesbi katiyet etti.

Böyle yapmaya kalkarsak şimdiye kadar yapmış olduğumuz işleri bozmak lâzımgelir.

AHMET BAŞIBÜYÜK (Çorum) — Bozacağız.

SİNAN TEKELİOĞLU (Devamla) — Hiçbir zaman bozamayız, bozmaya da hakkımız yoktur. Burada Büyük Millet Meclisi vardır. (Anayasa var sesleri). Şimdi komisyonun istinadetmiş olduğu mevaddı beraberce okuyalım. Bendeniz de biraz okumak yazmak biliyorum.

AHMET BAŞIBÜYÜK (Çorum) — Anayasanın 54 ncü maddesi.

SİNAN TEKELİOĞLU (Devamla) — Anayasanın 54 ncü maddesinden bahsediliyor. Anayasanın 54 ncü maddesi (yargıçlar bütün dâvaların görülmesinde ve hükmünde bağımsızdırlar ve bu işlerine hiçbir türlü karışılamaz. Ancak kanun hükmüne bağlıdırlar.

Mahkemelerin kararlarını Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Bakanlar Kurulu hiçbir türlü değiştiremezler, başkalıyamazlar, geciktiremezler, ve hükümlerinin yerine getirilmesine engel olamazlar.) diyor.

Şimdi bizim elimizde, benim itiraz etmiş olduğum şekle göre, Büyük Millet Meclisinin kesbi katiyet etmiş olan bir kararı vardır. Acaba o zamanki Dilekçe Komisyonu hiç bu kararı okumadı mı? Acaba o Dilekçe Komisyonundaki arkadaşlar Anayasanın 54 ncü maddesini okuyacak kabiliyette değil miydiler? (Gülüşmeler). Binaenaleyh o arkadaşların vermiş oldukları karar kesbi katiyet ettikten sonra, yeni komisyon kesbi katiyet etmiş olan bu kararı bozarak, mahkemeye gidin, diye nasıl diyebilir? İşte karar burada. Burada devlet ve millet işi görülecektir. Bu itibarla bunların iyice okunması lâzımdır. 28 seneden beri feryat eden bir arkadaşın hakkını vermek için kanun okunmadan gelinirse işler nasıl görülecektir?

MEHMET DAİM SÜALP (Siird) — Sen iyice okumamışsın.

SİNAN TEKELİOĞLU (Devamla) — Ben okudum. Bilhassa sizin gibi genç arkadaşların okuması lâzımdır.

Sonra; Anayasaya göre benim iddiamda bir aykırılık yoktur. Anayasanın hükmü mutlaktır. Burada yargıçların salâhiyetinden bahsediyor, yargıcın verdiği kararı Büyük Millet Meclisinin bozamıyacağından bahsediliyor. Büyük Millet Meclisi her şeyi yapabilir ama yapmaz; yapamaz değil. Büyük Millet Meclisi Türk Milletinin hakiki ve yegâne mümessilidir. Bütün teşkilât, bütün varlık buraya bağlıdır. Her şey buradan ziya alır. Nitekim yapmıştır da. İsterseniz size bir tanesini söyliyeyim: Hanedanı Âli Osmaniye ait olan emval ve emlâkin devlete intikalini gösteren kanunu yapan bu Büyük Millet Meclisi idi. Oradaki hüküm, hükümdarlara tâbi olanların mallarına aitti. Fakat hükümet hepsine birden el koyunca bir feryattır koptu ve iş mahkemeye intikal etti. Temyiz Mahkemesi de tasdik etti, Hânedana ait malların kimlerden alınması lâzımgelir, kimlerden alınmaması lâzımgelir diye içtihat kararı verildi.

Arkadaşlar, demin de burada görüşüyordunuz, bir tefsir kararı yaptık biz, en yüksek mahkemenin kararını dahi biz alt üst ettik. Bu suretle de Taşlık'taki arsaları kurtardık. Biz bütün kuvvetleri elimizde tutmaktayız.

Şimdi bir bakalım İçtüzüğe; bizim dâvamızın aleyhinde sebkeden karara. (Dâva senin mi sesleri). Bir fakirin dâvası da onun için uğraşıyorum. (Çabuk bak sesleri). (Vakit geçiyor sesleri). Bakacağız, vakit geçerse ne olur? Biz dâvamızı kabul ettirmeye çalışıyoruz.

Şimdi İçtüzüğün hükmü (ilkin hükümete, Danıştaya, mahkemelere, Sayıştaya verilmesi gereken dilekçeler ilgili makamlara gönderilir.)

Şimdi ben bunu tefsir edecek değilim, fakat Komisyonun anladığı şekilde değil de, kendi anladığım şekilde okuyacağım.

Dilekçe Komisyonuna gelen bir istidayı Dilekçe Komisyonu ne yapacak? Evvelâ tetkik edecek. Eğer, dilekçe adalet cihazını alâkadar ediyorsa Adliyeye, Danıştayı alâkadar ediyorsa Danıştaya, Sayıştayı alâkadar ediyorsa Sayıştaya, Hükümetin hangi dairesini alâkadar ediyorsa oraya gönderecek ve mütalâasını istiyecek. Öyle ya karar verecek. Karar vermek için evvel emirde hangi nikata istinat ettiğini anlamak üzere alâkadar makama gönderir ve oradan alacağı cevbı istidaya rapteder.

İçtüzüğün 53 ncü maddesinin ikinci fıkrası; «Gerek doğrudan doğruya yürütümün son kararına itiraz eden ve bunadn şikâyet eden kâğıtları, gerek ilğili makamlardan gelen cevapları gündemine alır»

Yani, bu gelen cevapları ikinci defa ne yapacak, gündemine alacak.

«Dilekçenin bir komisyona havale edilmesi icabediyorsa bunu yapar. Diğer bir komisyonu da alâkadar eden bir işse onun da mütalâasını alır. Her hangi bir işlem yapmanın yeri olmıyan dilekçeler hakkında bu yolda bir karar verilir»

Şimdi arkadaşlar; komisyon bu maddeye istinaden salâhiyetsizlik kararı veriyor. Bu iş Dilekçe Komisyonunun yapacağı iştir; yapmıyacağı iş değil! Binaenaleyh neden salâhiyetsizlik kararı veriyor. Hangi mahkeme kararı vardır? Büyük Millet Meclisinin verdiği bir karar vardır. O da kesbikatiyet etmiş, bütün vuzuhu ile şümuliyle meydana çıkmış, bu adamın 166 altın alacağı olduğu sabit olmuş ve yine biraz evvel arzettiğim gibi, Temyiz Mahkemesi Heyeti Umumiyesi bir içtihat kararı vermiş, 1948 senesinde altın 45 liradır demiş. Hlbuki bu adama 7,5 lira verilmiştir.

Kesbikatiyet etmiş bir Büyük Millet Meclisi kararı var. Bir de içtihat kararı vardır. İçtihat kararına göre bu zavallı adamın alacağı olan 166 altını vermek zaruretindeyiz gibi geliyor bendenize. Tabiî hüküm ve karar sizindir. Bunda hiçbir kanunsuzluk yoktur. Ne Anayasaya mugayeret, ne de İçtüzüğe mugayeret vardır.

Şimdi bunun için bir takrir veriyorum. Rey ve karar sizindir. Esasen bu adam 28 seneden beri hergün gider gelir, bir netice elde edemez. 1,5 sene evvel verdiğim bir takriri bugün yani bir buçuk sene sonra müzakereye koymak nasip oldu. 22 seneden beri bu adam bekliyor. Siz bilirsiniz, rey ve karar vicdanlarınıza kalmıştır.

SÖZCÜ AHMET BAŞIBÜYÜK (Çorum) — Muhterem arkadaşlar; önümüze getirilen bu hâdise 1340 tarihinde Mecelleye göre hüküm altına alınmış 164 madenî altının hikâyesinden ibarettir.

Dilekçi Cemal Çakır bâzan B. M. Meclisine, bazan Tasfiyei Duyûn Komisyonuna, bazan Maliye Bakanlığına, bazan da Temyiz Mahkemesine müracaat etmek suretiyle bu alacağını muhtelif makamlar nezdinde, takip etmiş ve nihayet tekrar buraya kadar işi getirmiş bulunuyor.

Müsaade ederseniz salim bir neticeye varmak için işin esasını kısaca hulâsa etmek istiyorum.

İşin esası şudur: 1340 tarihinde dilekçi Cemal Çakır, Hamparson evlâtları Artin, Hacı ve diğer iki kız kardeşten 235 madenî lira mukabilinde haricen bir ev satın almış bulunuyor. Bu paranın bir miktarını vermiş, diğer kısmını da tapuya tescil muamelesi ikmal edildikten sonra vermek üzere mutabık kalınmıştır. Bu sırada Hamparson evlâtlarının hepsi hududu millî haricine çıkarılmış ve malûm kanunlar dolayısiyle Hazine, Cemal Çakır'ın haricen satın aldığı işbu eve, el koymuş bulunuyor. Bunun üzerine Cemal Çakır Maraş Sulh Mahkemesine müracaat ederek diyor ki: Ben bu evi haricen satın aldım. Elimdeki senetler mucibince şu kadar para verdim, ayrıca şu tamiratı yaptım, ceman alacağım bundan ibarettir, Bunu Hazineden alın diyor. Dâvalı olarak Hazine bu dâvaya iştirak ediyor. Yapılan duruşma sonunda minhayselmecmu 164 madenî altının mütegayyip eşhasa izafeten Hazineden alınmasına karar veriliyor.

Karar, Temyizce mütaaddit defalar nakzediliyor, sonunda tasdik ediliyor. Cemal Çakır ilâmı 1928 yılında icraya koyuyor, icra emri defterdarlığa tebliğ ediliyor, hiçbir itiraz görmüyor. Aynı zamanda icra memurluğunda bu paranın icra dairei hassasına yatırılması zımnında defterdarlığa bir müzekkere yazılıyor.

Cemal Çakır bir daha icrayı takip ve kovuşturmuyor.

Birinci safha burada bitiyor.

CEVDET SOYDAN (Ankara) — Tarihi ne vakte kadar?

AHMET BAŞIBÜYÜK (Devamla) — Birinci safhası 1928 tarihinde bitiyor.

CEVDET SOYDAN (Ankara) — Ne vakte kadar kovuşturmuyor?

AHMET BAŞIBÜYÜK (Devamla) — Müsaade buyurun. Daha çok safhalar geçiriyor. . (Gülüşmeler)

Cemal Çakır icra dairesindeki bu işini bu şekilde bırakarak her nedense bâzı şikâyet yolları ile Maliye Vekâleti ile bu işi halletmek yolunu tercih ediyor. Maliye Vekâletine 1934 yılında müracaat ediyor ve ilâmdaki 164 madeni lira alacağının kendisine verilmesini istiyor. Maliye Vekâleti mevzuu 1331 sayılı Kanunun 7 nci maddesi ile bu maddenin yorumlanmasına dair olan 146 sayılı karar ve 15 Nisan 1339 tarihli kanun, 12 Eylûl 1331 tarihli kanun ve

1313 sayılı Kanunun hükümleri dairesinde yeniden tetkik ediyor. Neticede 164 madeni liraya mukabil mütegayyib eşhastan Artin ve kardeşleri namına mukayyed olup Hazinece mübadillere teffiz olunan evin 1331 kıymeti mukayyedesi olan 62 lira elli kuruşu alacaklıya ödemekle mükellef olup bakıyesini vermekle mükellef tutulmamış olmasına binaen bu meblâğın, yani 62,5 liranın Cemal'e ödenmesine Tasfiyei Düyun Komisyonunca 7 . VIII . 1934 tarihinde karar veriliyor. Ve müştekiye de tebliğ olunuyor. Bu olayların hülâsası şudur arkadaşlar :

1331 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin gayri vazıh olması sebebiyle Büyük Millet Meclisince çıkarılan 146 sayılı tefsir kararı diyor ki; Hazinece vazıyed edilen gayri menkullerin 1331 yılındaki kıymeti mukayyidesi ne ise, velevki alacak ilâma da müstenit olsa ancak 1331 senesindeki kıymeti mukayyedesi kadar Hazine mesuldür, gayrisinden değildir, diyor.

Yani Tasfiyei Düyun Komisyonu tefsir kararına ve 7 nci maddeye dayanarak evin 1331 tarihindeki kıymeti mukayyedesini hususi muhasebeden soruyor ve ben bu kadarını veririm, diyor ve bu şekilde karar veriyor. Bu, Tasfiyei Düyun Komisyonun idari bir kararıdır. Bu karar Cemal Çakır'a tebliğ ediliyor. Cemal Çakır da pek tabiî olarak Şûrayi Devlete müracaat ediyor. Şûra 4 . II . 1936 tarihli kararıyle (Tasfiyei Düyun Komisyonunun verdiği karar yerindedir, kanuna uygundur. Ancak senin alacağının bu kadarını Hazine verecektir) diyor. Yani gerisi belki muvazaadır. Belki Artinle aranızda her hangi bir şekilde bu miktar yükseltilmiştir, şeklindeki esbabı mucibeye dayanarak, bu suretle Şûrayi Devlet kararı tasdik ediyor, bilâhara Divan bu 62,5 lirayı 52 lira 9 kuruşa indiriyor. Ve müştekinin işbu alacağı için 1 . 10 . 1934 tarihli 5481 numaralı bonoyu Ankara Defterdarlığına gönderiyor. Alacaklı da bu parayı böylece almış bulunuyor.

REMZİ OĞUZ ARIK (Seyhan) — Divanı Muhasebat niçin 50 liraya indiriyor?

AHMET BAŞIBÜYÜK (Devamla) — Esasa müessir olmadığı için bu noktayı maalesef tetkik etmedim, malî mevzuat bakımından olacak. Yalnız dosyada kıymeti mukayyedesi hakkında maliyenin ve hususi muhasebenin evrakı var onları tetkik ettim orada 1931 yılındaki kıymeti mukayyedesinin 62,5 lira olduğu sarahaten yazılıdır. Divanı Muhasebatın noktai nazarı hakkında bir vesika raslamadığım için bilmiyorum.

Cemal Çakır bu suretle idari dâvayı kaybettikten sonra, bu kere 6 . 3 . 1941 tarihli istida ile Meclise müracaat ediyor, yapılan tetkikat sonunda Dilekçe Komisyonu 10 . 5 . 1943 gün ve 256 sayılı kararıyle (Hâdisede müruruzaman mevcuttur, bu işle Büyük Millet Meclisi nam ve hesabına Dilekçe Komisyonu alâkalanamaz, yapılacak bir muamele yoktur) diye karar veriyor. Karara hiçbir üye itiraz etmediği için Meclis kararı mahiyetini alıyor. Aradan zaman geçiyor, Cemal Çakır tekrar Meclise müracaat ediyor, bu müracaat üzerine sayın Sinan Tekelioğlu'nun itirazına mesnet teşkil eden şu karar veriliyor; Dilekçe Komisyonu 31 . 5 . 1948 tarih ve 1328 numaralı kararıyle (Muhasebei Umumiye Kanununun 48 nci maddesine göre ilâma bağlı borçların tediyesinde tahsisatın mevcudiyetine bağlı kılınmış olmasına göre ilâm muhteviyatının da tediyesi icabeder) deniyor. Milletvekillerinden hiçbirisi bu karara itiraz etmediği için bu kararda Büyük Millet Meclisi kararı mahiyetini alıyor ve lâzimülinfaz bir hale geliyor.

Arkadaşlar, enterasan safha bundan sonra başlıyor. Cemal Çakır 1948 tarihli Meclis kararının suretini çıkartıyor, icra dairesine koşuyor. İcra dairesi de kararı infaz için Defterdarlığa tebliğat yapıyor. Defterdarlıkça takibe itiraz ediliyor, iş, icra mürafaasına intikal ediyor. Duruşma yapılıyor, icra hâkimi şu kararı veriyor; İcra ve İflâs Kanununun 39 ncu maddesi ilâma müstenit takibin son muamele üzerinden 10 sene geçmekle müruruzamana uğrıyacağını tasrih eylemesine ve Borçlar Kanunun 133 ncü maddesinde tasrih edilen müruruzamanı kat sebebpleri mevcut olmamasına ve B. M. Meclisinin 948 tarihli kararı İcra ve İflâs Kanununun 39 ncu maddesi hükmünü neenlemyekün addettiremiyeceğinden zaman aşımı noktasından icranın durdurulmasına 1949 tarihinde karar veriyor. Cemal Çakır bu kararı temyiz ediyor, ve Yargıtay bu kararı tasdikediyor. Böylece Türk Hâkimi Anayasanın 54 ncü maddesindeki mutlak hükmü, B. M. Meclisinin kararını tatbik etmemek suretiyle, yerine getiriyor.

Mahkeme kapılarından eli boş çıkan Cemal Çakır tekrar komisyona müracaat ediyor. Diyor ki, siz karar verdiniz, benim alacağıma kabili tahsil dediniz. Bu kararınıza Büyük Millet Mec-

lisinde hiçbir âza itiraz etmedi. Lâzımülinfaz olan bu kararınızı ben icra dairesine götürdüm, icra memuru infaz etmedi, hâkim mürüruzaman var diye ısrar etti ve böylece kararımız infaz edilmedi. Siz Büyük Millet Meclisisiniz, kararınızı infaz ediniz diyor.

Dilekçe Komisyonu, ihtısas meselesi bakımından işi Adalet Komisyonundan soruyor. Ne olacak bu hal? diyor.

Adalet Komicyonu işi şöylece bir pamuk ipliğine bağlıyor, diyor ki; bu kararın infaz yeri icra dairesi değil Hükümettir. İcra yolu kapalıdır. İcraya gidemez, ama Hükümet ve ait olduğu bakanlık bunu infaz mecburiyetindedir, oraya müracaat edecekti, yolunda mütalâa beyan ediyor. Bu mütalâa Dilekçe Komisyonuna geldikten sonra işin karışık ve çapraşık noktaları üzerinde tekrar müzakere başlıyor ve nihayet Başbakan Yardımcısiyle Maliye Bakanının dinlenmesine karar veriliyor ve 17 . III . 1949 tarihinde iş uykuya terkediliyor.

Ortada hiç bir suretle üzerinde konuşulamıyacak bir mahkeme ilâmı, bir de Meclisin kararı mevcut. Bunun ortalama hal çaresi olmak üzere Maliye vekâleti Meclis kararının infazını, Hükümet olarak muvafık görüyor ve 1928 tarihli ilâmı esas ittihaz ederek Cemal Çakır'a borcu ödiyor.

Şimdi ödeme şekli üzerinde mâruzatta bulunacağım. Çünkü bu sefer Cemal Çakır'ın, yüksek huzurunuza getirdiği asıl mesele burada düğümleniyor.

Hükümet ilâmı tetkik ediyor, sen 1928 yılında Maraş İcra Dairesine müracaat etmişsin, o tarihte alacağın muacceliyet kesbetmiştir, 164 altın alacağın vardır, o tarihteki yani 1928 deki rayice göre beher altının 707 kuruştan 164 altının tutarı 1160 lira eder, buyurun.

Sonra, 1928 yılından bu zamana kadar faiz ve masarifi muhakeme olmak üzere de 1538 lira, buyur diyorlar. ve iki bin küsur lirayı ödeyorlar.

Böylece iş Hükümet tarafından halledimiş oluyor. Fakat Cemal Çakır alışmış Büyük Millet Meclisini alet etmeye.. Af buyurun, bir sürcü lisan oldu. (Parayı almış mı sesleri).

Parayı 1928 yılındaki rayiç üzerinden almıştır. Parayı Hükümet vermiş bulunuyor.

Cemal Çakır, 1948 de Büyük Millet Mecisinin himayesine mazhar oldu, karar aldıya, bu sefer de böyle bir karar çıkarmak için Büyük Millet Meclisine müracaat ediyor ve diyor ki: Bana bu alacağı yanlış hesap ederek verdiler. İşte tevhidi içtihat kararı. Tevhidi içtihat kararı diyor ki, mevzuu altın olan borçlarda altının mislen tedariki mümkün ise aynen verilmesi lâzımdır.

Şu halde, madem ki, 164 madenî lira alacağım var, tevhidi içtihat kararı da ortadadır. sarraflarda altın da mevcuttur, 707 kuruştan para veremezsiniz, 164 çil altın vereceksiniz diyor. Yahut Borçlar Kanuunun 83, Ticaret Kanununun 643 ncü maddeleri gereğince borcun ödendiği tarihteki altının rayici olan 45 lira üzerinden 164 madenî altın alacağının tediyesi icabeder. Hal bundan ibaretken, bir altının 707 kuruş itibar edilerek alacağının ödenmesi yolsuz olduğundan yukardaki mâruzat dairesinde alacağının verilmesine karar ittihazını Dilekçe Komisyonundan talep ediyor.

Arkadaşlarım, bugün üzerinde durduğumuz karara bağlıyacağımız mesele bundan ibarettir. Yani altın mislen mi, yoksa bugünkü rayiç üzerinde mi verilmesi lâzımdır. Yoksa 7 lira üzerinden hükümetin verdiği doğru mudur? Büyük Millet Meclisinin bugün alacağı karar bundan ibarettir.

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Ankara) — Ahmet Bey son karar böyle değildir.

AHMET BAŞIBÜYÜK (Devamla) — Netice buraya bağlanıyor. Kararı arzetmedim, Cemal Çakır'ın talebi böyle, mislen veya 45 lira üzerinden bana verin diyor. Bu talep üzerinde Dilekçe Komisyonu 21 . IV . 1951 tarihinde, 77 sayılı kararıyle; talebin yerine getirilmesine imkân görülmediğinden bir muamele yapılmasına imkân olmadığına karar verildi, diyor. (Tamam sesleri).

Demin arzettiğim dilekçi Cemal Çakır'ın talebi idi. Dilekçe Komisyonumuz 1951 tarihli kararıyle biz bunu yapamayız, diye bir karar vermiş bulunmaktadır. Şimdi halledeceğimiz dâva 164 madenî liranın Büyük Millet Meclisi olarak tıpkı bir mahkeme gibi 707 kuruştan mı, bugünkü rayiç olan 45 liradan mı, yoksa Hazinede mevcut olan çil altınlarla mı ödiyeceğiz?

Dilekçe Komisyonunuz Meclis olarak bu işe bakamam diye karar vermiş ve Sinan Tekelioğlu'nun itirazı üzerine işbu karar Yüksek Huzurunuza getirilmiş bulunmaktadır.

Şimdi olayları şöylece hülâsa edelim: Dilekçinin Tasfiye Kanunu komisyonunun kararına vâkı itirazı Şûrayi Devletçe reddolunuyor. Anayasanın 54 ncü maddesi B. M. Meclisinin bu dâva üzerinde her hangi bir tasarrufta bulunmasını tamamiyle önlemiş bulunuyor.

Dilekçe Komisyonu 1943 tarih ve 256 sayılı kararı ile hâdisede müruruzaman olduğunu kabul etmiştir. Bu itibarla da biz bu mesele üzerinde müruruzaman bakımından duramayız. Sonra İcra Kanununun 39 ncu maddesi; ilâma müstenit takip muamelesi üzerinden 10 sene geçmekle müruruzamana uğrar, diyor. Aynı zamanda Anayasa mahkeme kararlarının ne Bakanlar Kurulu ve ne de Meclis tarafından savsaklanamıyacağını, tebdil ve tağyir edilemiyeceğini tasrih etmiş bulunmaktadır.

İcra hâkimi alacak, müruruzamana uğramıştır, bunu almıya imkân yoktur, diyor. Bu sarahat ve deliller karşısında Meclisin artık bu paranın altın olarak mı, yoksa bugünkü rayiç olan 45 lira üzerinden mi verilmesi icabeylediği üzerinde durmasına kanunen imkân kalmamıştır. Şayet dilekçinin bir hakkı varsa ve hakikaten ortada müruruzaman mevcut değilse ve bahsi geçen tevhidi içtihat kararının tatbiki gerekiyorsa bunu umumi mahkemelere baş vurmak suretiyle hakkettirebilir. Bu yol bugün de yarın da kendisi için açık bulunmaktadır.

Fazla rahatsız etmiyeyim; arzedeceğim noktalar vardır; fakat her şeyden evvel Anayasanın 54 ve 18 nci maddelerinin mutlak surette kurtarılması lâzımdır, Meclis mahkeme değildir.

BAŞKAN — Abdullah Aytemiz.

BAŞKAN — Aptullah Aytemiz. (Kâfi kâfi sesleri).

Sözle olmaz. Önerge olmadıkça söz vermek mecburiyetindeyim;

APTULLAH AYTEMİZ (Maraş) — Efendim, 28 seneden beri devam eden bu iş hakkında müsaadenizle bendeniz de 28 dakika konuşayım; beher seneye bir dakika düşer. (Gülüşmeler). Çok rica ederim, kemâli sükûn ile dinliyelim.

Evvelâ bu işin hülâsasını yapmak mecburiyetindeyim. Kolayca tahlil ve mukayese ve tetkik edebilmek için.

Bu vatandaş temyizden musaddak ilâmı icraya koymuş. İcra cevap bile vermemiş. B. M. M. ne müracaat etmiş, Meclis bu ilâmın ihtiva ettiği 164 altın paranın ödenmesi lüzumuna karar vermiş; bu ilâmın infazı ve bu paranın ödenmesi lâzımgelir kararını vermiş..

İtiraz edilmemek suretiyle bu karar kesinleşmiş, B. M. M. nin malı bir karar hükmünü almış Bu kararı aldıktan sonra bu vatandaş bir de icraya baş vurmuş. İcra dairesi tetkik hâkimi mürürüzaman iddiasını kabul etmiş. Çünkü 1928 senesindeki takibin bırakıldığı tarihten son müracaat tarihine kadar aradan 20 sene geçmiş. Binaenaleyh icra merciinin olbabtaki kararı, hatırımda kaldığına göre, Meclisin kararını İcra Kanununun 39 ncu maddesi müvacehesinde hükümsüz bırakmış. Bu madde; üzerinden 10 sene geçmekle ilâmın icra edilmiyeceğine mütedairdir. Ve merciin bu kararı temyizden de tasdik edilmiştir. Daha evvel Maliye Vekâletine bu adamın parasının ödenmesi için Meclis kararından bahsile tebliğat yapılmış. Maliye, Meclisten bir tezkere ile soruyor, böyle bir karar bize tebliğ edildi. Halbuki bu iş mürürüzamana uğradı. Diğer taraftan kaza merciinden böyle bir karar aldık. Ne yapılması lâzım ise bize bildiriniz, diyor. Dilekçe Komisyonu, Adalet Komisyonuna intikâl ettirmiş, mütalâası alınmış, o da düşüncesini şu şekilde tecelli ettirmiş. Mademki, komisyonun kararı kesinleşmiş ve Meclis kararı hükmünü iktisap etmiş, bunun icra yeri icra dairesi değil, maliyedir. Binaenaleyh bu kararın hemen infazı lâzımgelir.

Maliye Vekâletine böylece bildirildikten sonra Bakanlık, bu adama, ilâmın ilk defa icraya konduğu zaman bir altının rayici olan 7 lira üzerinden tediyede bulunmak istemiş, nihayet icbar edilmiş, mecbur olmuş. Zaruri olarak 7 lira üzerinden parasını almış. Sonra Meclise müracaat etmiş; benim hakkım 7 lira üzerinden değildir, binaenaleyh Mahkemei Temyizin bir içtihat kararı var. Altın paranın piyasada misli bulundukça ya mislen yahut da icra zamanındaki tutarı üzerinden ödenmelidir, demiş. Bunun üzerine Dilekçe Komisyonu ne yapsa beğenirsiniz? Adam ne istedi? 7 lira azdır, üst tarafını da isterim, dedi. Bu bir taleptir, ya şayanı kabuldür, yahut da değildir. Şayanı kabul değilse reddedilir, aksi halde kabul edilir. Böyle yapmıyarak esasa gitmiş; ve kendi taksiriyle müruruzamana uğrattığını beyanla bu talebin reddine karar vermiş. Şu

halde, kesinleşen, Meclisin malı olan bir kararı, bilâtalep ortadan kaldırmıştır.

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Ankara) — Talep harici.

ABDULLAH AYTEMİZ (Devamla) — Evet. Sinan Tekelioğlu tarafından bu karara itiraz edilmesi üzerine tekrar tetkikatı yapılmış ve bir rapor tanzim edilmiştir. Bu raporda ne deniyor? İki cümleyi ihtiva eden, beş altı cümledir ama böyle iki cümle halinde tasnif edilirse iki cümleden ibarettir. Tamamen birbirine mübayin o kadar açık tenakuz vardır ki tenakuzun açık bir misali aranırsa işte budur. Raporda deniyor ki; bu meeselenin, bu hâdisenin iki şekilde, iki veçhesi vardır. Birisi idari muameleye karşı şikâyettir. Diğeri de bir ilâmın infaz kudretine mütaallik olmak itibariyle adlî kazaya ait bir keyfiyettir. Şu halde her iki bakımdan da İçtüzüğün 53 ncü maddesi mucibince Meclis ve komisyon bu gibi şeyleri tetkik edemez. Binaenaleyh itiraz edilen karar doğrudur, tebdile mahal yoktur. Oldu mu efendim? İtiraza sebep neydi? Müruruzaman vardır, tetkika hiç hakkım yoktur. Böyle demekle, ben bu işe bakamam, belki hakkın var veyahut yok. Ait olduğu makama müracaat et, demek arasında ne kadar büyük fark var. Birisi; müruruzaman var, binaenaleyh bakamam. Diğerinde ise, hakkın var mı, yok mu, bilmiyorum, diyor. İdari ve kazai mercilere baş vurmakta serbestsin, diyor. İşte tenakuz burada.

Arkadaşlar, ben rapora muhalif kaldım, arkadaşlar kabullendiler. Ben kendimi çok zorladım, benimseme ihtimali göremedim. Muhalefetim dolayısiyle rapor aleyhinde konuşuyorum.

Arkadaşlar, işin safahatı bu. Burada muhkem kaziyenin ihlâli mevzuubahistir. Temyizin tasdik ettiği bir ilâm neye dayanırsa dayansın, saikı ne olursa olsun, bu hâdise ile pek ilgili olmıyan hususlardır.

Sayın Milletvekilleri, bu iş eğer bir roman veyahut bir risale mevzuu olaydı emin olunuzki, adı mutlaka adaletin feryadı olurdu. Onun için arkadaşların tasvir ettikleri gibi rubu asırdan beri sürüklenen bu maceralı dâvanın tarafları sadece bir vatandaşla Hazine değildir. Hayır, bu işin azametli bir tarafı daha var. O da adaletin müdahalesidir. Adalet, Anayasanın sarih hükümleri ihlâl edildiğinden dolayı gayrete gelmiş ve harekete geçmiş ve dâvacı tarafa iltihak etmiş ve işe üçüncü şahıs sıfatiyle el koymuştur. Önce Adaletin şikâyetini arzedeyim. Çünkü meselenin çözülmesinde ve kanaatler üzerinde müessir olacaktır.

Mahkemelerin istiklâli, teminatı hepimizce malûmdur. Ben 53 ve 54 ncü maddeleri arz zaruretini duyuyorum. Hâdisemizle alâkalıdır. Mahkemelerin hükümlerine müdahale edilemez, hükümler tadil, tebdil ve tağyir edilemez, lâhik olan hükmün icrasına hiçbir suretle mümanaat olunamaz. Anayasaya muhalif kanunlar yapılamaz, hiçbir bahane ile, hiçbir vesile ile Anayasa ihmal edilemez, tadil edilemez. Bu hükümleri gördükten sonra bu zavallı 28 seneden beri Temyiz Mahkemesinin de tasdikını haiz olan ilâm elinde Devlet kapılarında Maliye, Adalet koridorlarında Danıştay ve icra dairelerinde dönüp dolaşıyor, acaba niçin?..

Ahmet Bey zatiâlinizi biz kemali sükûnetle dinledik, sizin de dinlemenizi rica ederim..

AHMET BAŞIBÜYÜK (Çorum) — Size müteveccih değil, bir şey sordular da ona cevap verdim, hazer ederim.

ABDULLAH AYTEMİZ (Devamla) — Acaba niçin 28 senedir bu adam sürünmüş durmuş? Açık söyliyeyim? Hasmı Devlet Hazinesi olduğu için. Eğer Ali Veli olsaydı bu 28 sene zarfında lâakal 28 kere icra edilirdi.

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Ankara) — Devlet malı haczolunmaz..

ABDULLAH AYTEMİZ (Devamla) — Oraya da geleceğim. Şu halde Anayasanın teminatı nerede kaldı? Kanaatime göre, bu ve buna mümasil, yüzlerce desem azdır, binlerce adlî hâdise, hattâ facialarin mesuliyeti hâkimlerimize racidir. Eğer adaletin bekcisi, şerefli bekçisi, muhafızı olması lâzımgelen hâkimlerimiz, müstesna bir cesaret taşımış olsalardı, hiçbir zaman mahkeme ilâmları böyle bir âkıbete düşmez, akamete uğramazdı.

Anayasanın hükümleri kütübü mensuha gibi amel ve hükümden sâkıt olmazdı.

Eğer bu işte hâkim cesur olsaydı ne yapacakı? İcra emri tebliğ edildiği halde cevapsız bırakılmış.

Eğer dediğim gibi cesur hâkimler olsa idi, salâhiyetini mahkemenin istiklâlinden alsa idi topla tüfekle değil, fakat güzel bir karara

bağlar meseleyi hallederdi. Ne yapardı arkadaşlar? Temyiz Mahkemesi eski reislerinden sayın Ali Hikmet Berkin'in yaptığını yapardı. O ne yapmış? Müsaade ederseniz eşi olmıyan, tarihi adlîde tekerrür etmemiş bulunan bu tek vakayı arzedeyim. Hem hâkimlere hem de alâkalılara cesaret ve ibret verici bir vakadır, çok hisse alınacak bir kıssadır.

Bu zat bugün, asrın hakikaten en yüksek müçtehitlerinden biridir. Amasya Hâkimi iken verdiği ilâmın infaz edilmemesinden müteessir olmuş, derhal Devlet kasasındaki paranın haczine karar vermiş. O zaman mütasarrıf bulunan zat bunu vali Reşit Paşaya aksettirmiş; Devletin malı haczedilir mi? diye. O zaman Paşa'da bu hâkim deli midir, cahil midir, diye istinaf müddeiumumisinden sormuş, o da, çok akıllı ve âlimdir deyince, sebebini hâkimden sormaya karar vermiştir. Hâkim de evet demiş, Devlet malı haczedilemez. Bu ne demektir? Devlet Hazinesi her hangi bir şerefli ve varlıklı borçlu gibi borcunu ödemeyi şeref bilir. Bunda temerrüt ve taannüt göstermez. Binaenaleyh, Devlet malı haczedilmez demek, hacze mahal bırakmaz demektir? Mademki, hazineciler mesuliyetleri kendilerine ait olmak üzere vermemişler, icraya ehemmiyet atfetmemişler, bu maddenin bu hâdiseye maksur olmak üzere hükmü kalmamıştır, umumi hükümlere dayanarak paranın alınmasına karar verdim, eğer yine vermezsen kasayı açar parayı alırım, demiş. Vaziyet Reşit Paşaya aksetmiş. Bu bir vakıadır ve arzettiğim şekilde vâkıdır, bir tarihtir, ilâvesi yoktur, Reşit Paşa, meşhur Reşit Paşa, ol miktar mahkûmünbih nispetinde bir para sandıkta yoksa hariçten tedarik ediniz, hâkim haklıdır, kararı yerine getiriniz demiş ve para ödenineiye kadar haciz kaldırılmamıştır. İşte cesur hâkim ne yapardı, böyle yapardı.

Şimdi adaletin şikâyetini arzediyorum, Bu işin en büyük dâvacısı adalettir. İstediğin kadar yaz, aylar seneler geçer işte böyledir. Varakı kazayı kim okur kim dinler.

Şimdi bu işte muhkem kaziyeli iki karar var; biri mahkeme kararı, digeri de Meclisin kararı hükmünde olan Dilekçe Komisyonu kararıdır. Meclis kararı hükmünde olan lehindedir. Çünkü bu paranın verilmesine mütedairdir ve tarih itibariyle de evveldir. Mahkeme yani icra tetkik hâkiminin kararı aleyhinedir. Bu muahhardır. Şimdi karşımızda iki muhkem kazıyeli iki karar var. Bunlardan hangisi adalet, hakkaniyet prensiplerine ve insaf ve âmme vicdanına daha uygundur, bunu şöyle bir mülâhaza ediniz. Akli seliminizle hükmünüzü veriniz. Bu hüküm kanaatimce muahhar tarihli icra tetkik hâkiminin kararı aleyhine tecelli edecektir.

Beni sükûnetle dinlediğiniz için çok mütesekkirim.

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Ankara) — Çok kıymetli fikirler serdediyorsunuz.

ABDULAH AYTEMİZ (Maraş) — Mezkûr icra tetkik hâkimi, müruruzaman var Meclisin kararı keenlemyekundur. İlâmın geri bırakılmasına karar verdim diyor. Temyiz de bunu tasdik ediyor. Bunu tahlil edelim :

Müruruzamandan dolayı bir dâva niçin dinlenmez? Müruruzamana uğramış bir ilâm niçin infaz edilmez? Bunun sebebi, felsefesi, illeti; uzun müddet terkedilmiş olmasiyle ademi hakka bir karine teşkil ettiği içindir. Ve yıllanmış işlerle mahkemelerin meşgul olmaması içindir. Şu halde Hazine bu parayı vermemekte musır ise ve şu veya bu kanunu vesile tutarak vermemekte musır ise alacaklı ne yapsın Malı haczedilemez. Bu boreu ödeme imkânı varken bunu alamıyanlar ne yapsınlar Müracaat edecek vasıta da yoktur. Bunu müruruzamana uğratan alacaklı mıdır, yoksa borçlu bulunan Hazine midir? Binaenaleyh terkin ihtiyari olması lâzımdır. Bir adam uzun müddet kendi iradesi haricinde hakkını aramazsa hakkı yoktur; ama iztirari ve meeburi surette aramazsa hakkı olmadığını söylemek mümkün müdür? Binaenaleyh gerek mecelle gerekse Borçlar Kanununa göre, üzerinden uzun bir zaman geçmekle yalnız dâva hakkı düşer. Müruruzamanı kateden birçok sebepler vardır. Mütegallibeler devrinde tagallüp müruruzamanın cereyanına mâni idi. Cumhuriyet devrinde bu yer tutmadı. Çünkü bu devir, mütegallibe devri değildir.

Şu halde bu mevzu üzerinde mütegallibeyi tarif etmek lâzımdır. Mütegallibe, karşısındakini korkutan ve kendisini âciz bir mevkie sokan bir mütahakkimdir. Hazineye bir mütegallip diyemeyiz. Fakat pekâlâ tagallüp de mevcuttur. Mütegallibe şahsı ile, kisvesi ile korkutmuyordu? Tagallübü ve tahakkümü ile korkuturdu. Binaenaleyh bir mukayese yaparsak Maliye de kanun kisvesi altında korkutucu değil, fakat karşısındaki alacaklısını âciz bırakıcı bir kuvvettir. Bi-

naenaleyh illete iştirak var. Binaenaleyh, mütegallibeye kıyasen Hazine aleyhindeki ilâm müruruzamana uğramaz neticesine varılmış olur. Şu hale göre tetkik hâkiminin verdiği karar lâfzı, şekli itibariyle kanuna uygundur. Fakat ruh ve mâna itibariyle tamamen aykırıdır.

Komisyon kararına gelince; komisyon kararının bir ilâmın sureti icrasına taallûku itibariyle, vazife bakımından o ilâm Meclise geldiği zaman Meclis bunu reddetmeli idi. İlâmın sureti icrasına mütaallik olan bir iş Meclise gelmez. Bunun kaza ve icra mercii vardır, oraya müracaat edilir. Oradan da temyiz yolu açıktır. Hiçbir zaman Meclise gelmez. Fakat ne yapsın komisyon o âdil komisyon bir halâskârlık yapmış adamın katiyet kesbetmiş bir ilâmı var. Şu veya bu malî kanunları siper yaparak bu hakkını ihkak yoluna gidilmemiş. Binaenaleyh Anayasa hukukunu muhafaza edebilmek için bu işe el koymuştur. Bu borcun esası 164 liradır. Bir kısmı ödenmiş, bir kısmı ise kalmıştır. Bu da ya altmış liradır, ya yetmiş lira. Bu suretle karar vermiş. Şimdi bu karar ne kadar insafa ve kanuna uygun bir karardır. Bunun mucip sebeplerini hafızama aldım aynen okuyacağım. Müracaat ettiğiniz zaman benim bu sözlerimi orada aynen göreceksiniz.

Bu ilâm ne gibi sebeplere istinat ediyor?. Sırasiyle arzedeyim.

1. İlâma müstenit bir borç kıyas tarikiyle tezyit ve tenkis edilemez.

2. Esasen icraya konulan ilâmın derhal ve vaktinde icrası lâzımgelirdi.

3. Muhasebei umumiye Kanununun kırk sekizinci maddesi mucibince ilâmlı borçların edası için tahsisatın mevcudiyetine hacet yoktur.

4. Esasen Hazine temsilcisi de dilekçinin haklı olduğunu açıkça belirtmiştir. Binaenaleyh bu ilâmın icrası lâzımdır.

Efendim, müsaadenizle bu bentleri tahlil etmek lâzımdır. Birinci bentte ne diyor; tezyit ve tenkis edilemez. Bunu izaha hacet yok. Bilhassa şu nokta üzerinde duralım, esasen bu ilâmın derhal icrası lâzımgelirdi, müruruzamana uğratan sensin.

Şu halde bu iki kararı böylece mukayese ettikten sonra aradaki fark kendiliğinden zâil olur. Şunu da ilâve etmeden geçmiyeceğim, bu komisyon kararının mânevi bakımdan da bir kıymet ve ehemmiyeti vardır. Şark ve Garp hukukçuları müruruzamana uğrıyan bir borcun mânevi bir borç olarak kaldığında müttehittirler. Dindar adamlar için de diyanet mesuliyeti bakidir. Akidesinde serbest olanlar da vicdanen mesüldürler. Çünki mânevi bir borç olarak kalmaktadır. Şu halde bu hususta ittifak edilmiştir. Komisyondaki milletvekillerinin, temsil ettikleri millet camiasının böyle mânevi bir borç ve vebal altında kalmasına gönülleri razı olmamıştır. ve bu bakımdan da müruruzamana istinadı caiz görmemişlerdir. Tabiîdir ki, bidayeten ferağat caiz olmıyan fakat intihaen, yani tahakkuk ettikten sonra feragati caiz olan haklardan biri de müruruzamandır. Alâkalı müruruzamanı sarahaten beyan etmezse hâkim bunu hemen nazarı itibare alamaz. Şu halde komisyon, milleti böyle şaibe altında tutmamak için âdil bir mahkeme gibi kararını vermiştir. Şimdi müsaadenizle sözlerimi bağlıyayım. (Gürültüler, vakit geçikti sesleri) Bunun iki saate kadar yolu vardır. Fakat 20 dakika için söz verdim, bu müddetin hitamına kadar konuşacağım. Daha bağlantısı var.

Şimdi bu durum hâsıl olduktan sonra bu adam maliyeye gitmiş, maliye al sana 7 lira demiş. Neden? Çünkü 1928 de icraya koydun. Çünkü o tarihte bir altının rayici budur. Alacaklı buna razi olmamış. Nihayette Temyiz Mahkemesi çok âdil bir içtihat tesis etmiş. Hâdiseye ait kısmı mevzuu altın olan borçlar, hariçte misli mevcut ise aynen, değil ise o andaki rayiç üzerinden ödenir. İlerisine lüzum yoktur. Bu bir kanundur, hattâ Diltkçe Komisyonunun 10 sayılı Haftalık cetvelinde neşredilen bir kararda Dilekçe Komisyonu, Temyiz Mahkemesi tevhidi içtihat kararının kaldırılması talebini, bir kanun mevzuu olmak hasebiyle reddetmiş ve bu karar da itiraz edilmemek suretiyle kesinleşmiştir.

Esasen kararlar kanun hükmündedir. Tevhidi içtihat: Komisyon böyle dediği için değil, haddi zatında böyledir. Medeni Kanunun birinci maddesi sarihtir. Hakkında hukuki bir hüküm olmıyan yerlerde hâkimler vâzıı kanun gibi hüküm tesis ederler. Binaenaleyh sarahat olmıyan yerlerde hâkimler aynı zamanda kanun vâzıdır. Şu halde tevhidi içtihat tam mânasiyle kanundur. Temyiz Teşkilâtı Kanunu gereğince Temyiz Mahkemesinin tevhidi içtihat

kararları bütün mahkemelerde vâcibülimtisaldir.

Evet, 1928 senesinde yedi bankınotla bir manda alınırdı. Şimdi ancak bir hindi alınabilir. Şu halde Maliye Vekâletinin tarzı hareketi, bir manda borcunu bir hindi ile kapatmak gibi bir şey olur.

Netice: Komisyonun kesinleşen kararı milletin aynı zamanda Büyük Millet Meclisinin şerefini, itibarını taşıyan bir karardır. Binaenaleyh bu kararın yerine getirilmesi zaruridir.

SAFFET GÜROL (Konya) — Olmaz, geçen sene binlerce kâğıdı nasıl zaman aşımı var diye reddettiniz ve bize imzalattınız.

ABDULLAH AYTEMİZ (Devamla) — Efendim onlar başka, bu başka.

Bir önerge veriyorum, kabulünü rica ederim.

BAŞKAN — 1951 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/1 ve A/2 işaretli cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısına (251) oy verilmiştir. (250) oy kabul, (1) reddir. Muamele tamamdır, tasarı onanmıştır.

Efendim, görüşmekte olduğumuz mevzu üzerinde kifayeti müzakere takrirleri olduğu gibi daha söz almış arkadaşlarımız da mevcuttur. İçtüzük gereğince bir meselenin leh ve aleyhinde ikişer arkadaş konuştuktan sonra kifayeti müzakere takrirleri reyi âlinize vaz'edilir.

Bu itibarla komisyon namına konuşan arkadaşımız hariç, komisyon raporu aleyhinde Sinan Tekelioğlu ve Abdullah Aytemiz arkadaşlarımızdan başka konuşan olmadı. Binaenaleyh, raporun lehinde daha iki arkadaşın konuşması lâzım. Vakit de geçmiştir. Çarşamba günü saat 15 te toplanmak üzere Birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 19,20

B — YAZILI SORULAR

1. — Kars Milletvekili Sırrı Atalay'ın, Kars İli dâhilindeki şoselerle bu ili Ardahan'a bağlıyan şoselerin yapılması veya tamiri için ne miktar yardım yapılacağına, Kars - Horasan demiryoluna, susuz köylere su getirilmesi, Iğdır - Tuzluca ovalarının sulanması, Kelkit köprüsü ile (Arapkir - Başköy) Aras seddinin yapılmasının etüd edilip edilmediğine dair sorusuna Bayındırlık Bakanı Kemal Zeytinoğlu'nun yazılı cevabı (6/494)

8 . XII . 1951

B. M. Meclisi Yüksek Başkanlığına

Aşağıdaki hususların Bayındırlık Bakanlığınca yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletinizi saygı ile arzederiz.

Kars Milletvekilleri
Fevzi Aktaş Sırrı Atalay

1. a) Kars - Ardahan, Çoruh
   b) Çıldır - Ardahan
   c) Göle - Ardahan
   d) Arpaçay - Kars
   e) Kars - Kağızman - Tuzluca - Iğdır
   f) Göle - Kars
   j) Kars - Posof
   k) Kağızman - Horasan

Arası şoselerin yapılması veya tamiri için 1952 Bütçe yılında kaç lira ayrılmıştır? 1951 yılı Bütçesinde bu yolların kaç kilometresi devlet yolu meyanına alınmıştı? Kaç kilometresi vilâyete bırakılmıştı ve bunun için kaç lira ayrılmıştı? Diğer vilâyetlere nazaran kilometreye göre yapılan tahsisat nispeti pek azdır. Bu hususun sebebi nedir?

1952 Bütçesinde yukardaki yolların yapılması yahut tamiri için ne düşünülmektedir?

2. 771 muhtarlığı mevcut Kars İli içinde 1952 Bütçe yılında hangi köylerin yollarının yapılacağı ve bu yollara ne miktar yardım ayrıldığı?

3. Kars - Horasan demiryolunun 1952 Bütçe yılında yapılıp yapılmıyacağı, yapılmıyacaksa İskenderun - Erzurum asfaltının Kars'a kadar uzaması hususunda ne düşünüldüğü?

4. 1952 Bütçe yılında Kars İli içinde susuz kaç köy için ne miktar tahsisatın ayrıldığı?

5. Iğdır - Tuzluca ovalarının sulanması için geçen bütçe görüşmelerinde vâkı vait gereğince mahallinde yapılan etüd var mıdır?

1952 Bütçe yılında bu yerlerin, Posof mer-

kez kasabası - Kars merkez Kazasının birçok köylerinin küçük sulanması için kaç lira ayrılmıştır?

6. Arpaçay İlçesini iki bucağına bağlıyan Kars Çayı üzerindeki (Pergit) köprüsünün 1952 Bütçe yılında yapılıp yapılmıyacağı?

7. Iğdır'ın (Arapkir - Başköy) Aras seddinin yapılmasının etüd edilip edilmediğinin ve 1952 Bütçe yılında ele alınıp alınmıyacağının.

T C.
Bayındırlık Bakanlığı 24 . XII . 1951
Hususi Kalem
Sayı : 506

B. M. M. Başkanlığına
Ankara

12 . XII . 1951 tarih ve 6/494-2738/6102 sayılı yazıları karşılığıdır:

Kars İli dâhilindeki yol, demiryol ve su işlerine ait olup Kars Milletvekili Fevzi Aktaş ve Sırrı Atalay tarafından verilen yazılı soruya hazırlanan cevap ilişik olarak sunulmuştur.

Saygı ile arzederim.

Bayındırlık Bakanı
Kemal Zeytinoğlu

Kars Milletvekili Fevzi Aktaş ve Sırrı Atalay tarafından verilen yazılı soru aşağıda cevaplandırılmıştır.

Su işleri :

1. — Her yıl içerisinde köy su işlerine sarfedilmek üzere illere gönderilecek ödenek miktarı mezkûr yıl bütçesinin katî şeklini almasından sonra, illerin yüz ölçüleri, köy adedleri, köylerde yaşıyan nüfus miktadı ve gönderilecek paraların yıl içerisinde sarfedilme imkânları göz önünde tutularak, tesbit olunmaktadır.

İllere gönderilen paraların hangi köylere tahsis olunacağı hususunda ise bu işlere dair yönetmelik gereğince valilikler yetkili kılınmıştır.

Binaenaleyh 1952 yılında da aynı şekilde hareket edilecektir.

2. İğdır - Tuzluca ovasının sulanması için etüdler yapılmıştır. Bu ovada en uygun ve iktisadi olanı Serdarabat Barajından alınacak su ile yapılacak olan sulamadır.

Serdarabat Barajından istifade etmemiz için bu barajın inşaat masrafının yarısını Rus'lara ödememiz icabetmektedir.

Bu hususdaki görüşmelere bugünlerde başlanmış olacağı Dışişleri Bakanlığından öğrenilmiştir. Bakanlığımız bu işin bir an evvel ve müspet olarak neticelenmesini arzu ve takip etmektedir.

Görüşmeler müspet şekilde neticelendiği takdirde, Serdarabat Barajından su almak için lüzumlu tünel ve yarma gibi sınai imalât yapılmış olduğundan, suyun ovaya akıtılması kısa zamanda kabil olacaktır.

Görüşmeler müspet netice vermediği veyahut çok geciktiği takdirde ovada yeraltı suları ile ovada mevcut göl sularından istifade cihetine gidilmesine teşebbüs edilecektir. Bu hususta bir avan etüd mevcutur.

Kars İli dâhilinde; mütaahhidine ihale edilen göl yeri bataklığından başka bir mevzu Bakanlığımıza aksettirilmemiş olduğundan Kars merkez ve Posof İlçesi köy sulamaları için 1952 yılı programına bir para konmamıştır.

3. Başköy seddeleri ve Arapkir mahmuzları, Bakanlar Kuruluna teklif edilmek üzere hazırlanmakta olan 1952 yılı münferit su işleri programına alınmıştır.

A) Devlet yolları :

		Km.	1951 yılında bakım için ayrılan ödenek Lira
1.	Kars - Ardahan - Çoruh	257	163 000
2.	Kars - Tuzluca - Iğdır	180	136 400
3.	Göle - Kars	60	48 000

Yukarda sıralanan yollar devlet yolu olup, bunlar 1951 yılında bakım altında bulundurulmuş ve her yola hizalarında yazılı ödenek ayrılmıştır. Bu yolların 1952 yılında da bakımlarına devam edilecek ve bunun için tahsis edilecek ödenek mikdarı en az 1951 yılındaki miktar kadar olacaktır.

Bu yolların yapım ve esaslı onarımları için 1952 yılında ayrıca yapım ödeneği ayrılmamıştır.

Yol yapımları muayyen bir programa göre devrelere ayrılmış bulunmaktadır. Yapım sıraları gelinceye kadar geçit imkânları bakımla sağlanmaktadır.

B) İl yolları :

	Km.
Çıldır - Ardahan	43
Göle - Ardahan	51
Arpaçay - Kars	46
Kars - Posof (Ardahan - Posof kesimi)	77

Yukarda yazılı yollar il yoludur. Mevcut mevzuata göre bunların yapım ve bakımları vilâyete mevdu vazifelerdendir. 1951 yılında bakanlıkça yapılan yardımdan vilâyetçe 64 124 lirası Arpaçay - Kars yoluna ve 100 000 lirası Kars - Posof yolunun Ardahan - Posof kesimine ayrılmış ve gerekli inşaat ihaleleri yapılmıştır.

1. 1952 yılında Kars İlinin il ve köy yollarına yapılacak yardım dışında ayrıca tahsisen Kağızman - Horasan yoluna ödenek ayrılması göz önünde bulundurulacaktır.

2. 1951 yılında Kars İlinin il ve köy yollarına yapılan yardım 230 000 liradır.

1951 yardım ödeneği, illerin nüfus kesafeti, yüz ölçüsü ve il yolları ve köy yollarının tûlü ve köy adedi faktörleri göz önünde bulundurulmak suretiyle Bakanlar Kurulu kararıyle tevzi edilmiştir.

1952 yılında da yardım parasının en verimli bir şekilde ve en zaruri işlere harcanması hususunda gerekli hazırlıklara başlanmış bulunuyoruz. Bütçe formülüne göre bu para yine Bakanlar Kurulunun tesbit edeceği esaslar dairesinde illere tevzi edilecektir.

C) Köy yolları :

Köy yollarının yapımı, gerek devlet ve gerek özel idarelerce yapılan yardımlarla ve köylünün de kendi emeğini katmak suretiyle, vilâyetlerce mahallî icap ve ihtiyaçlara göre tanzim edilen bir programa göre yürütülmektedir.

Bu yolların yapılmasında Köy Kanunu hükümleri uygulanmaktadır.

Demiryol inşaat :

4643 sayılı Kanun gereğince yapılmakta olan Erzurum - Horasan - Sarıkamış normal demiryolu hattı, 161 kilometredir.

Bu hat Erzurum'a kadar mevcut normal hattın, Rus hududundan Sarıkamış'a kadar mevcut geniş hatla bağlamayı hedef tutmaktadır.

Erzurum'dan (87 nci kilometrede) Horasan'a kadar olan kısmı ikmal edilerek işletmeye açılmıştır. Horasan - Sarıkamış arası 74 kilometre olup inşa bedeli tahminen 40 milyon liraya baliğ olacaktır.

Horasan'la - Sarıkamış arasında muntazam bir kara yolu ile dekovil hattı mevcut olduğundan münakale bu yollardan istifade suretiyle sağlanmaktadır. İnşaat programımıza dâhil bulunan Horasan - Sarıkamış arasına 1952 yılında başlanmıyacak, bütçe imkânlarının müsait bulunduğu yıllarda ele alınacaktır. 1952 yılı Bütçe tasarısında derpiş olunan 2 milyon lira tamamen bu hattın noksanları ve borçları karşılığıdır.

DÜZELTİŞ

Bu Birleşim Tutanak Dergisinin sonuna bağlı 23. S. Sayılı Basmayazının ikinci sahifesinin ikinci sütunundaki G. ve Tekel Bakanı (T. S. Burçak) ın (S. Yırcalı) olarak düzeltilecektir.

1951 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerde değişiklik yapılması hakkındaki kanuna verilen oyların sonucu

(Kanun kabul edilmiştir.)

Üye sayısı	:	487
Oy verenler	:	251
Kabul edenler	:	250
Reddedenler	:	1
Çekinserler	:	0
Oya katılmıyanlar	:	233
Açık Milletvekillikleri	:	3

[Kabul edenler]

AFYON KARAHİSAR
Süleyman Kerman
Bekir Oynaganlı
Kemal Özçoban
Ahmed Veziroğlu

AĞRI
Celâl Yardımcı

AMASYA
Kemal Eren
Hâmit Koray
İsmet Olgaç

ANKARA
Salâhaddin Âdil
Muhlis Bayramoğlu
Ömer Bilen
Hamdi Bulgurlu
Ramiz Eren
Muhlis Ete
Mümtaz Faik Fenik
Osman Talât İltekin
Hâmid Şevket İnce
Seyfi Kurtbek
Talât Vasfi Öz
Cevdet Soydan

ANTALYA
Burhanettin Onat

AYDIN
Namık Gedik
Nail Geveci
Etem Menderes
A. Baki Ökdem
Cevat Ülkü
Lûtfi Ülkümen

BALIKESİR
Esat Budakoğlu
Ali Fahri İşeri
Arif Kalıpsızoğlu
Ahmet Kocabıyıkoğlu
Yahya Pelvan
Sıtkı Yırcalı

BİLECİK
İsmail Aşkın
Keşşaf Mehmet Kurkut

BİNGÖL
Feridun Fikri Düşünsel
Mustafa Nuri Okçuoğlu

BOLU
Fahri Belen
Zuhuri Danışman
Mithat Dayıoğlu
Mahmut Güçbilmez
İhsan Gülez
Kâmil Kozak

BURSA
Halil Ayan
Raif Aybar
Selim Ragıp Emeç
Hulûsi Köymen
Mithat San
Kenan Yılmaz
Necdet Yılmaz

ÇANAKKALE
Kenan Akmanlar
Süreyya Endik
Emin Kalafat
Ömer Mart

ÇANKIRI
Kâzım Arar
Celâl Otman

ÇORUH
Mecit Bumin
Mesud Güney

ÇORUM
Sedat Baran
Ahmet Başıbüyük
Saip Özer
Hasan Ali Vural
Hakkı Yemeniciler

DENİZLİ
Eyüp Şahin

DİYARBAKIR
Ferit Alpiskender
Mustafa Ekinci
Nâzım Önen

EDİRNE
Arif Altınalmaz
Mehmet Enginün
Cemal Köprülü
Rükneddin Nasuhioğlu
Hasan Osma

ELÂZIĞ
Suphi Ergene
Ömer Faruk Sanaç
Mehmet Şevki Yazman
Hâmit Ali YÖney

ERZURUM
Said Başak
Rıfkı Salim Burçak
Bahadır Dülger
Sabri Erduman
Rıza Topçuoğlu
Mustafa Zeren

ESKİŞEHİR
Hasan Polatkan
Abidin Potuoğlu
Kemal Zeytinoğlu

GAZİANTEB
Samih İnal

GİRESUN
Hamdi Bozbağ
Ali Naci Duyduk
Hayrettin Erkmen
Doğan Köymen
Mazhar Şener

GÜMÜŞANE
Halis Tokdemir
Halit Zarbun

HATAY
Abdullah Cilli
Abdürrahman Melek
Celâl Sait Siren

İÇEL
Halil Atalay
Hüseyin Fırat
Salih İnankur
Refik Koraltan
Aziz Köksal
Celâl Ramazanoğlu
Şahap Tol

İSPARTA
Reşit Turgut

İSTANBUL
Enver Adakan
Ahmet Hamdi Başar
Fuad Hulûsi Demirelli
Hâdi Hüsman
Fuad Köprülü
Ahmet Topcu
Celâl Türkgeldi
Hüsnü Yaman
Sani Yaver
Senihi Yürüten

İZMİR
Mehmet Aldemir

Pertev Arat
Behzat Bilgin
Sadık Giz
Tarık Gürerk
Necdet İncekara
Cemal Tunca
Ekrem Hayri Üstündağ
Zühtü Hilmi Velibeşe

KARS

Fevzi Aktaş
Sırrı Atalay
Mehmet Bahadır
Abbas Çetin
Esat Oktay
Tezer Taşkıran

KASTAMONU

Galib Deniz
Sait Kantarel
Fahri Keçecioğlu
Muzaffer Âli Mühto
Rifat Taşkın
Hayri Tosunoğlu

KAYSERİ

Fikri Apaydın
İsmail Berkok
İbrahim Kirazoğlu

KIRKLARELİ

Şefik Bakay
Fikret Filiz

KIRŞEHİR

Rifat Özdeş

KOCAELİ

Ekrem Alican
Salih Kalemcioğlu
Yeredeğ Kişioğlu
Saim Önhon

KONYA

Abdürrahman Fahri Ağaoğlu
Kemal Ataman
Ziya Barlas
Sıtkı Salim Burçak
Abdi Çilingir
Ali Rıza Ercan
Saffet Gürol
Tarık Kozbek
Murad Âli Ülgen
Umran Nazif Yiğiter

KÜTAHYA

Necdet Alkin
Yusuf Aysal
Hakkı Gedik
Asım Gündüz
Ahmet İhsan Gürsoy
Ahmet Kavuncu
Remzi Koçak
Süleyman Sürüri Nasuhoğlu
İhsan Şerif Özgen

MALATYA

Esat Doğan
Mehmet Kulu
Nuri Ocakcıoğlu
Abdülkadir Özbay
Lûtfi Sayman

MANİSA

Samet Ağaoğlu
Şemi Ergin
Refik Şevket İnce
Adnan Karaosmanoğlu
Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu
Muzaffer Kurbanoğlu
Kâzım Taşkent
Muhlis Tümay

MARAŞ

Abdullah Aytemiz
Nedim Ökmen
Remzi Öksüz
Mazhar Özsoy

MARDİN

Mehmet Kâmil Boran
Abdülkadir Kalav

MUĞLA

Yavuz Başer
Nuri Özsan
Nâtık Poyrazoğlu

MUŞ

Hamdi Dayı

NİĞDE

Hâdi Arıbaş
Asım Doğanay
Ferit Ecer
Halil Nuri Yurdakul

ORDU

Hüsnü Akyol
Yusuf Ziya Ortaç
Zeki Mesut Sezer
Hamdi Şarlan
Atıf Topaloğlu

RİZE

İzzet Akçal
Ahmet Morgil

SAMSUN

Haşim Alişan
Naci Berkman
Tevfik İleri
Muhittin Özkefeli
Ferid Tüzel
Hâdi Uzer

SEYHAN

Zeki Akçalı
Remzi Oğuz Arık
Arif Nihat Asya
Tevfik Coşkun
Reşad Güçlü
Salim Serçe
Sinan Tekelioğlu

SİİRD

Baki Erden
Mehmet Daim Süalp
Cemil Yardım

SİNOB

Server Somuncuoğlu
Muhit Tümerkan

SİVAS

Nâzım Ağacıkoğlu
Ercüment Damalı
Rifat Öçten
Reşat Şemsettin Sirer

TOKAD

Sıtkı Atanç
Zihni Betil
Ahmet Gürkan
Halûk Ökeren
Muzaffer Önal
Mustafa Özdemir

TRABZON

Salih Esad Alperen
Naci Altuğ
Faik Ahmed Barutçu
Süleyman Fehmi Kalaycıoğlu
Hasan Saka
Mustafa Reşit Tarakçıoğlu

URFA

Necdet Açanal
Feridun Ergin
Hasan Oral

VAN

Ferid Melen
Kâzım Özalp

YOZGAD

Avni Doğan
Faik Erbaş
Yusuf Karslıoğlu
Fuat Nizamoğlu
Hâşim Tatlıoğlu
Hasan Üçöz

ZONGULDAK

Fehmi Açıksöz
Suat Başol
Abdürrahman Boyacıgiller
Esat Kerimol
Rifat Sivişoğlu

[Reddedenler]

MALATYA

Hikmet Fırat

[Oya katılmıyanlar]

AFYON KARAHİSAR
Abdullah Güler
Ali İhsan Sâbis
Avni Tan
Salih Torfilli
Gazi Yiğitbaşı

AĞRI
Kasım Küfrevi
Halis Öztürk

AMASYA
Cevdet Topcu

ANKARA
Sadri Maksudi Erozan (İ.)
Salâhattin Benli
Dağıstan Binerbay
Osman Şevki Çiçekdağ
Abdullah Gedikoğlu
Fuad Seyhun

ANTALYA
Fatin Dalaman
Nazifi Şerif Nabel
Akif Sarıoğlu
İbrahim Subaşı
Ahmet Tekelioğlu
Ahmet Tokuş

AYDIN
Şevki Hasırcı

BALIKESİR
Vacid Asena
Salâhattin Baskan
Muzaffer Emiroğlu
Müfit Erkuyumcu
Enver Güreli
Mücteba Iştın
Muharrem Tunçay

BİLECİK
Talât Oran
Yümnü Üresin

BİTLİS
Nusrettin Barut
Salâhattin İnan

BOLU
Vahit Yöntem

BURDUR
Fethi Çelikbaş
Mehmet Erkazancı
Mehmet Özbey

BURSA
Agâh Erozan (İ.)
Selim Herkmen
Sadettin Karacabey
Halûk Şaman
Ali Canib Yöntem

ÇANAKKALE
Bedi Enüstün
Nihat İyriboz
İhsan Karasioğlu
Nusret Kirişcioğlu

ÇANKIRI
Kemal Atakurt
Celâl Boynuk
Kenan Çığman

ÇORUH
Abbas Gigin
Ali Rıza Sağlar
Zihni Ural

ÇORUM
Şevki Gürses
Baha Koldaş
Hüseyin Ortakcıoğlu

DENİZLİ
Baha Akşit
Fikret Başaran
Ali Çobanoğlu
Mustafa Gülcigil
Fikret Karabudak
Refet Tavaslıoğlu

DİYARBAKIR
Yusuf Kâmil Aktuğ (İ.)
Yusuf Azizoğlu
M. Remzi Bucak
Kâmil Tayşı

ELÂZIĞ
Abdullah Demirtaş

ERZİNCAN
Cemal Gönenç
Şemsettin Günaltay
Nahid Pekcan
Sabit Sağıroğlu
Ziya Soylu

ERZURUM
Fehmi Çobanoğlu
Enver Karan
Emrullah Nutku
Memiş Yazıcı

ESKİŞEHİR
Muhtar Başkurt
Ekrem Baysal
Ali Fuad Cebesoy

GAZİANTEB
Ekrem Cenani
Galip Kınoğlu
Süleyman Kuranel
Ali Ocak
Cevdet San
Salâhattin Ünlü

GİRESUN
Tahsin İnanç
Arif Hikmet Pamukoğlu
Adnan Tüfekcioğlu

GÜMÜŞANE
Cevdet Baybura
Vasfi Mahir Kocatürk
Ahmet Kemal Varınca
Kemal Yörükoğlu

HAKKÂRİ
Selim Seven

HATAY
Tayfur Sökmen
Hasan Reşit Tankut
Cavit Yurtman

İSPARTA
İrfan Aksu
Said Bilgiç
Kemal Demiralay
Tahsin Tola

İSTANBUL
Salamon Adato
İhsan Altınel
Andre Vahram Bayar
Celâl Bayar (Cumhurbaşkanı)
Nihad Reşad Belger (İ.)
Mithat Benker
Faruk Nafiz Çamlıbel
Bedri Nedim Göknil
Salih Fuad Keçeci
Adnan Menderes (Başbakan)
Ahilya Moshos
Seyfi Oran
Mükerrem Sarol
Fahrettin Sayımer
Mithat Sözer
Füruzan Tekil
Nazlı Tlabar (İ.)

İZMİR
Halide Edib Adıvar (İ.)
Cihad Baban
Avni Başman
Muhiddin Erener (İ.)
Osman Kapani
Vasfi Menteş
Halil Özyörük
Abidin Tekön

KARS
Lâtif Aküzüm
Veyis Koçulu
Hüsamettin Tugaç
Hüseyin Cahit Yalçın

KASTAMONU
Şükrü Kerimzade
Ahmet Keskin
Ziya Termen
Hamdi Türe

KAYSERİ
Emin Develioğlu
Kâmil Gündeş
Ali Rıza Kılıçkale
Mehmet Özdemir
Yusuf Ziya Turgut
Suad Hayri Ürgüblü

KIRKLARELİ
Mehmut Erbil
Sıtkı Pekkip
Faik Üstün

KIRŞEHİR
Osman Bölükbaşı
Halil Sezai Erkut
Elvan Kaman

KOCAELİ
Ethem Vassaf Akan
Ziya Atığ
Hamdi Başak
Mümtaz Kavalcıoğlu
Lûtfi Tokoğlu

KONYA
Rifat Alabay
Hidayet Aydıner
Remzi Birand

Ömer Rıza Doğrul (İ.)
Ziyad Ebuzziya
Muammer Obuz
Himmet Ölçmen

KÜTAHYA

Besim Besin

MALATYA

Hüseyin Doğan (İ.) ,
Mehmet Sadık Eti
İsmet İnönü
Mehmet Kartal

MANİSA

Faruk İlker
Nafiz Körez
Sudi Mıhcıoğlu
Hamdullah Suphi Tanrıöver

MARAŞ

Ahmet Bozdağ
Salâhattin Hüdayioğlu
Ahmet Kadoğlu

MARDİN

Abdürrahman Bayar
Rıza Erten
Cevdet Öztürk
Kemal Türkoğlu
Aziz Uras

MUĞLA

Cemal Hünal
Zeyyat Mandalinci
Nadir Nadi

MUŞ

Ferit Kılıçlar

NİĞDE

Necip Bilge
Süreyya Dellaloğlu
Fahri Köşkeroğlu
Hüseyin Ülkü

ORDU

Refet Aksoy
Feyzi Boztepe
Naşit Fırat

RİZE

Kemal Balta
Osman Kavrakoğlu
Mehmet Fahri Mete
Zeki Rıza Sporel

SAMSUN

İsmail Işın
Firuz Kesim (İ.)
Şükrü Uluçay
Hasan Fehmi Ustaoğlu (İ.)

SEYHAN

Sedat Barı
Yusuf Ziya Eker
Mahmut Kibaroğlu
Cezmi Türk

SİİRD

Şefik Türkdoğan

SİNOB

Muhtar Acar
Nuri Sertoğlu
Ali Şükrü Şavlı

SİVAS

İlhan Dizdar (İ.)
İbrahim Duygun
Şevki Ecevit
Nurettin Ertürk
Halil İmre
Sedat Zeki Örs
Bahattin Taner
Hüseyin Yüksel

TEKİRDAĞ

İsmail Hakkı Akyüz
Hüseyin Bingül
Zeki Erataman
Şevket Mocan
Yusuf Ziya Tuntaş

TOKAD

Fevzi Çubuk (İ.)
Hamdi Koyutürk
Nuri Turgut Topçoğlu (İ.)

TRABZON

Saffet Baştımar
Cemal Reşit Eyüboğlu
Mahmut Goloğlu
Hamdi Orhon
Cahid Zamangil

TUNCELİ

Hıdır Aydın
Hasan Remzi Kulu

URFA

Feridun Ayalp
Ömer Cevheri
Celâl Öncel
Reşit Kemal Timuroğlu

VAN

İzzet Akın

YOZGAD

Niyazi Ünal Alcılı

ZONGULDAK

Yunus Muammer Alakant
Hüseyin Balık
Ali Rıza İncealemdaroğlu (İ.)
Cemal Kıpcak
Avni Yurdabayrak

[Açık Milletvekillikleri]

Denizli	1
Trabzon	1
Malatya	1
	3

T. B. M. M. Basımevi

Seyhan Milletvekili Sinan Tekelioğlu'nun, Dilekçe Komisyonunun 7 . VII . 1950 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 77 sayılı Kararın Kamutayda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Komisyonu raporu (4/62)

9 . VII . 1950

Yüksek Başkanlığa

Dilekçe Komisyonunun 7 . VII . 1950 tarih ve 9 ncu Dönem iki sayılı Haftalık Karar cetvelinin 7328/6828, 503/459 sayılı Kararının Mecliste müzakeresine müsaadelerini dilerim saygılarımla.

Seyhan
Sinan Tekelioğlu

Dilekçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Dilekçe Komisyonu
Zat ve kâğıtiş. No. : 7328 - 503
Dilekçe Ko. No. : 6828 - 459
K. K. No. : 4 - 62
İlişiği : 2

13 . XII . 1951

Yüksek Başkanlığa

Dilekçi Cemal Çakır, 9 . VI . 1950 tarihli bir arzuhal ile, kendi lehine verilmiş ve kesbikatiyet etmiş 1948 tarih ve 1234 sayılı Dilekçe Komisyonu Kararının Maliye Bakanlığınca infazında; 28 sene evvel aldığı ilâmın 28 sene evvel ilk icraya konduğu tarihteki altın rayici üzerinden 7,07 kuruş esasından kâğıt liraya tahvilen ödendiğini halbuki 27 Mart 1950 tarihindeki rayiç olan bir altın 45 lira hesabiyle tediyede bulunulması lâzımgeleceğini beyanla komisyonca bu yolda karar verilmesini talep etmiştir. Bu müracaat üzerine meseleyi tetkik eden komisyon 27 . VI . 1950 tarihli ve 77 sayılı Kararı ile binnetice: müstedinin iddiasını evvelce bu konuda komisyonca yapılmış tahkik ve tekemmül etmiş dosyalarda mevcut malûmata istinaden dilekçinin isteğini halen (yerine getirmeye kanunen imkân bulunmadığına ekseriyetle karar vermiştir).

İşbu karar 7 . VII . 1950 tarihli Haftalık Karar cetvelinde neşir ve ilân olunmakla, Seyhan Milletvekili Sinan Tekelioğlu'nun 9 . VII . 1950 tarihli itiraz önergesiyle keyfiyetin Büyük Millet Meclisi Umumi Heyetinde müzakeresi istenmiş olduğundan meseleyi rapor tanzimi zımnında tekrar tetkik ve tamik eden komisyonumuz işbu tetkikat sonunda aşağıdaki hususları teferruatiyle tesbit etmiş bulunmaktadır. Şöyle ki :

1. Dilekçi Cemal Çakır: 1941 tarihinde Büyük Millet Meclisine vâkı bir müracaatında 1337 senesinde Maraş'ta Hamparsonoğlu Artin ve hemşirelerinden 230 madenî altına haricen satınaldığı ve 190 lirasını peşin verip işgal ettiği bir evin tapusunu almak hususunda eski maliklerle muhakemeli bulunduğu bir sırada satıcıların yurt haricine çıkarılmalariyle işbu gayrimenkulün tapusunu alamadığını ve fakat mezkûr haneye ayrıca 100 altınlık da tamir yapmış bulunduğu, bu binaya Hazinenin emlâki metruke sayarak tesahüp etmesi üzerine Hazine aleyhine ikame ettiği dâva sonunda; gayrimenkulün Hazineye intikaline ve fakat bu haneye bedel ola-

rak ödediği meblâğlar dolayısiyle 166 altın liranın maafaiz ve masarifi muhakeme Hazinece kendisine ödenmesine karar verildiğini ve bu kararın katileştiğini ve fakat Hazinece 1928 de kendisine bu ilâmdaki bedel ödenmeksizin eve vaziyet olunarak 267 madenî altın değeriyle mübadil muhacirlere teffiz edildiği ve kendisine de 1513 numaralı Tasfiyei Düyun Kanunu gereğince sadece evin 1331 senesi mukayyet vergi kıymeti olan 62,5 lira verildiğini ve bu hususta Danıştaya aştığı dâvanın, Hazinece yapılan muamele kanuna uygun görülerek, reddedildiğinden bahsile, 1325 senesindeki 400 altın liralık tamiratlı kıymetiyle bedelinin ödenmesinin teminini istemiştir.

Bu talep üzerine keyfiyeti tetkik eden Dilekçe Komisyonu Maliye ve Adliye bakanlıklarından aldığı izahat üzerine müstedinin Hazine aleyhine alıp infaz ettirmek üzere icra dairesine tevdi ettiği ilâmın Hazinece cevapsız bırakılması üzerine 4 . VII . 1928 tarihinden itibaren icra takibini terketmiş olması dolayısiyle ilâmın infazında (kanuni müruru zamanların hâsıl olduğu anlaşıldığından encümence bir muamele ifasına imkân olmadığına karar verildi) denilmek suretiyle 10 . V . 1943 gün ve 1256 sayılı kararla müştekinin talebi reddedilmiş ve bu karar neşrile kesbikatiyet etmiştir.

2. Aynı müstedi Cemal Çakır :

7 . I . 1947 tarihli yeni bir arzuhal ile tekrar Büyük Millet Meclisine müracaat etmiş ve istinat ettiği ilâmın müruru zamana uğramış olmasından dolayı talebini reddetmiş bulunan Dilekçe Komisyonunun 1943 tarihli ve 256 sayılı kesinleşmiş kararında zühul edildiğinden ve çünkü hâdisede müruru zaman olmadığından bahisle; vergi kıymeti 62,5 lira görülmesine rağmen haricen satınaldıktan sonra koyduğu tamiratla hakiki kıymeti 400 madenî altın olduğu bilâhara tesbiti delâil yoliyle de tevsik etmiş bulunduğu eve mütaallik hakkının mahkemece 264 madenî altın evrakı nakdiye ve 1708 madenî kuruş olarak tesbit edilmiş ve mezkûr ev dahi mübadillere Hükümetçe 267 altın lira istihkaka mukabil verilmiş olduğundan, kendisine bu miktardan Hazinece tediye yapılmasını ve ayrıca 400 liralık hakiki değerden 267 nin tenzili ile bakiye kalan 133 liranın da bilâhara işi sürüncemede bırakan Maliye Bakanına rücu edilmek üzere Hazinece kendisine ödenmesini istemiştir.

Dilekçe Komisyonu bu kere meseleyi yeniden tetkika almış ve Maliye Bakanlığının, hâdisenin, 1513 sayılı Temlik Kanununun 7 nci maddesi ve bu maddenin yorumuna mütaallik 146 sayılı tefsir kararına uyularak tetkik edilmiş ve bu sebeple müstedi Cemal Çakır'a, mevzuubahis binanın 1331 vergi kaydındaki 62,5 liradan fazla bir şey vermeye kanunen imkân bulunmadığı ve bu suretle tediyeye mütaallik Tasfiyei Düyun Komisyonunca verilmiş 7 . VIII . 1934 tarihli karar aleyhine mumaileyh müştekinin Danıştaya açtığı dâvanın dahi (146 sayılı tefsir kararı 1331 sayılı Temlik Kanununun 7 nci maddesi ve 13 Eylûl 1331 ve 15 Nisan 1339 günlü kanunlara tevfikan vaziyed olunan ve edilecek olan emvali gayrimenkule üzerinde hükmen tahakkuk edecek istihkakların işbu malların 1331 senesi iptidasındaki kıymeti mukayyedelerinin verilmesi suretiyle karşılaştırılmasını emretmiş olmasına ve mütagayyip Hamparsonoğlu Artin ve hemşirelerine ait olan meblâğın da 1331 senesindeki kıymetinin 62,5 liradan ibaret bulunduğu anlaşılmış olmasına göre dâvacıya alacağına mukabil ancak bu miktarın verilmesi hususunun karar altına alınmasında bir yolsuzluk yoktur) denmek suretiyle 4 . XI . 1935 tarihli bir ilâmiyle reddedilmiş bulunduğu Maliye Bakanlığınca Komisyona arz ve izah olunmuş bulunmasına rağmen; Dilekçe Komisyonu : (Filhakika Hazinece el konulmuş kayıp eşhasa ait gayrimenkullerin bedelinin tediyesinde 1331 kıymeti esastır. Ancak dilekçinin istihsal eylediği ilâm hükmü evin hakiki kıymetine munhasır olmayıp tadil ve ilâveler miktarları da bilirkişiler marifetiyle ayrı ayrı tesbit edilerek lâyık olmuş hakiki bir miktar ve kıymet üzerindedir. İlâma müstenit bir alacak kıyas yoliyle tenkis ve tezyit edilemez. Esasen icraya verilen ilâmın derhal ve vaktinde infazı lâzımgelirdi. Muhasebei Umumiye Kanununun 48 nci maddesi ilâma bağlı borçların tediyesini tahsisatın mevcudiyetine bile bağlı kılmamıştır. Bakanlık mümessili tarafından dilekçinin haklı olduğu açıkça belirtilmiştir. Bu itibarla ilâm muhteviyatının tediyesi lâzımgeleceğine) 31 . V . 1948 tarih ve 1234 sayı ile karar vermiş ve işbu karar da kesbi katiyet etmiştir.

3. Bu kararın isdarından sonra cereyan eden muamele mevzuatımız bakımından tered-

dût ve ihtilâtlara sebebiyet veren şayanı dikkat bir tatbikatı dâvet etmiştir, şöyleki:

Dilekçe Komisyonunun 1234 sayılı kararına dayanarak icra dairesine baş vuran Cemal Çakırın müracaati karşısında Ankara İcra Yargıçlığı 1948/2122 esas numarasiyle verdiği bir kararda (her ne kadar Dilekçe Komisyonu tarafından 1234 sayılı Kararında ilâm muhteviyatının tediyesi lâzımgeleceğine karar verilmiş ise de bu karar İcra ve İflâs Kanununun 39 ncu maddesi hükmünü keenlemyekûn saydıracak bir mahiyeti haiz değildir. Bu itibarla takip hukuki bakımdan son muamele üzerinden 20 sene geçmiş bir ilâmın icrasına imkân yoktur. Müruru zamanın kesildiğine dair bir delil de ibraz edilmemiştir) diyerek müruru zamana uğramış ilâmın Meclis kararına müsteniden icrasını reddetmiştir.

Diğer taraftan Maliye Bakanlığı da Dilekçe Komisyonuna müracaatla:

A) 1234 sayılı karara mevzu alacak hakkında alâkalının açtığı dâvanın Danıştayca reddedilmiş bulunmasına,

B) 1234 sayılı kararla; ilâmın icra dairesinde Hazine aleyhine bir infaz ve icra kuvvetini kazanamamış bulunduğuna dair mahkeme kararı çıkmış olmasına,

C) 1948 tarih ve 1234 sayılı Dilekçe Komisyonu kararıyle 1943 tarih ve 256 sayılı Dilekçe Komisyonu kararları aynı mevzu hakkında ve hali tehalüfte bulunmasına göre ne yapılmak lâzımgeleceğini Dilekçe Komisyonuna sormek durumunda kalmıştır.

Bu durum karşısında Dilekçe Komisyonu Adalet Komisyonundan mütalâa almak suretiyle 1234 sayılı kararın infaz kudretinin muhakime mâtuf olmayıp sadece Hükümete mâtuf ve müteveccih bulunduğundan icrası lâzımgelir diye kararın icra ve infazını Hükümetten talep etmiştir.

Tafsil olunan bu geçmiş muamele ve kararların ışığı altında açıkça görülmektedir ki, hâdise ana bünyesiyle, idarece Tasfiyei Düyun Komisyonu kararlariyle yapılan bir idari tasarrufun kanunsuzluğu iddiasından ibarettir ve ihtilâfın halli idari kazaya mütaallik bir keyfiyettir. Diğer bir cephesiyle hâdise adlî kazadan sâdır olmuş bir ilâmın infaz kudretine ve infaz suretine mütaallik ve Hazineden alacak iddiasını mutazammın bir talepten ibarettir.

Komisyonumuzun 77 sayılı kararına mevzu olan nihai safhasiyle ise müracaat: Yukardan beri sözü geçen 1234 sayılı Dilekçe Komisyonu kararı ile muhteviyatının Cemal Çakır'a ödenmesi kabul olunan ilâmdaki altın liraların kâğıt para ile ödenmesi halinde rayicin sureti tesbitine mütaallik alacaklı fert ile borçlu Hazine arasında hâdis olduğundan bahsolunan bir ihtilâfın halli gibi tamamen kazai mercilerin meşguliyet ve salâhiyetine mütaallik bir talepten ibaret bulunmaktadır. Bu itibarla halli kazai mercilerin vazife ve salâhiyetine mevdu bu gibi işler üzerine Büyük Millet Meclisi ve Dilekçe Komisyonunu karar ısdarından Anayasanın 54 ve İçtüzüğün 53 ncü maddesi hükümleri menetmektedir.

Bu sebeplerle komisyonumuzca müttehaz 77 sayılı kararın tebdiline bir gûna sebep ve kanuni imkân bulunmadığı kanaatini teyit eden komisyonumuz, işbu raporu tanzim ile Umumi Heyetin yüksek tasvibine arza ittifakla karar vermiştir.

Dilekçe Komisyonu Baş.		Sözcü
Erzurum		Bursa
B. Dülger		*R. Aybar*
Kâtip		
İçel	Balıkesir	Balıkesir
Ş. Tol	*M. Emiroğlu*	*A. F. İşeri*
Balıkesir	Gümüşane	Malatya
A. Kalıpsızoğlu	*C. Baybura*	*A. Özbay*
Trabzon	Urfa	Yozgad
S. E. Alperen	*C. Öncel*	*Y. Karslıoğlu*

Muhalefet :

İçtüzüğün 42 nci maddesi gereğince komisyonumuzca kabullenen işbu raporun tazammun ettiği karara muhalifim. Muhalefetim aşağıdadır.

Dilekçinin Yüksek Meclise müracaatla hükmünün icrasını istediği ilâmın havi olduğu 164 altın liranın ödenmesi lüzumuna dair bulunan Dilekçe Komisyonu kararı, itiraz edilmemek suretiyle kesinleşmiş ve mütalâasına müracaat olunan Adalet Komisyonunun yazısında katîleşen komisyon kararı Meclis kararı hükmünde olup bunun icra yeri, icra daireleri olmayıp hükümet olduğu ve derhal infazı lâzımgeldiği bildirilmiştir. Yargıtay tevhidi içtihat kararı gereğince mahkûmunbih 164 altın liranın aynen veya beher altın 45

lira üzerinden ödenmesi iktiza ederken Maliye Bakanlığınca beher altın lira yedi lira evrakı nakdiye hesabiyle ödenmek istenildiğinden dolayı dilekçinin tekrar vâkı müracaatı üzerine komisyonca yalnız bu talebi hakkında bir karar verilmesi iktiza ederken kesinleşen evvelki karara muhalif olarak dilekçinin kendi taksiriyle ilâmı müruru zamana uğramış olduğundan naşi bir işlem yapılamıyacağı yolunda karar ittihaz edilmesi ve bu kararaa milletvekillerinden Sayın Sinan Tekelioğlu tarafından itiraz vukubulması hasebiyle tekrar inceleme neticesinde tanzim olunan raporda taraflar arasındaki ihtilâfın halli tamamen kaza mercilerine ait ve itiraz olunan kararın doğru olduğu beyaniyle vazifesizlik kararı verilmesi muhkem kaziye düsturu ve dilekçinin müktesep hakkını ihlâl bakımından kanun hükümlerine büsbütün aykırıdır.

Aksi hal kabul edilecek olursa kesinleşen her hangi bir kararın tekrar tetkikına imkân ve meydan verilmek suretiyle çok zararlı ve sürümcemeli bir kapı açılmış ve kazanılan hakların istikrar ve mahfuziyetinin hukuki teminatı demek olan muhkem kaziye sarsılmış olacağı kanaatinde olduğumdan verilen işbu karara muhalifim.

Maraş Milletvekili
Abdullah Aytemiz

1951 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/1 ve A/2 işaretli cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Bütçe Komisyonu raporu (1/286)

T. C.
Başbakanlık
Muamelât Genel Müdürlüğü
Tetkik Müdürlüğü
Sayı: 71 - 2202, 6/4009

17 . XII . 1951

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

1951 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/1 ve A/2 işaretli cetvellerde değişiklik yapılması hakkında Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 13 . XII . 1951 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulduğunu saygılarımla arzederim.

Başbakan
A. Menderes

GEREKÇE

Sürekli görev yolluğu tertibindeki ödeneğin tamamen sarfedilmiş bulunması dolayısiyle bundan sonra idareten yapılacak nakil ve tâyinlerle emekliye ayrılanlar ve Ocak ayında Kaymakamlık Kursunu ikmal edecek 38 kaymakam adayının yolluklarına ve tahakkuk edecek diğer istihkaklara sarfedilmek üzere bu maddeye 75 000 liranın eklenmesine ihtiyaç hâsıl olmuştur.

Bâzı birliklerin onarma işlerine ait hazırlıkların zamanında ikmal edilememesi ve mevsimin de ilerlemiş olması dolayısiyle 901 nci (Onarma işleri) bölümünden 75 000 liranın tenzili mümkün görülmüştür.

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Bütçe Komisyonu
Esas No. 1/286
Karar No. 15

21 . XII . 1951

Yüksek Başkanlığa

1951 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/1 ve A/2 işaretli cetvellerde değişiklik yapılması hakkında Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca Yüksek Meclise arzı kararlaştırılıp Başbakanlığın 17 . XII . 1951 tarihli ve 6/4009 sayılı tezkeresiyle sunulan kanun tasarısı komisyonumuza havale olunmakla İçişleri Bakanı ve Maliye Bakanlığı adına Müsteşar muavini hazır oldukları halde incelenip görüşüldü.

1951 yılı İçişleri Bakanlığı Bütçesinin 307 nci (yolluklar) bölümünün birinci (sürekli görev yolluğu) maddesindeki ödeneğin tamamen sarfedilmiş bulunması dolayısiyle mezkûr bütçenin A/2 işaretli cetvelin Jandarma Genel Komutanlığı kısmının 901 nci (onarma işleri) bölümünden (75 000) liranın indirilerek adı geçen maddeye aktarılması istenilmektedir.

İçişleri Bakanlığınca idareten yapılacak na-

kil ve tâyinlerle emekliye ayrılanlar ve Ocak ayında kaymakamlık kursunu ikmal edecek 38 kaymakam adayının yolluklarına ve tahakkuk edecek diğer istihkaklarına sarfedilmek üzere (75 000) liranın aktarılmasını temin maksadiyle hazırlanmış olan tasarı, komisyonumuzca da yerinde görülerek Hükümetin teklifi veçhile aynen ve oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Öncelikle görüşülmesi dileğiyle Kamutayın onayına arzedilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
İstanbul	Burdur	Çanakkale
E. Adakan	*F. Çelikbaş*	*E. Kalafat*

Kâtip

Sivas	Afyon K.	Bilecik
H. İmre	*A. Veziroğlu*	*Y. Üresin*
Bolu	Bursa	Çanakkale
İ. Gülez	*K. Yılmaz*	*K. Akmanlar*
Diyarbakır	Diyarbakır	Eskişehir
Y. Azizoğlu	*M. Ekinci*	*A. Potuoğlu*
Giresun	Giresun	Gümüşane
H. Erkmen	*M. Şener*	*K.Yörükoğlu*
İstanbul	İstanbul	İzmir
A. H. Başar	*S. Oran*	*B. Bilgin*
Kastamonu	Kırklareli	Kırşehir
H. Türe	*Ş. Bakay*	*O. Bölükbaşı*
Konya	Malatya	Ordu
R. Birand	*M. S. Eti*	*R. Aksoy*
Sinob		Trabzon
S. Somuncuoğlu		*C. R. Eyüboğlu*
Trabzon	Urfa	Van
S. F. Kalaycıoğlu	*Dr. F. Ergin*	*F. Melen*

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

1951 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/1 ve A/2 işaretli cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 1951 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/2 işaretli cetvelin Jandarma Genel Komutanlığı kısmının 901 nci (Onarma işleri) bölümünden 75 000 lira indirilerek aynı kanuna bağlı A/1 işaretli cetvelin İçişleri Bakanlığı kısmının 307 nci (Yolluklar) bölümünün 1 nci (Sürekli görev yolllğu) maddesine aktarılmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Maliye Bakanı yürütür.

Başbakan	Devlet Bakanı
A. Menderes	
Devlet Bakanı V.	Adalet Bakanı
F. L. Karaosmanoğlu	*R. Nasuhioğlu*
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
H. Köymen	*F. L. Karaosmanoğlu*
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı ve Eko. ve T. B. V.
F. Köprülü	*H. Polatkan*
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlik Bakanı
T. İleri	*K. Zeytinoğlu*
Ekonomi ve Ticaret Bakanı	Sa. ve So. Y. Bakanı
	Dr. E. H. Üstündağ
G. ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
T. S. Burçak	*N. Ökmen*
Ulaştırma Bakanı	Çalışma Bakanı
S. Kurtbek	*N. Özsan*

İşletmeler Bakanı V.
N. Özsan